

1938

NEPORAŽENÍ

JAN DRNEK

NOVÉ VYDÁNÍ LEGENDÁRNÍ KNIHY ŽÁBY V MLÍKU, DÍL 2.

1938

Neporaženi

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Jan Drnek

1938, Neporaženi – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

1938

NEPORAŽENÍ

Přepracované vydání legendární knihy Žáby v mlíku

Díl 2.

Jan DRNEK

 P R E S S

Brno
2017

1938 Neporažení

Jan DRNEK

Jazyková korektura: Kateřina Hošková

Podklady k mapám: mapy.cz

Obálka: Adam Pižurný

Fotografie na obálce: wikimedia

Odpočívá redaktor: Dalibor Kumor

Technický redaktor: Radek Střecha

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-264-1481-0

ISBN e-knihy 978-80-264-1538-1 (1. zveřejnění, 2017)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2017 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 25226.

© Albatros Media a. s., 2017. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

OBSAH

ŘÍJEN	9
1. říjen 1938, nad ránem – Slezsko – Bruntálsko	11
1. říjen 1938 dopoledne – Hranice n. Moravě, štáb HP-XIII (Rostislav)	26
1. říjen 1938 dopoledne – Ženeva	28
1. říjen 1938 dopoledne – Wiesbaden – Německý Brod (letecká válka)	31
1. říjen 1938 brzy ráno – Liegnitz	43
1. říjen 1938 dopoledne – Olomouc, Šumperk	50
1. říjen 1938 svítání – severní Čechy	56
1. říjen 1938 ráno – Vyškov, vrchní velitelství (Palacký)	59
1. říjen 1938 odpoledne – Olomouc, velitelství 2. armády (Jirásek)	64
1. říjen 1938 – Novohradské hory	69
2. říjen 1938 ráno – Chebsko	72
2. říjen 1938 – Londýn	74
2. říjen 1938 ráno – Jeseník, Operace FRIEWALDAU	77
2. říjen 1938 večer – Slezsko, Niesse (Nisa)	83
2. říjen 1938, podvečer – Chebsko	87
2. říjen 1938 – Plzeň	90
2. říjen 1938 večer – Vyškov	92
2. říjen 1938 před půlnocí – Berlín	97
2. říjen 1938 večer – Všetaty	100
3. říjen 1938 – Buitre a casy del Pescador	103
3. října 1938 – Španělsko	105
3. říjen 1938 – Turčianský Sv. Martin	106
3. říjen 1938 – Německý Brod	113
3. říjen 1938 – Paříž, velvyslanectví Rzeczpospolity (Polska)	116
4. říjen 1938 – Cosel	119

1938 NEPORAŽENÍ

4. říjen 1938 – Ženeva	124
4. říjen 1938 – Těšínsko, polská hranice	128
4. říjen 1938 – Krakov, štáb vojskové skupiny Ślask (sbor Waclaw)	131
5. říjen 1938 – Olomouc, velitelství 2. armády – (Jirásek)	134
5. říjen 1938 – Krakov, Varšava	137
5–6. říjen 1938 – Polský zájezd	142
6. říjen 1938 – Košice	150
říjen 1938 – Tošonovice, Krakov	153
7. – 8. říjen 1938, noc – generální štáb ČSA, mlýn Chobot	160
8. říjen 1938 – Berghof – Zossen	170
8. říjen 1938 – Kladruby – Stříbro	182
9. říjen 1938 – Kladruby u Stříbra	187
9. říjen 1938 – britské velvyslanectví Berlín – říšské kancléřství	191
9. říjen 1938 – Paříž	196
10. říjen 1938 – Kladruby u Stříbra	201
10. říjen 1938 – Londýn, Chartwell	211
11. říjen 1938 – rybník Škaredý, Plzeňská linie	217
10. – 11. říjen 1938 – Operace BRŮNN	220
11. říjen 1938 – jižní Morava	226
12. říjen 1938 – Bratislava	235
14. říjen 1938 – Londýn	241
15. říjen 1938 – Židlochovice	243
15. říjen 1938 – Londýn	248
15. říjen 1938 – noc – Plzeň	250
9–16. říjen 1938 – Slavonická příčka (Operace KLÍN)	254
15. říjen 1938 – Operace LEVÝ HÁK	267
16. říjen 1938 – Plzeň	283
16. říjen 1938 – Berlín, Wilhelmstrasse	287
16. říjen 1938 – Budapešť	303
16. říjen 1938 – Londýn	308
16. říjen 1938 – Praha	312
16. říjen 1938 – Turčianský Sv. Martin	317
16. říjen 1938 – Paříž	330
17. říjen 1938 – jižní bojiště	337
17. říjen 1938 – Londýn, velvyslanectví RČS	352
18. říjen 1938 – Berlín	355
19. říjen 1938 – Sulkov u Plzně	366
20. říjen 1938 – Braunau na Innu	372

OBSAH

20. říjen 1938 – Vyškov	374
21. říjen 1938 – Turčianský Sv. Martin	380
22. říjen 1938 – Cheb	384
22. říjen 1938 – Jasinský průsmyk	386
25. říjen 1938 – Vyškov	391
26. říjen 1938 – Praha, Dejvice	394
28. říjen 1938 – Praha	398
EPILOG	403
Poznámky	414

MAPY A SESTAVY

451

ŘÍJEN

„Nepřátel se nelekejte, na množství nehledte.“

1. ŘÍJEN 1938, NAD RÁNEM – SLEZSKO – BRUNTÁLSKO

Major Choltitz vstal z lůžka krátce po třetí hodině, ještě za tmy a oblékl si polní uniformu i výstroj. Neblahý pocit a tlak v okolí žaludku pocíťovaný již předchozího večera nezmizel. Vojenský sluha mu na probuzení podal sklenku koňaku, neboť major Choltitz miloval koňak. Zcela soukromě se těšil na válku s Francií, protože v takové zemi bylo možno ukořistit značné zásoby tohoto výtečného pití. V těch odporných plebejských Tschechei se mohl při troše štěstí dostat k vínu, jinak tam prý pili jen pivo a rum. Tfuj! Země sedláků s pupky nafouklými od té pivní břečky. Nic pro bývalé páže ode dvora saské královny. Co také čekat v zemi lokajů, kde postavili šlechtu mimo zákon?

V instruktážní místnosti na něho čekali napjatí velitelé výsadkových rot a velitelé transportních letek, také již v polních uniformách.

„Heil Hitler!“

Ostré scvaknutí podpatků, a odpověď.

„Pánové, jdeme na to. Máme tu čest být prvním pravidelným útvarem německé armády, která se dostane do boje s nepřítelem.¹ Začala Operace UNTERNEHMEN FREUDENTHAL a vy víte, že je to pro nás, pro novou a perspektivní zbraň německé branné moci, něco jako generální zkouška. Kasína a ženské vás neminou, o to nemusíte mít strach. OKL soudí, že kdybychom zamířili rovnou na hluboká týlová letiště, vystavili bychom tuto elitní jednotku velkému riziku okamžitého rozptýlení po místních nevěstincích a hampejzech. Proto skáčeme přímo za linii protivníka, kde žádné děvky nejsou. Nejprve práce, potom zábava. Všichni znáte své úkoly, všichni jste tvrdě dřeli a vše je dopodrobna nacvičeno. Přesto, krátce a naposledy, připomenu to nejdůležitější. Existuje určitá, byť málo pravděpodobná

možnost, že se motorizovaným oddílům 3. divize nepodaří prolomit obrannou linii ani s pomocí našeho útoku z týlu. V takovém případě zůstaneme odkázáni jen sami na sebe a na leteckou podporu. Právě proto, že seskočíme v těsné blízkosti hranice, máme pak možnost se probít nazpět nebo setrvat v týlu nepřítele a působit zde rozvrat. Taktické řešení, jež bylo zvoleno, je bezpečnější a hlavně prospěšnější zájmům Říše. Seřídte si čas. Start ve 4:30. Nyní velitelé rot zopakují své úkoly. Prosím...“

Třímotorové, nyní již zastarávající, ale stále spolehlivé Junkersy Ju-52 rolovaly na startovací dráhu letiště v Saganu, vířily vzduch a v pravidelných odstupech se zvedaly kamsi do tmy, kde těsně pod mraky kroužily a shromažďovaly se. Nebe bylo již druhý den úplně zatažené a nyní rezonovalo hlubokými tóny. Major Choltitz seděl s částí Hübnerovy roty v jednom z prvních letounů. Pozoroval maskované výsadkáře ověšené jen nejnútnější výstrojí, přesto připomínající vánoční stromečky. Krčili se, jako by hluk leteckých motorů mohl být slyšen odsud ze Slezska až někde v Praze.

Každý z dvanácti mužů namačkaných ve dvou řadách v trupu mezi balíky s materiálem nesl u sebe dlouhý útočný nůž, pistoli M.08 se dvěma zásobníky po osmi ranách, dále obušek Totschläger, množství nejrůznějších pěstních zabičků a boxerů, lehčí muži po čtyřech granátech se zkrácenou rukojetí. Jeden muž v letadle měl 9mm samopal Schmeiser na krku. Ve 4 kontejnerech shazovaných s nimi byly jejich pušky, lehký kulomet, granáty a 5mm granátomet, plamenomet se třemi náplněmi, samopaly a další vytyčovací terče, zamlžovací krabice, kilogramové nálože uschopněné k sdružování do svazků, plechovky s hořlavinou, potraviny a nejnútnější léky.

Velitel divize generál Kurt Student postával na okraji vzletové dráhy v Liegnitz, odkud startovala převážně letecká pěchota. Trápilo jej mnoho pochybností ohledně chystané akce. Konečně naostro. Akce byla plánována a nacvičována za světla, ale nyní musela být zahájena za tmy, aby výsadkáři seskočili ještě za šera. Nikdo nevěděl, do jaké míry je protivník již zburcován. Bylo pět hodin ráno.

Při plánování akce nikdo nepočítal s provedenou a ukončenou mobilizací protivníka. K vysazení se hodila pouze 5. a 8. rota, na poslední chvíli se štáb rozhodl zařadit také Pelzovy nedocvičené muže. Kompletní výstroj dostaly ještě 3 roty, které si ale generál troufl nasadit pouze jako leteckou pěchotu. Před týdnem mu přidali protitankovou a sanitní rotu. Zirkus Schramm také musel zůstat na zemi, protože výcvik dělostřelců – výsadkářů značně zaostával za požadavky akce. Právě odlétal plukovník Paul von Hasse se svým plukem IR 50. Choltitzovi skuteční výsadkáři ze Saganu již byli ve vzduchu půl hodiny a zřejmě právě seskakovali nad cílem,

aby zaútočili na linii a do hodiny připravili přistávací plochy pro pěchotu. Pak se to stalo.

Generál se pomalu otočil a odcházel do operační místnosti, aby odsud podle přicházejících zpráv vyhodnocoval a řídil akci. Sám hodlal odletět na místo teprve s posledním transportem, až bude prostor výsadku zajištěn a všichni jeho muži na pozicích, až bude známa reakce protivníka. Akce připomínala dobře promazaný rozbíhající se stroj.

Nečekaně se ozvala ohromující detonace a plochu i budovy ozářil oheň výbuchu. Vzápětí těsně následovaly další dvě exploze. Generál zahlédl mechaniky, kteří se náhle v jeho okolí zastavovali a vyděšeně ukazovali směrem za velitelova záda. Ohlédl se, neboť očekával, že došlo ke kolizi na vzletové dráze. A pak to sám spatřil. Z ještě temného, pomalu svítáním ředěného nebe se vyloupł těžký přízračný letoun pohybující se v ostrém úhlu v protisměru ke startujícím a řadícím se Junkersům. Kulatá prosklená před a dva motory ukazovaly na bombardér. Letěl nízko a v úhlu, jako by se pokoušel o střemhlavý útok. Generál jej rozeznal až v nejnižší fázi jeho akce, kdy opět nabral výšku a ztratil se nahoře ve tmě. Pod jeho zádí mezi startujícími letouny rozkvétala jedna exploze za druhou.

„Anflug! Achtung!“

Hlasy po celém letišti signalizovaly naprosté překvapení. Cíl byl označen i osvětlen a jako kuličky na počítadle se z mraků vylupovaly další dvoumotorové, poměrně moderní bombardéry a jejich pumy zasahovaly především plně naložené Junkersy rolující po vzletové dráze, ničily její povrch a působily neuvěřitelnou paseku mezi stroji namačkanými na odstavních plochách. Letadla vybuchovala jedno od druhého. Po asfaltu se váleli muži a výstroj. Hořely již desítky strojů i s nákladem a posádkami, vzduchem létaly trosky, explodovala munice a po zemi teklo hořící vysokooktanové palivo z explodujících cisteren. Několik pum zalétlo také mezi hangáry a budovy, ale nebylo obtížné rozeznat, že útok je zaměřen především proti startujícím Junkersům, respektive proti právě se rozbíhajícímu startu druhé vlny.

Generál musel v prvním okamžiku sám doběhnout do bezpečí. Bylo to naprosté a šokující překvapení. Pak si uvědomil, že to, co tam nahoře spatřil, byly pravděpodobně bombardéry sovětského typu SB-2. Ale Sověti přece nemohli útočit zde ve Slezsku?! Že by Tschechei pustili na své území rudé letectvo? Nepřátelský roj se díky řevu motorů startujících Junkersů a díky ještě trvajícím tmě mohl přiblížit naprosto nepozorovaně. Stíhací ochrana, pokud již byla ve vzduchu, zřejmě kroužila příliš vysoko a nebyla schopna rozeznat cizí stroje od množství vlastních, kroužících již nad letištem. A především nikdo neočekával, že by německé letiště mohlo být kýmkoliv napadeno. Ještě teď se ta myšlenka zdála být absurdní. Československému letectvu, neboť toto byli jistě Tschechei, ta myšlenka nepřišla absurdní nikdy.

Teprve v bunkru si generál srovnal myšlenky a domýšlel celý dosah katastrofy. Tschechei reagovali na první vlnu a na shoz parašutistů? Ne, to je nesmysl. Nikdo by nedokázal tak rychle identifikovat, odkud letadla startovala. Tschechei vědí, že jejich letadla za pár hodin zničí Luftwaffe na zemi, proto podnikli obtížný preventivní nálet za tmy na překrásně osvětlený cíl v blízkosti vlastních hranic.² V noci byly shazovány nad Československem kontejnery se zbraněmi a nebe nad jižní hranicí Slezska se hemžilo leteckými konvoji, takže Tschechei mohli vyslat průzkumný letoun, který sledoval, odkud startují. Hlásná služba Luftwaffe v tom zmatku a ve tmě určitě nebyla schopna rozeznat cizí letku od vlastních, vracejících se rojů. Nepřátelských bombardérů nemohlo být mnoho, ale jejich piloti letěli najisto a nemohli minout tak lákavé, plně osvětlené cíle. Protiletadlové baterie tu a tam vystřelily, ale střelci měli svázané ruce přítomností vlastních letadel všude ve vzduchu. Škody budou obrovské a většina nalétávajících bombardérů drzého Tchechei zmizí beze škod ještě ve tmě.

Výsadek startující z jiných letišť nelze zastavit. Generál Student se vzpamatoval, a zatímco nahoře ještě vše vybuchovalo a hořelo, zatímco byly rozžaty světlo-mety a houstla palba z protiletadlových kanónů, sháněl spojaře, kde se jen dalo. Bylo nutno zjistit situaci na dalších letištích, varovat každého, kdo ještě mohl být varován, a zajistit přepravu letecké pěchoty alespoň v nějaké rozumné míře, neboť seskakující výsadkáři nesměli být ponecháni svému osudu.

A náhle si generál uvědomil to nejdůležitější. Nepřítel o této operaci ví! Věděl o ní předem, jinak to není možné. Věděl, ze kterých letišť bude probíhat start. Útočil rychle a přesně. Nic nehledal a nezkoušel. Pak ale musí vědět i to, kde jeho muži seskočí, kdy se to stane a co je jejich úkolem. Pak ale... Katastrofa!

Generál Student dal pokyn ke zrušení rádiového klidu. Bylo třeba varovat každého, koho ještě varovat lze.

Major Choltitz o leteckém přepadu slezských letišť neměl tušení. Byl nařízen přísný rádiový klid a ve chvíli, kdy se jeho letadlo blížilo k cíli, československá letadla teprve startovala. Uvědomoval si, že celá akce byla nakonec zahájena za úplně jiných podmínek, než jak byla nacvičována. Navzdory tomu neměli Tschechei příliš mnoho šancí Studentův útok zastavit. Dopadový prostor byl příliš blízko státní hranice a mimo velká města či tovární komplexy na to, aby mohlo účinněji zasáhnout protiletadlové dělostřelectvo. Měli-li Češi vůbec nějaké, bylo jistě určeno k obraně pozemních cílů kdesi ve vnitrozemí. Letadla musela kvůli mrakům letět v poměrně malé výšce, takže je zaregistrují již pohraniční hlídky hlásné služby, ale budou si myslet, že letí bombardéry, a pouze zalarmují dělostřelce u důležitých objektů v zázemí. Než se vzpamatují, letadla obrátí a zmizí zpět ve Slezsku.

K postavením protiletadlové obrany ani nedolétnou. Krajinu ovládají ordneři. Než se některé vyšší velitelství dozví, že došlo k seskoku, proběhne útok na pevnůstky. Než se kdo dozví, že byla proražena obranná linie, bude už dávno pozdě a do průlomů se pohnou pozemní jednotky.

Přes toto vědomí patřil major Dietrich Choltitz k největším kritikům této operace už při jejím plánování. Něco jiného bylo provést úspěšný seskok a něco jiného bylo proboujet se včas na místo úderu. Pluk seskakoval na území, které měli ovládat ordneři, ale mezitím proběhla mobilizace a všude se již mohly pohybovat nejruznější útvary mobilizované nepřátelské armády. I když rozvědka a henleinovští špióni lokalizovali dislokace některých takových útvarů dosti daleko na to, aby tyto pravidelné jednotky stihly úspěšně zasáhnout, nejnovější změny a přesuny v oblasti nikdo nehlásil. Pokud by selhalo utajení, budou výsadkáři představovat něco jako housku se salámem pro horského medvěda. Vůbec nikdo už nemohl předpokládat, bez ostré zkoušky, jak dopadne čelní nápor předvoje 3. tankové divize na linii opevnění. Majorovi bylo jasné, že kdyby lehký předvoj 3. divize neprorazil linii hned na první pokus, tanky zůstanou schované za horizontem. A kdyby potom výsadkový pluk zůstal uvězněn ve vnitrozemí, znamenalo by to jeho zkázu, neboť oni sami se skrže linie ke svým jako celistvý útvar neprobijí a ve dne, za světla, mají stejnou šanci jako sněhová koule uprostřed léta. Ale i tak mohou jeho výsadkáři nadělat mnoho škody a zmatku.

Major vstal a kymácel se do pilotní kabiny. Pilot, zkušený poručík, který si vysloužil ostruhy již v roce 1936, kdy pomáhal přepravovat muže a zásoby generála Franca z Maroka na kontinent³, mlčky ukázal dolů. Letadlo kleslo těsně pod mraky. Světelné body rozesté po zemi řídly a dále ležela černá temnota pohraničních hor a zatměných měst. Horstvo tonulo v mléčném moři přízemních mlh. Pouze vyčnívající vrcholky kopců již byly osvětleny a východní nebe vysílalo stále větší koncentraci světelných paprsků do krajiny. Tma se držela jako sedlina v zalesněných údolích, ale pilot se mohl orientovat podle matných světlejších stužek větších řek, podle bodů v krajině, podle svého vypočítaného kursu i podle času. Země pod letadly se zdála ospalá a netečná. Navigátor se začal řídit říčními hladinami Opavy a Moravice občas probleskujícími skrže přízemní mlhu, která se držela právě v údolích řek. Tam, kde si obě matné, ale světlající stuhy byly nejbližší, ležel uprostřed Freudenthal. Kdesi na východě za ním se nacházel operační prostor v podobě rovnostranného trojúhelníku o odvěsnách v délce 10–15 km. Letadla přilétala od severozápadu nad horským hřebenem Jeseníku a nad lysým temenem hory Praděd.

Major Choltitz, stejně jako operační oddělení divizního štábu, se nejvíce spolehal na domácí aktivitu páté kolony z řad místního obyvatelstva. Pověřené skupiny měly na vhodném místě instalovat navigační terče. Jeho úkol byl jasný. Výsadkový

pluk, který přiletí do půl hodiny po nich, bude potřebovat široké a pevné pole pro dosed letounů s lehkými vozidly, minomety a se zásobami munice. Minulé dvě noci byly již domácím bojůvkám shazovány kontejnery se zbraněmi a materiálem, aniž to vzbudilo nějaký rozruch. Tschechei budou překvapení alespoň zpočátku. Pokud bylo známo, Československá armáda ještě tuto novou zbraň nezavedla a nemohla s ní mít žádné zkušenosti. Těžko mohla takové útoky předvídat. Divize výsadkářů postavili a vycvičili zatím jen Rusové a ti prý již zvládli padákový shoz pancéřové těžké techniky⁴. Major Choltitz i jeho nadřízený generál Student si dovedli představit leteckou přepravu celých divizí včetně dělostřelectva a pásových obrněných vozidel do týlu vyděšeného nepřítele. Výsadkáři jsou předurčení být elitou, a jakmile se tato zbraň osvědčí, jejich prestiž stoupne. Major Choltitz se domýšlel, že tím stoupne také jeho osobní prestiž, a jednoho dne může velet celé výsadkové armádě. Proto tak nesmírně záleželo na tom, aby se stoprocentně vydařilo hned první bojové nasazení výsadkářů. Kdyby výsadkový pluk hned v první ostré akci selhal, vyvolá to napříště nedůvěru v OKW a peníze i zbraně půjdou na jiné účely. A až se major vybouří... Nejraději by ovšem odešel na fešácký odpočinek, třeba jako vojenský velitel nějakého velkého města v civilizované západní Evropě. V úvahu by připadala Praha, ale tam se již chystají angažmá pro jiné. Praha je srdce Čech a spolkně ji některý z vysokých stranických funkcionářů posedlých arizováním dobytého lebensraumu, nejspíše Frank nebo sám Heydrich. Ale co takhle Marseille nebo Amsterdam nebo snad dokonce Paříž! Život v hlubokém zázemí a koňak tekoucí proudem. Pařížské dámy a kavárny... Montmartr... Přes momentálně povznesenou náladu neměl major Choltitz dobré tušení, naopak. Nikdy se neměl ocitnout tady, v nějakém českém zapadákově. Začátky jsou vždy těžké.

Pilot strčil do majorova lokte a probudil jej ze zasnění nad ztemnělou, hrubou a nevlídnou českou krajinou. Vpředu, skrze cáry mraků, bylo vidět skupinu domů utopených v přízemní mlze, která se zvětšovala, jak Junkersy ztrácely výšku. Byl to Ober Beneschau (Horní Benešov) a pár kilometrů za ním rozeznal chaloupky Horních Životic. Samé horní – dolní... Nyní dovedl identifikovat kóty se stejnou jistotou, jako to činil na pískovém stole v instruktážním kursu. Bezpečně rozeznal všechny tři, Gudrich (Skalka), Ziegeberg a K 391. Mezi Gudrichem a kótou 391 ležel malý, dobře viditelný lesík, nyní černější flek a skvělý orientační bod. Na obě strany od lesíka se nacházely oba vymezené dopadové prostory skryté mezi kopci. Zahlédl záblesk a okamžitě se mu ulevilo. Terče byly rozmístěny, zřejmě klaplo spojení s ordnery. Letadla měnila formaci a řadila se do zástupu s přesně dodržovanými rozestupy.⁵ Nikdo na ně doposud nestřílel, nikdo se dole na zemi neprobudil. Letky stihacího krytí kroužily doposud někde ve výšce a kryly akci shora.

Touto dobou již musel seskakovat zajišťovací oddíl. Major přikývl a pak se odebral ke svým výsadkářům.

„Jdeme na to! Seskok!“ zavelel, když se nad kabinkou pilota rozblíkaloby modré světlo, ačkoliv jeho hlas beze zbytku pohltily zvuky motoru. Proběhla předseskoková kontrola a poddůstojník ho ze zadu plácl po rameni.

Zahákl lanko a muž před ním otevřel dveře v boku letounu. Ihned vypadl ven, vytlačen spojenou řadou, jako by jej surová studená ruka větru vyrvala z relativního bezpečí trupu a mrštila jím do prostoru. Sám se vrhl ven nacvičeným štičím skokem a absolvoval tři sekundy volného pádu, než šestimetrové lanko vytrhlo padák.

Jakmile jemu samému zmizela půda pod nohama, uvědomil si, že právě zahájil válku a již nic nelze vzít nazpět. Zároveň zesílil jeho neblahý pocit, že něco je špatně. Sevřel se mu žaludek a do tváře ho udeřil studený podzimní vítr. Pohledem vzhůru zkontroloval a trhnutím stabilizoval polohu padáku. Když se přestal bláznivě komíhat, pokusil se zorientovat. Zjistil, že se snáší poněkud stranou od velkého čtverce vyznačeného rohovými terči. Dopadne někde blíž k lesu, ale na tom celkem nezáleželo. Důležité bylo, aby letouny s těžšími zbraněmi a zásobami přistály bezpečně. Zatím šlo všechno až příliš dobře. V krajině panoval klid, nikdo nestřílel, nikde neviděl nepřírozený pohyb. Dole ležely řídké mlhy jako bílá cukrová vata z pouti. Věci se nikdy nedějí úplně dobře, vždy je třeba překonávat překážky a zádrhele. Rovná a pohodlná je pouze cesta do pekel.

Den již zesvětlal natolik, že rozeznával podrobnosti dole na zemi. Tak mohl major sledovat ty, kteří vyskočili dříve než on a nyní dopadali na zem. Viděl postavy zbavující se padáků a ženoucí se k okraji pole se zbraněmi v rukou. Viděl mávající a signalizující postavy a viděl zoufale se zmítající muže, které silný vítr odnášel do korun stromů. Pak s hrůzou zahlédl několik naposledy vyskočivších vojáků, které poslední Junkers vysadil s odchylkou kursu a vítr je odnášel až někam tam, kde podle fotografií začínaly polní okopy a drátěné překážky týlu pohraničního opevnění. Rozeznal pravidelnou šachovnici podivných ostrůvků křovin uprostřed polí, zřejmě zamaskovaných bunkrů.

Hübner byl první na zemi a organizoval výsadkáře své útočné skupiny. Vítr roloval po poli odhozené padákové plátno.

Major Choltitz se vzepřel nohama o vzduch, jako by se chtěl vyšplhat zpět nahoru po padákových lanech, neboť jakmile se dostal pod úroveň sedel mezi kótami, vítr rázem utichl a sestup se překvapivě zrychlil. Potom dopadl a vyrobil dva zdařilé kotouly. Zůstal nezraněn a otřes z pádu byl předem překonán dramatem, které prožíval. Vymotal se z popruhů a lan padáku. Odepnul přezky a ponechal si jen pouzdro na mapy. Musel urazit téměř půl kilometru, než dohnal čelo

Brandisovy skupiny formující se za pochodu. Ta byla skoro úplná. Seskok evidentně proběhl natolik úspěšně, že mohl vydat povel k okamžitému splnění úkolů. Výsadkáři bez řečí vyrazili, aby využili výhody překvapení. Brzy ztratili z dohledu muže Hübnerovy úderné skupiny, kteří vyrazili opačným směrem rojnicí k prvním týlovým okopům a drátěným zátarasům. Z okopů padlo několik ojedinělých ran, ale pak bylo vidět osamocené postavy hlídek spěšně se stahujících zpět do kopce k další linii. Výsadkáři doposud nestříleli, ale brzy vzal všechn klid za své. Vypadalo to, že obránce je dokonale překvapen a zaskočen. Z výšky se snašely první stíhačky a z palubních zbraní postřelovaly nepřátelské okopy.

„Kde jsou henleinovci?“ podivil se Choltitz.

„Nejsou tu, pane majore!“ křičel do řevu nalétávajících stíhaček jeho adjutant. „Bude to asi na nás,“ ukázal směrem, kde tušil v krajině improvizovanou přistávací plochu.

„Jawohl. Máte kontejnery?“

„Asi jen polovinu. Ten zatracený vítr to zanáší stranou. Ale dohledáme je, až najdeme ty zatracené ordnery se vším, co naši shodili v noci...“

Z Brandisových mužů 2. skupiny se již shromáždilo více než 300 vojáků. Některá družstva vítr zanesl příliš daleko a soustředování se opožďovalo.

Na louce polehávali dva nebo tři muži, kterým dopad způsobil zranění. Byli určeni ke strážení zanechaného materiálu. Jeden muž byl nalezen mrtev. Henleinovci se stále neobjevovali a nikdo nedával smluvené signály. Z mraků se oddělily první Stuky a za úděsného vytí svých křídelních sirén shodily 250kg pumy na betonové bunkry. Československá letadla se neobjevovala.

Choltitz se rozhodl, že půjde podle plánu s 2. skupinou zajistit letištní plochy a přitom zkontroluje dopad 3. skupiny na pole u vsi Hermannstadt (Heřmanice). Tato skupina se nesměla opozdit, neboť na její práci záleželo, zda bude mít první vlna transportních letounů kde přistát nebo zda se bude muset po vyčerpání pohonných hmot vrátit. Naposledy přehlédl ze stráně zmatek okolo lesíka pod sebou. Kdyby byl nepřítel v pohotovosti a zaútočil na rozptýlenou, zmatenou a lehce ozbrojenou pěchotu, nutně by musel celý výsadek zničit. Zdálo se ale, že mají pro začátek až neuvěřitelné štěstí.

Záhy se ukázala nereálnost teoretiky vypracované časové posloupnosti operace. K nejvzdálenější ploše u Brunzejfou to skupina měla dobrých 6 km. To byla hodina ostré chůze. Když Choltitz se skupinou nadporučíka Brandise dorazili po půlhodině k Spachendorfu (Lestkovci), nenalezli tu ani jednoho henleinovce. Přitom jich tu už desítky měly dávno upravovat určenou plochu. Ba co víc, vesnice po cestě také zela prázdnotou. Opuštěné domy, pobíhající psi. To bylo podezřelé.

„Pozatýkali je?“ podivil se Brandis.

„Není to podivné?“ přemýšlel Choltitz nahlas. „Že by Tschechei učinili taková opatření a vysídlili celou oblast, když na druhé straně vůbec nezajistili svoji obrannou linii z týlu?“

„Třebas z té linie museli stáhnout potřebné čety na to zatýkání.“

„Proč nás ale nechali seskočit a zformovat se, jestli měli nějaké informace o operaci? Nic tady nedává smysl.“

Major opět pocítil kdesi uvnitř ostré varování svého instinktu. Nebylo mnoho času na přemýšlení. Naštěstí se přilétající Junkersy také nepochopitelně opožďovaly, ale první roje již záhy zakroužily nahoře nad nimi. Pole bylo v zoufalém stavu. Odsud zdola vynikly nerovnosti, které z fotografií nikdo nevyčetl. Půda nasáklá vodou a rozblácená, dolíky zalité loužemi kalné břčky. Naštěstí kdosi alespoň vykácel náletová křoviska. Nakonec se první dva roje stejně musely vracet nevyložené zpět.⁶ Pouze se jim podařilo uskutečnit shozy materiálu na padácích, ale rozptyl dopadu byl strašlivý. Major proklínal ordnery a nechal označit nejvhodnější přistávací dráhu. Muže, které mohl postrádat, pak ihned odeslal k silnicím, aby vybudovali zátaras.

Mezitím se 1. skupina pod velením nadporučíka Hübnera přiblížila v rojnicích odzadu k druhé záchytné linii zákopů a drátů. Stuky shodily svůj náklad na pevnůstky a odlétaly doplnit municí. Jejich práci převzaly Heinkely. V tom okamžiku se náhle objevily československé stíhačky. Avie byly sice také dvouplošníky jako Arada a Heinkely, ovšem s nesrovnatelně lepšími parametry co do stoupavosti, a evropská špička co do manévrovacích schopností pomalejších letadel. Mezi pomalými a pumami zatíženými Heinkely způsobily stíhačky masakr a těsně předtím, než se přihnaly přivolané Bf-109, zmizely ostrým stoupáním v mracích.

Českoslovenští stíhači nebojovali beze ztrát, ale v důsledku jejich útoku skončilo střemhlavé bombardování dříve, než se první skupinky výsadkářů dostaly dýmovou clonou blíž ke zdem bunkrů. Ještě než celý svah pokryl kouř z letouny shazovaných dýmovic, pochopil Hübner náhle, při pohledu z bezprostředního týlu, systém linie, na kterou útočil. Vojenští architekti Tschechei vůbec nespolehali především na čelní palbu. První řada bunkrů stála těsně pod čarou horizontu, postavena tak, že je hřeben kopce chránil před dělostřelbou. Z pohledu pozemního útočníka z druhé strany kopce nebyly vůbec viditelné. Útočník od severu měl se svými motorizovanými prostředky přejít vrchol terénní vlny, aniž bunkry vůbec zahlédl, a jakmile by se spustil po svahu dolů, ocitl by se bez varování uprostřed dvou až tří řad šachovnicově rozmístěných pevnůstek. První neviditelnou linii by měl náhle v zádech. Proto byla čelní řada bunkrů uzpůsobena pro palbu do boků a dozadu. Teprve druhá a třetí řada schovaná na svahu a v protisvahu mohla pálit bočně i čelně po všem, co se ocitlo na horizontu. Útočník se měl po překonání

horizontu nejdříve utkat nikoliv s první, ale až s druhou a třetí řadou, a kdyby přesto pokračoval, schytl by oheň zezadu. Navíc zde byly kdesi daleko vzadu dělostřelecké polní baterie zastrílené a zaměřené na procházející silnici a také na vlastní pevnůstky. Mezi tím vším zákopy, dráty, minová pole a improvizovaná kulometná hnízda. Tohle měla být stavebně nedokončená linie? Pak bylo ale všechno špatně!

Náhle krajina ožila. Z dýmu vylétly světlice a krajinu proťaly dlouhé šňůry světélkujících trasovacích střel kulometů. V několika vteřinách neexistovalo na zemi žádné bezpečné místo. Dlouhé křížové dávky, které spustily naráz ze všech stran, kosily přibíhající parašutisty tam, kde podle map a propočtů měly být hluché prostory.⁷ Celé hloučky výsadkářů zjistily, že se nalézají přímo v metných prostorech československých polních minometů. Další výsadkáři napadali vyhlédnutá kulometná hnízda a stanoviště nepřítele, která byla jen prázdnými zaminovanými pastmi. Skupinky, kterým se pod ochranou dýmové clony přece jen podařilo doběhnout k bezpečným zadním zdem některé pevnůstky, ani nedostaly čas podívat se nad možností boční a zadní palby z bunkrů. Jakákoliv možnost přesunů kulometů, případně lehkých děl, kdyby je výsadkáři měli, by bývala byla beznadějná. Celá 1. skupina byla v pěti minutách buďto mrtva, zraněna, nebo přibita k zemi. Po poli pobíhal muž s plamenometem jako velká hořící pochodeň, dokud jej palba nesrazila a neukončila jeho utrpení. Jiní muži se zmítali na zemi s utrženými končetinami. Na jiném místě byl vidět zraněný poddůstojník, který v zoufalství vypálil proti střílně pevnůstky signální světlici. Pokusy zadýmit okolí se mýjely účinkem, protože pevnostní kulometry byly vybaveny lafetací umožňující střelbu v mlze i za tmy pomocí panoramatické mapy předpolí. Střelec mohl pálit na cíle, které neviděl, a v žádném případě nestřílel naslepo. Naopak útočníci v mlze ztráceli orientaci a optický kontakt mezi sebou. Útok se brzy zhroutil a rojnice se změnil ve skupinky, které palba přibila k zemi, a na jednotlivé osamocené muže, kteří se pokoušeli doplazít k nějaké terénní nerovnosti nebo zalézt do prázdného kráteru. Na útěk či ústup bylo pole příliš dlouhé a přehledné a parašutisté se po něm dostali příliš daleko. Z křovin a lesíků začali střílet českoslovenští ostřelovači s Mausery vybavenými dioptrém.

Nadporučík Hübner byl jedním z ostřelovačů smrtelně zraněn do břicha, a než zemřel, postěžoval si desátníku Schwarzovi:

„Jestli to takhle vypadá všude, tak jsme i s celým Führerem ta nejpitomější parta idiotů.“

Schwarz zvedl ruce nad hlavu a odhodil zbraň. Po další čtvrt hodině utichla střelba. K místu dospěla tříčlenná hlídka vedená desátníkem, který ohledal nadporučíkovo tělo. Sebral mu mapové pouzdro a signální pistoli. Zdálo se, že právě tuto pistoli hledal. Zašklebil se na Schwarze a vystřelil do výšky zelenou raketu,

signál k útoku pro motorizovaný oddíl 3. pancéřové divize, kterému se doposud nikdo z Luftwaffe nenamáhal sdělit, že celá operace je jedno velké a předem prozrazené fiasko.

S dvouhodinovým zpožděním byl u Lestkovce upraven první přistávací pás. Přistály na něm letouny druhé vlny a major Choltitz se teprve nyní dozvěděl, že Tschechei bombardovali ještě za tmy po jeho odletu několik slezských letišť, a i když zaútočili s omezeným počtem strojů a munice, způsobili nepředstavitelné škody transportnímu letectvu Říše. Tím se celá akce opozdila. Jeho neblahý pocit zesílil. Selhalo utajení. Ze severovýchodu bylo slyšet tlumenou palbu a bombardování, ale žádné těžší zbraně. Pak všechno utichalo. Major se již děsil představy, že Hübnerův útok na linii selhal, ale za moment mu vzdálená ozvěna přinesla zvuky obnovené palby a výbuchů. Tentokrát rozeznal dvacítky kanóny a mohl spatřit drobné mušky střemhlavých Stuk nalétávající ve spirále do jediného místa. Přece jen zřejmě prorazily motorizované pancéřové oddíly pěchoty a za moment se všem dostane posily kolon pravidelného vojska.

Přistávala první letadla. Muži, kteří z nich vyskakovali, byli připraveni, že s druhou vlnou přijdou do rozvinuté operace a budou pomáhat dorazit nepříteli. Nyní zjišťovali, že vystoupili jako jedni z prvních, a musí celé to vítězství zajistit sami. Sled letounů byl dávno pomíchaný, a tak se z prvních strojů vykládal materiál potřebný až v závěrečných fázích a specialisté této vlny nacházeli pouze zbraně a materiál pro úplně jiné specialisty jiných úkolů a skupin, zatímco svůj najít nemohli. První letouny odvezly zpět zbraně vhodné pro zahájení boje a organizovat se dařilo jen ta družstva, která seděla i s celou svou výstrojí v jednom letounu. Do hodiny stály na kraji pole tři odtažené znehybněné Junkersy, z nichž jeden zavadil křídlem o hrbol a dva si poškodily podvozek.

Major Choltitz si začínal zoufat. Hledání materiálu, jeho rozbalování a třídění pohltilo veškerou energii a bojový zápal nejlepších mužů divize. Oheň v jejich očích pohasínal, jak se zvolna měnili ve vyčerpané skladníky. Vznikalo strašlivé zpoždování akcí, které neustále narůstalo. Choltitz improvizoval, jak jen se dalo. Jednu četú za druhou posílal do kraje na určené křižovatky, aby posílily výsadkáře třetí skupiny seskoku a družstva u zátarasů. Jiní muži upravovali další přistávací a vzletové plochy. Některé odeslal k Heidenbitschu (Bílčicům) a na další vybraná místa. Stohy vyloženého a zatím nepotřebného materiálu se kupily na okrajích přistávacího pásu a letouny se začaly opožďovat s rolováním k odletu, čímž vznikala na improvizovaném letišti tlačence zvyšující riziko kolizí. Počasí se zhoršovalo minutu od minuty a vál silný vítr, který hnal první kapky studeného deště.

Major Choltitz si všiml, že letoun právě klesající na přistání manévr nedokončil, přehnal se nad dráhou a rychle nabíral výšku. Nalétávající roj změnil směr a po něm i další Junkersy všude v dohledu. Transportní letectvo se vracelo domů.

Zastavil se a poslouchal. Všude v kraji bylo slyšet zesilující střelbu. Již nedokázal rozeznat, zda od hranice nebo od zátarasů u klíčových křižovatek. Rozeznal dunění těžších dělostřeleckých ráží, což mohlo znamenat, že se podařilo přisunout protiletadlové 88mm kanóny, které nyní podle plánu ostřelují pevnůstky. Mohlo to ovšem znamenat i něco jiného. Nepřicházely žádné spojky, aby jej informovaly o tom, co se děje a na jaké síly nepřítel kde výsadkáři narazili. Ve stále nižších mracích letadla přestávala být schopna se orientovat a ani stíhací ochrana nedokázala zjistit, co se kde v prostoru odehrává. Vzápětí rozeznal dělostřelbu na jihovýchodě od své pozice. Tam se tanky nebo dělostřelectvo 3. divize ještě v žádném případě nemohly dostat. Tam byla pouze kulometná výsadkářská družstva u improvizovaných zátarasů. Jestliže šlo o palbu dělostřelectva Tschechei, ozývala se z míst, kde nebyla předpokládána. Konečně dostal Choltitz první hlášení Hübnerova radisty, kterému se podařilo odplazit z ostřelovaného pole kamsi do křoví a podat zprávu o zkáze 1. skupiny. Radista vyděšeně sípal do vysílačky a polohlasem popisoval obraz, který se mu naskytl na silnici mezi betonovými pevnůstkami záchytné linie. Viděl rozstřílené a hořící poloobrněné automobily, z převrácené motocykly a sajdkáry, plazící se muže, silnici i příkopy poseté bezvládnými těly, zatímco palbou oprýskané, ale nezničené pevnosti stále chrly proudy střel. Granáty českých polních baterií zcela zdemolovaly silnici a vyrvaly v ní hluboké krátery, načež dělostřelectvo přeneslo palbu kamsi za horizont, pravděpodobně do soustředovacího prostoru divize, v lese u Zossen. Stíhačky a střemhlavé Stuky se snažily baterie umlčet a dělostřelba skutečně slábla, ale bylo již pozdě. Tschechei shromažďovali a odváděli německé vojáky, kteří přežili masakr na silnici. 1. skupina nedokázala splnit úkol, velitel padl a pancíře od Zossen (Sosnové) neprorazily. Linie odolala a od hranice pomoc nepřijede. Celá akce byla zbytečná, spas se, kdo můžeš!

Major si ani nestihl uvědomit celou hrůzu své situace, když mezi letouny namačkanými na louce vybuchl první dělostřelecký granát. Potom vypuklo peklo na všech stranách. Těžké kulometry a střely z minometů rvaly pomalu startující bezmocné Junkersy. Nemohlo být ani pomyšlení na odlet těch, které již přistály. Vzpomněl si na absenci henleinovců a na ranní bombardování slezských letišť. Pochopil, že tohle všechno je pouze gigantická past. Během deseti minut hořelo celé letiště, aniž výsadkáři vůbec spatřili nepřítel, s nímž by se mohli utkat. Major udělal to jediné, co mu zbývalo. Vydal výsadku povel k rozptylu a k ústupu na hranici. Louku křižovalo několik proudů světélkujících střel. Muži padali k zemi a svíjeli se nebo zalehávali za hromady výstroje. Hořící letadla vybuchovala a oheň přiváděl k druhotným

výbuchům uskladněnou municí. Bylo třeba se dostat pryč a shromáždit muže jinde. Vše se rozpadlo v chaos bez velení, bez cíle a bez záměru. Nižší velitelé i vojáci začínali propadat panice nebo se snažili se svými oddíly zmizet z ostřelovaného pole.

Rozehnal se přískoky k lesu. Zbývalo mu jen třicet kroků, když proti němu vyjel na louku obrněný automobil s otočnou věží a kropil prostor před sebou ze dvou kulometů. Major padl na zem a plížil se stranou. Pak hodil po obrněnci granát, ale nezdržoval se zjišťováním výsledku výbuchu a vmáčkł obličej do bláta. Konečně se mohl nasoukat do jakéhosi příkopu u polní cesty. Napravo od něho vyletěl do povětří spojař i s vysílačkou. Nebylo možno dávat si pozor. Každý pohyb byl nyní sázkou do loterie.

Konečně se schoval v houští při kraji lesa. Za ním vše hořelo, vybuchovalo. Slyšel výkřiky. Orientoval se podle ústových ohňů z kulometů a pušek ukrytých střelců. Nehodlal s nimi bojovat, nehodlal střílet a prozradit tak svoji pozici, hodlal se jim potichu vyhnout. Snad se podaří uniknout také dalším mužům a skupinkám, zvláště těm, kteří dopadli úplně mimo prostor, a bude se s nimi moci později spojit na určeném shromaždišti. Pohyboval se jako ve snu. Dokonce i skrz stromy zahlédl ohnivou pochodeň, která se přehnala nad lesem. Hořící Stuka se zapíchla někam do svahu vpředu a záři ohnivého mraku následovala detonace. Československá letadla nebylo vidět. Luftwaffe byla přítomná, ale zřejmě bezmocná a také pod palbou. Stuky házely pumy nazdařbůh do lesa, z něhož pálily československé kulometry. Výbuchy vyvracely stromy a rvaly je na třísky.

Major, ležící na zádech v příkopu a bezmocně zírající do nebe, spatřil cosi neuvěřitelného. Sledoval roj Messerschmittů, který se vrhl na české dvouplošníky napadající pomalé Stuky. Jedna z německých stíhaček pronásledovala pomalejší Avii, zavěsila se jí za ocas a rychle ji doháněla. Než stačil pilot vypálit, česká stíhačka se postavila na ocas a doslova se ve vzduchu zastavila. Pilot Messerschmittu ji podletěl, ale pilot Avie vyrobil akrobatický loping a během několika vteřin se ocitl za Messerschmittem, přičemž okamžitě zahájil palbu. Na pohled bylo jasné, že Avie má mnohem větší palebnou sílu než Němec. Její čtyři kulometry uřaly křídlo Bf sto devítky dříve, než se stihla z dostřelu vzdálit.

Majoru Choltitzovi trvalo téměř hodinu, než se prodral pichlavým trním a lesem na druhou stranu. Zde našel zatím klid. Zdálo se, jako by palba za jeho zády také slábla a napadané Stuky přestaly shazovat pumy. Zato krajina oživala. Viděl několik vozidel a koňská spřežení přesunující se po silnicích, tu a tam vylétl z mraků Messerschmitt, ale pilot většinou sám dezorientovaný zmatkem na zemi pomíchaných jednotek musel rychle manévrovat a uhýbat kulometné palbě. Bylo zřejmé, že zbylá transportní letadla opustila vzdušný prostor a ani stíhací letectvo není schopno poskytnout nějakou koordinovanou leteckou ochranu obklíčeným

výsadkářům. Kraj byl plný Tschechei a jejich vojska. Jak se mohli tak mýlit? Někdo to pořádně zbabral!

Kdyby byli mohli těsně před uskutečněním operace Freudenthal provést němečtí plánovači detailní rekognoskaci plánovaného bojiště, zděsili by se. Večer 30. září se do prostoru začaly přesouvat poměrně silné československé jednotky a obsazovat zde připravená polní postavení. Německá výsadková akce ani jakýkoliv pokus o proražení průchodu v slabě opevněné záchytné linii HOP ve skutečnosti neměly šanci na úspěch. Pro Čs. armádu to bylo snadné vítězství, pro wehrmacht to však znamenalo šok.

Major Choltitz rozpoznal násep horské silnice sypané štěrkem a pustil se dále v jeho stínu. Zdálo se, že zatím unikl. O kilometr dále rozeznal shluk budov. Statek u potoka se utápěl v přízemní mlze. Major potřeboval civilní šaty. Nikde se nic nehýbalo, nekokrhali kohouti, ani se neozval žádný pes. Musel obléci alespoň něco civilního přes uniformu. Věděl, že co nevidět nastane hon na uprchlíky. Jestli chtěl přežít, musel se někde ukrýt alespoň do tmy. Statek vypadal jako vyklizený. Uvědomil si, že je v Sudetech a proběhla zde pravděpodobně vyčišťovací vysídlovací operace, zřejmě v noci před výsadkem. Jestliže to byl český statek, uprchli obyvatelé do vnitrozemí, jestli byl majitel Němec, utekl do Říše nebo byl vyhnán. Statek musel být s největší pravděpodobností opuštěný.

Major se plížil podél zdi ke stodole. Skutečně neviděl žádné domácí zvířectvo. Všude pusto a mrtvo. Vytlučené okno a vylomené dveře obytného stavení. Z komínů nestoupal kouř, ale snad zde zbyly nějaké staré pracovní hadry... Otevřel malá dvířka ve velkých vratech do stodoly a ocitl se téměř ve tmě. Mířil před sebe odjištěnou parabelou. Ucítil nádherně vonící seno. Jeho oči přivykaly šeru. Začínal před sebou rozeznávat tmavou velkou hmotu, pravděpodobně schovaný zemědělský stroj nebo vůz. Na vůz to bylo příliš velké. Přikročil blíž a do čehosi narazil. Sáhl na to rukou a poznal ten tvar. Užasl. Byla to letecká vrtule.⁸ Jedna z hromad sena náhle ožila. Ze strany vyskočil rozčuchaný chlap v kombinéze mechanika a vrazil mu do boku vidle.

Major Choltitz vystřelil do udusané země a zhroutil se. Chlap odkopl pistoli z jeho dosahu a jadrně česky zaklel. Pak rozsvítil lampu, a když spatřil distinkce, hvízd. Major Choltitz umíral s proděravělými střevy a z dálky zaslechl zvonění zvonů. Nejspíše to bylo z Notre Damme, jeho burš chystal ranní sklenku koňaku. Paříž voněla senem.

Muž opatrně vyhlédl ze vrat stodoly a hvízdil silněji. Na dvůr statku vyběhli muži v leteckých uniformách. Jakýsi civilista svlékl polomrtvému Němci kožené pouzdro na mapy a nahlédl dovnitř. Vytáhl mapy a dokumenty. Chvilku je studoval, pak hvízdil potřetí.

Piloti těžkých Junkersů první vlny vracející se do Saganu z úspěšného shozu paradantních praporů spatřili svá vlastní letiště v moři plamenů. Nebyli to Němci, ale českoslovenští piloti, kdo nepřítele zaskočil a našel jeho města a letiště nezatemněná a nepřipravená. 40 tun bomb bylo jen v Saganu a v Liegnitz svrženo na vzletové a přistávací dráhy i na vyrovnané řady strojů druhé výsadkové vlny připravené k brzkému startu nad Československo, natankované a přeplněné nákladem i municí. Podařilo se zasáhnout opravárenské dílny i ubikace pilotů. Zásah startového velitelského stanoviště byl zřejmě dílem náhody, neboť českoslovenští piloti útočili bez předchozího studia terénu a bez znalosti plánů letiště. Více škod než samotné pumy však způsobily výbuchy vlastní německé munice a benzínu. Exploze skladu byla patrná ze vzdálenosti několika desítek kilometrů. Němci přespříliš důvěřovali své absolutní vzdušné převaze a příliš sázeli na moment překvapení.

První výsadková operace německé armády stála Luftwaffe 632 mrtvých či nezvěstných speciálně vycvičených mužů. Téměř jeden a půl tisíce mužů bylo zajato nebo zraněno. Protiletadlová obrana sestřelila 14 dopravních Ju-52 a zničila na zemi více než 20 strojů. Nálet provedený 71. a 72. letkou lehkých bombardérů zastihl a zničil blíže neurčený počet letounů druhé výsadkové vlny připravených ke startu (odhad 36 strojů). Československé letectvo ztratilo toho dne 6 bombardérů B-71. Zbytku se podařilo díky všeobecnému zmatku a překvapení uniknout na záměnná letiště. Vracející se výsadková letadla Luftwaffe musela být navedena na jiná letiště v zázemí nebo přistávat v polích.

1. ŘÍJEN 1938

DOPOLEDNE – HRANICE N. MORAVĚ, ŠTÁB HP-XIII (ROSTISLAV)

Divizní generál Emil Fiala běhal po místnosti jako tygr v úzké kleci a občas s něčím pořádně praštil.

„No, jen se podívejte, co nám sem posílají!“ křikl vyzývavě na plukovníka Procházku, svého náčelníka štábu, a mával proužkem bílého papíru utrženého z telegrafu.

Plukovník Jan Procházka stěží potlačil pobavený úsměv, neboť papír vlál za zuřícím velitelem hraničního pásma jako bílá stuha za cvičenkami o sokolském sletu v Praze na Maninách.

„Podívejte se na to! Chtěl jsem po Palackém, aby mi sem nahoru poslali nějaké posilové hrubé baterie, abychom dosáhli na polské komunikace, kdyby se ti Šlonzáci hnuli. Stejně nevědí co s nimi. A oni, místo aby mi pomohli, si ze mne dělají legraci.“

„Dovolíte, veliteli?“ převzal plukovník Procházka papír a přelétl očima zprávu zapsanou v Morseovce.

Pak sám propukl v nehorázný řehot. Kdyby přepsal tečky a čárky do liter, stálo by na papírku zhruba toto:

POSILAME OKAMZITE 2 ZALOZNI TEZKE LUKY. PALACKY

„Co je na tom asi tak k smíchu?“ rozzuřil se generál Fiala ještě ohnivěji. „Začala válka, kousek odsud se to v noci řezalo s parašutisty, každou chvíli to vypukne

naplno a oni mi namísto kanónů pošlou dva luky! Slovy dva! Luky! Copak si tady hrajeme na indiány?“

Plukovník Procházka konečně popadl dech.

„To je gól. Veliteli, nezlobte se, ale tohle nevydržím.“

Pak se znovu rozesmál, a když se uklidnil, vzal ze stolu tužku a před ony směšné a urážlivé luky přikreslil značku (.-.). Pak papírek podal zpět generálovi.

„Asi to mělo být takhle.“

„Kriste Pane,“ vzal generál nadarmo do úst jméno Boží. „To se mi ulevilo. Tak přece nám posílají alespoň dva pluky. Ale to vypadá na jednadvacítky moždíře.⁹ S těmi obludami Šlonzákům něco předvedeme. Kdybychom je dostali do kopců, nahoru nad Jablunkov, měli by tam odsud celou polskou trať jako na dlani.“

Pouhou půlhodinu nato obdržel službu konající spojař Hlavního štábu armády (Palacký) v račickém zámečku odpověď, která se do rukou náčelníka generálního štábu dostala teprve za další dvě hodiny, protože Luftwaffe právě zahájila nálet, ve kterém račický zámek vzal z větší části za své.¹⁰

DEKUJI ZA LUKY, NEZAPOMENTE NA SIPY A NA TETIVY. VYMENIT TELEGRAFISTU.

1. ŘÍJEN 1938

DOPOLEDNE – ŽENEVA

Dr. Arnošt Heidrich, zástupce Československa v Ženevě, měl za sebou bezesnou noc. S prvním svítáním přistoupil k obloukovému oknu své pracovny v nejvyšším poschodí hotelu Bâtiment Électoral a jakoby duchem nepřítomen, sledoval mlhy převalující se nad ocelově studenou hladinou jezera a odsud vzhůru po svazích jurského masivu pohoří Salève. Pro mlhu nebylo možno zahlédnout ani mramorové stěny Montblanku v pozadí. Po ulici přešli dva četníci v dvourohých kloboucích a historických napoleonských uniformách. Mířili kamsi ke katedrále, jejíž věže se občas přízračně vynořily z mlžného oparu, za moment zšedly a zmizely docela.

Až na několik administrativních pracovníků československé mise zde zůstal doktor Heidrich docela sám. Ty tam byly doby početných zastoupení republiky v čele s Benešem a Chvalkovským, doby hlučných zasedání, velkých příprav a organizačních takových zasedání. Navíc již neměl přímé spojení s Prahou. Měl pouze pevné instrukce, kterých se musel držet. O tom, že začala válka, se dozvěděl v noci z úst službu konajícího telefonisty v tiskovém odboru paláce v Arianině parku.¹¹ Hrud' se mu sevřela strachem a zároveň úlevou.

„Tedy bojujeme. Jak dlouho? Kolik to bude stát životů? Jak to může skončit, za této mezinárodní situace?“

Včera, 30. září, vlastně před několika hodinami, přijalo Valné shromáždění Společnosti národů rezoluci o reformě společnosti. Tímto „reformním“ činem se společnost definitivně připravila o jakoukoliv možnost sankční politiky proti agresorům. Ženevští bohové míru se usnesli právě včas, pouhých několik hodin před tím, než začala na Šumavě dunět děla zbrusu nové, agresivní války.

Jedinou výhodou této skutečnosti bylo, že delegáti zůstávali v hojném počtu zde v Ženevě a byli po ruce pro nové mimořádné shromáždění. Ale k čemu může být

takové shromáždění, jehož členové v předvečer nové války vedené přímo v srdci Evropy konstatovali, že Společnost národů v minulých letech opustilo tolik velmocí a států, až to celou společnost učinilo dokonale bezzubou a neschopnou praktických kroků.

Doktor Heidrich si ještě pamatoval na první velké sankční tažení před třemi roky proti Itálii. 3. října 1935 se italská vojska dala na pochod do Habeše. Teprve o dva dny později pověřila Rada SN sankční výbor vypracováním zprávy. Valné shromáždění se sešlo až 9. října a to tehdy držel předsednictví Beneš, který vše popoháněl kupředu. Na 50 států mělo vyhlásit sankce národu, s nímž byla většina z nich spřátelena. Rakušané a Maďaři se distancovali ihned a bez okolků. Z 54 delegací se přes všechno celých 50 usneslo na tom, že Itálie jest agresorem¹² a porušila závazky paktu, jehož je členem. Pak, jako když se rozjíždí velmi pomalý stroj, byla zahájena jednání dle článku 16 paktu o rozsahu a trvání sankcí, podmínkách jejich uvalení a mnoha dalších okolnostech. Teprve tehdy byl vytvořen další výbor ze zástupců mocností schvalujících sankce proti Itálii. Výbor zahájil činnost 11. října a zákazy dovozního i obchodního charakteru vstoupily v platnost 18. listopadu.

„Půl druhého měsíce po zahájení bojů,“ zamumlal pro sebe doktor Heidrich.

Tehdy mu tato doba přišla dosti krátkou a podivoval se dokonce nad tím, jak Společnost národů zareagovala pružně. Dnes bylo napadeno Československo a on náhle pochopil, jak zoufale pomalé, marné a neúčinné by takové sankční tažení bylo v případě jeho země a Německa. Za půl druhého měsíce se válka buďto rozvine v celoevropský konflikt, nebo už bude po ní a po Československu. Jenže po včerejší „reformě“ nebyla na žádné sankce proti Německu ani ta nejmenší naděje, nehledě k tomu, že by sankce v současné situaci nebyly vůbec nic platné. Německo mohlo být zásobováno libovolně přes území svých vlastních spojenců a sympatizantů, států, které již dříve vystoupily ze Společnosti národů. K blokování dovozu do Německa by musely do války s ním vstoupit námořní velmoci. A právě těm se moc nechtělo.

Ani protiitalské sankční tažení tehdy neskončilo nikterak slavně. Netrvalo ani po dobu jednoho roku. Již 6. července 1936 doporučil koordinační výbor všem členům zrušení sankcí od 15. července.¹³ Chilský zástupce tehdy konstatoval, že sankce jsou zbytečné, když je již válka s Habeší skončena a tamní vláda ztratila faktickou moc, stejně jako země svou svrchovanost. To znamenalo jen jedno: když bude útočník úspěšný a když dokáže svou kořist dostatečně rychle zardousit a pozřít, ostatní mu to přestanou mít za zlé. Itálie tehdy přesto odešla ze společnosti, Francovo Španělsko, které zřejmě do několika měsíců ovládne celý poloostrov, se chystalo k odchodu každým okamžikem.

Ozvalo se zaklepání na dveře a dovnitř vkročil sekretář, který přinesl telegram od Litvinova. Sovětský delegát a člen rady doktoru Heidrichovi sděloval, že ještě dnes podá návrh na svolání mimořádného jednání rady. Dr. Arnošt Heidrich si ovšem nedovedl představit, že by Litvinov mohl dosáhnout čehokoliv, byť jen pouhého označení Německa za agresora.

1. ŘÍJEN 1938

DOPOLEDNE –

WIESBADEN – NĚMECKÝ BROD (LETECKÁ VÁLKA)

Když velitel Luftflotte 2, generál Hugo Sperrl, vydával okolo 4:00 hodiny ráno ve svém štábu ve Wiesbadenu heslo *Schwalbenflug*, jímž se odkládal povel ke startu prvních bombardovacích perutí a povel k zahájení letecké ofenzívy proti Československu, věděl, jako všichni ostatní, že podmínky stanovené Zeleným plánem jsou již irelevantní¹⁴. Počet československých letišť a cílů zůstával i po mobilizaci tamní armády přibližně stejný. Čs. letectvo bylo z větší části obsazeno armádními profesionály a povolalo své záložníky již v polovině září. Ale nevyhovovalo počasí, které žádný plán nemohl naplánovat. Již dva dny bylo nad západní částí Čech zataženo a těžké dešťové mraky si páraly svá břicha o vrcholy pohraničních hor. Meteorologové předpovídali stejně mizerné počasí po dobu několika, nejméně však dvou týdnů. V úvahu připadalo jen využívání taktického bombardovacího letectva, výškového jen ve vzácných případech, naskytne-li se příležitost a viditelný cíl. Stroje budou muset i tak letět nízko a stanou se zranitelnější palbou protiletadlových zbraní. Perutě musely startovat teprve za plného světla a podpora postupujících pozemních sil bude nutně omezena na minimum. Slunce touto dobou vycházelo až kolem páté ranní hodiny. Naštěstí protiletadlová zbraň zřejmě nebyla v Československé armádě na požadované úrovni. Také nebyl splněn moment překvapení. Luftwaffe dostala příkaz čekat, až bude provedena výsadeková operace proti severní Moravě, aby předčasný úder letectva nevedl tamní obranu do střežehu. Nyní již musela být Československá armáda v pohotovosti.¹⁵ Generál nemohl doufat, že se

podarí překvapit nepřátelské letectvo na zemi a zničit je na letištích. Snad pouze slabé bombardovací formace nepřítele, pro které nepřicházela v úvahu žádná polní letiště. Směrnice Planstudie Grün pro takovou situaci předpisovaly nejprve uskutečnit zesílený průzkum a teprve po vyhodnocení výzvědných letů vydat povel k hromadným náletům. Generál Sperrl nemohl tušit, že ve stejné chvíli, kdy vydával povel k pozastavení startu první vlny, byly již letky československého bombardovacího letectva dobrých dvacet minut ve vzduchu.

Zadní střelec rotmistr Miroslav Volf se vsoukal do těsné zasklené kabiny a překontroloval mechanické funkce dvouhlavňového kulometu vz. 30. Náměr, odměr, založení zásobníků. Dva nábojové pásy po 500 ranách a další dva bubnové zásobníky, dohromady 150 ran. Ruční pákou vyzkoušel otáčení věže.

„Zadní horní věž v pořádku,“ nahlásil palubním aviofonem do přední kabiny, kde se krčil velitel letounu, současně navigátor a bombometčík a v případě potřeby také přední střelec.

Po něm se zahlásila dolní věž, jejíž střelec byl současně radiotelegrafistou, a oba piloti. Nastalo vyčkávání. Letiště v Německém Brodě osvětlovalo naprosté minimum světel. Jejich odlesky svítily v rovnoběžných čarách odrazy od plechu trupu. MB-200 byla podle Miroslavova mínění stará kraksna, která se nedala srovnat s moderními typy zaváděnými Luftwaffe, jako byl například Ju-87 Stuka, Heinkel 111 nebo Do-17, ale byla to spolehlivá kraksna. Bombardér, kterým byly vybaveny obě těžké bombardovací perutě Československého letectva, vykazoval minimální poruchovost. Nyní nesl 1 200 kg pum a mohl nést ještě větší náklad. Pro tyto letouny byl dostatek náhradních dílů ve všech letištních skladech. Vycvičené týmy mechaniků znaly letoun do nejmenších podrobností a dílenské čtyry dokázaly provádět opravy jako na běžícím pásu. Také bylo dost vycvičených pilotů. Miroslav sám mohl pilotovat. Pilotní zkoušky absolvoval již před rokem, v rámci akce 1 000 pilotů republiky. Mohl po zalétání pilotovat stíhačku, stejně jako bombardér, a od svých 16 let navštěvoval, jako dorostenec DTJ, borský Aeroklub v Plzni, ale po mobilizaci byl jen záložníkem a letectvo doposud disponovalo zalétanými piloty z řad důstojníků z povolání. První nálet bylo třeba svěřit zkušenějším. Jenže, žádné další nálety s největší pravděpodobností nebudou. Tato mise byla sebevražedná a všichni to věděli. Instruktaž před startem vyzněla stručně.

„Válka vypukne každou hodinou a pravidelné jednotky wehrmachtu již vkročily bez vyhlášení války na území státu. Nejsme tedy agresorem, provádíme preventivní obranný úder. Luftwaffe zřejmě udeří po svítání, to znamená, že jejich stíhací letky odstartují něco po čtvrté hodině. Svítat začíná v půl páté a slunce vychází v pět hodin. Nad Bavorskem stojí souvislá nízká oblačnost, která se zvolna přesouvá přes

Šumavu nad území republiky. K ránu se zvedne také mlha, zvláště v horských oblastech. To značně ztíží orientaci. Vaše přímá trasa měří asi 200 kilometrů a nad cíl se dostanete přibližně za hodinu po startu. Váš start je ve 3:00 ráno. Po trase a nad cílem bude ještě tma. Vy poletíte nad mraky, ale není jiná možnost. Musíte shodit náklad dříve, než odstartuje stíhací obrana, aby vás neseštelili již po cestě. Máte jednu významnou výhodu, vlastně dvě. Tlustoch Göring jistě nečeká, že bychom se mohli zachovat ofenzívně a zaútočit dříve než oni. Jsou tak sebevědomí, že vůbec nepraktikují zatemnění. Váš cíl bude jasně osvětlený, takže můžete shodit náklad i za tmy. Tedy překvapení a osvětlený cíl. Až shodíte náklad, bude ještě tma, takže žádná světla a nekouřit, možná vás vůbec nenajdou. Vaším cílem je železnice. Vzhledem k tmě nebudete mít stíhací ochranu ani nemůžeme vyslat jiné formace k preventivnímu bombardování rakouských letišť. Počítejte s tím, že se za vámi vyrojí jako vosy, jakmile to tam dole začne bouchat. Oni noční stíhače mají. Sice jen málo, ale nějaké mají. Koukejte, ať jste do svítání zpátky. Záměnná a záložní letiště jsou Lípa a Petrkov. Po přiletu stroje rozptýlit a zamaskovat. Na letištích jsou připraveny makety pro nepřátelské bombardéry. Cíle na dnes jsou tyto: 85. letka zničí železniční uzel v Linci, 86. provede to samé v Kremži. Jde o to ztížit nebo úplně přerušit zásobování 14. německé armády v Rakousku, která by v součinnosti s úderem na severní Moravě mohla odříznout naše armády v Čechách. Dobře si pamatujte trasu. Pozorovatelé věnují zvýšenou pozornost rozmístění protiletadlových baterií. Pokud přejijete, poletíte tam ještě jednou, až poženeme nácky podél Dunaje zpátky do Říše. Stíhací letky vzlétnou k vaší ochraně až teprve při návratu nad územím státu, protože to už bude svítat. Pokuste se o návrat daným koridorem, protože za sebou určitě vylákáte nějaké agilní sršně a přivedete je k připravené závoře pozemní protiletadlové obrany u Budějovic. Přeji vám hodně štěstí.“

Trup letadla začal vibrovat a rotmistr Volf postřehl pohyb směrového ocasního křídla proti siluetám hangárů a stožárů. Ke startu z Brodu se připravilo 8 těžkých bombardérů MB-200 a dva elegantnější trupy lehčích B-71. Dále dva starší dvouplošníky Ab-101. Dvě přidělené stíhačky B-534 doposud letka neobdržela, ačkoliv měly dorazit každým dnem. Bizarní sestavu doplňovaly 4 civilní dvumotorové letouny Airspeed Envoy, 3 dvumotorové DC-2 a 3 DC-3. Dále 5 třímotorových Savoia Marchetti S-73. Dopravní letadla byla urychleně přestavěna na bombardéry podle předem připravených plánů. Celkový náklad činil asi 30 tun bomb. 85. letka v počtu sedmnácti letounů se s duněním zdvíhala od země, zaujímal rozevřenou sestavu a nabírala kurs k jiho-jihozápadu. K cíli to bylo jen slabých 20 minut.

Velitel skupiny „BS“ HVOA vyslal letky starších těžkých bombardérů MB-200 a přestavených civilních strojů okamžitě po krátkém rozhovoru s generálem

Fajfrem,¹⁶ který již obdržel hlášení hlídek o přeletu větších nepřátelských formací přes hranice v sektoru 36. hraniční oblasti.

Plukovník Plass, velitel letectva 2. armády na severní Moravě, vyslal ve stejnou dobu signál pro zásah bombardovací perute proti základnám 7. paradestní divize ve Slezsku. Velení československého letectva souhlasilo s překvapivými nočními nálety těžkých bombardérů na Linec a na další cíle při Dunaji, protože operační oddělení předpokládalo brzké zničení těchto těžkých strojů již v prvních hodinách či dnech války. Tyto stroje by leteckou ofenzívou nepřítele tak jako tak nepřežily a takto, při včasné nasazení, mohly dosluhující a ke zkáze předurčené obludy přinést ještě užitek.

Miroslav Volf litoval, že ze své stísněné pozice horního střelce nemůže sledovat nalétávání na cíl. Mohl pozorovat, šikmo přes křídlo, cíl až teprve při odletu, a to ještě jen z velké dálky. Vyhodnocení prováděli navigátor a spodní střelec. Ti měli přímý výhled. Cíl byl jako třešnička na narozeninovém dortu. Němci se skutečně vůbec nenamáhalo se zatemněním. Cíl prozrazovaly řady světél i přes mračný opar nad městem. Letka se nad územím republiky pohybovala v řídnoucí tmě a občas se schovala do mraků. Když vystoupala nad ně, mohl Miroslav ze své kabiny zírat do otevřeného nebe plného blednoucích a mizejících hvězd. Pod mraky byla ještě tma. Linec nemohl navigátor minout. Nad Budějovicemi nabrala letka kurs přímo na jih a Linec byl první větší růžový koláč prosvítající pod mraky.

„Hohó, ti náckové si myslí, že se válka bude týkat jenom nás,“ ulevoval si druhý pilot do aviofonu.

„Přechod na sestavu stupňovitě vpravo!“ předával radiotelegrafista povely velitele letky. „Klesání na výšku 1 500 metrů!“

Bombardéry musely nakonec sestoupit ještě mnohem níž, ale při prvním překvapivém náletu neriskovali piloti téměř žádnou palbu protiletadlové obrany. Z nízké výšky se také dalo dosáhnout přesnějších zásahů. Sloup teplého vzduchu, stoupající vzhůru nad město, rozhrnul příkrývku mraků tak, že bombometčík zahlédl cíl a nemusel vyspat náklad jen odhadem.

„Páni, to je jako strefit se do lunaparku. Blížíme se. Seřadovací nádraží. Mám to v kříži. Ted!“

Bombardér nadskočil a Miroslav si uvědomil, že byly shozeny pumy. Byli o více než tunu lehčí. Poté se letoun prudce naklonil a začal opět stoupat do zatáčky. Letka se snažila rychle nabrat výšku a stáčela se na kurs 45° k severovýchodu. První kužel německého světlometu propíchl oblohu, ale bylo pozdě. Nad trhlinou v mracích již žádná letadla nebyla. Miroslav zahlédl několik ohnivých květů daleko za zádi

letounu. Protiletecká obrana se probudila. Konečně mohl z šikmého úhlu pozorovat první vzdalující se světla na zemi. Vzápětí se vše rozplizlo a zamlžilo. Stroje unikaly nad nízkými mraky. Hukot motorů a vibrace přehlušovaly jakékoliv jiné zvuky ze země, ale i přes mlžný závoj mraku pozoroval Miroslav rozpíjející se růžovou skvrnu za ocasním křídlem.

Friedrich Polacek, zástupce náčelníka hauptbahnhofu v Linci, té noci nespal. Ke své velké rozmrzelosti měl noční službu a postával u kolejíště v železničářské uniformě s baterkou v ruce a s plácačkou pod paží. Bolela ho hlava a trpěl migrénou. Za ta léta měl již vyzkoušeno, že bolesti přicházejí vždy v důsledku poklesu tlaku. Nebe se zatahovalo a nyní si mohl být jist, že nad ránem začne pršet. Spát ale nesměl. Po hlavní trati se přednostně přesouval jeden vojenský transport za druhým. Všechno na Moravské pole. Na kontrolu se dokonce dostavil pobočník velitele linecké posádky major Schwarz.

„Herr Polacek, tak už to vypukne. Není vám to líto? Vy přece máte původem české jméno?“

„To je dvě generace zpátky, Herr Schwarz,“ vysvětlil alibisticky Polacek. „Babička byla vídeňská Němka a moji rodiče se již cítili jako Vídeňáci. To jsme ještě všichni sloužili kaiserovi a jediné říši. Já jsem dnes Rakušan. Narodil jsem se tady. Jsme železničářská rodina už v třetí generaci. Dědeček sloužil na Simmeringu.“

Major nabídl Polackovi cigaretu a náčelník stanice si nedovolil odmítnout, přestože ho bolela hlava. Pomyslel si, že utrpení této noci snad nebude konce.

„Herr Polacek, víte, že jedna divize wehrmachtu potřebuje k přesunu více než stovku vlakových transportů?“

„Nepovídejte?“ odtušil Polacek, protože jej to skutečně překvapilo. „Tak proto je to teď samý vojenský zug.“

„Buďte rád, že jste u dráhy,“ doporučil mu major a zapálil oběma cigaretu. „Vás neodvedou. I když jste ještě mladý, ale vás neodvedou. Dráhy jsou důležité. To nemůže dělat jenom tak někdo...“

Polacek zvedl hlavu. Temné dunění, které se zřejmě ozývalo již nějakou dobu a doposud zanikalo v kakofonii nejrůznějších zvuků těžkého vlaku, řinčení a vrzání vagonů, nyní přerostlo práh slyšitelnosti. Šlo to odněkud shora, ale ozývalo se to jakoby odevšad. Bylo to jako nejspodnější temný tón kostelních varhan. Polacek doposud nic podobného neslyšel. Major se zaposlouchal také a na moment se zachmuřil. Pak se jeho tvář rozjasnila.

„Tak už letí,“ řekl zasvěceně. „To budou Göringovi hoši. Staré dobré Dornieri sedmnáctky. Pokud vojsko zaútočí ráno, je třeba zničit předtím jejich letectvo ještě na letištích. A rozbít jim železnice, vlaky a nádraží. Dráhy jsou pro válku důležité.“

Polacek naslouchal s posvátnou úctou. Ten hukot zněl velmi výhrůžně. Bylo mu upřímně líto těch lidí tam doma ve staré vlasti. Dnes tedy začne zabíjení. Nu, snad to nebude trvat dlouho a Češi kapitulují. Německé převaze nemohou odolávat, to je bláznovství. Polacek by mohl vyprávět, co jen v posledních týdnech prošlo Lincem vojska s kanóny a tanky.

Vojáci z odstaveného vlaku vyskakovali na nástupiště a také si ukazovali vzhůru. Všech se zmocňovala rozjařenost budoucích vítězů.

Náhle ho major Schwarz popadl za paži a vytřeštil oči. Do silícího hučení zazněl jiný zvuk. Ostrý a výšku nabírající hvizd.

„No to snad není... To je přece... Achtung!“ zařval major a rozběhl se k vojenskému vlaku. „Achtung! Nieder!“ mával rukama na povykující vojáky.

Potom Polacek spatřil něco neuvěřitelného. Projíždějící vlak se mu rozsvítil před očima. Vyvalil se sloup ohně, vagóny cosi nadzvedlo několik metrů nad kolejiště a mrštilo jimi stranou. Další vozy do nich narážely a pak se ozval zvuk, jako když se trhá silné plátno, ale bylo to mnohem silnější. Rvalo to uši a plíce. Jako blesk, který udeří bezprostředně vedle člověka. Polacek shledal, že se válí na zemi odhozen tlakovou vlnou. Všude kolem něho padaly shora kameny, kusy prken a železa. Ozývaly se další výbuchy po celém nádraží. Polacek propadl panice. Vůbec nevěděl, co dělá. Vstal a instinktivně se hnul do tmy kamsi mimo nádraží. Cosi mu napovídalo, že cílem toho pekla jsou vlaky a koleje. Zapadl do vlhkého úvozu u silnice a skrčil se na dno do kaluží špinavé vody. Peklo nahoře nad ním pokračovalo. Nebe se trhalo záblesky a strašlivými detonacemi. Vedle něho se do příkopu vrhali německy nadávající vojáci. Až sem padaly trosky, jako by pršely z nebe. Odněkud byl slyšet štěkající kulomet. Ječely sirény a důstojníci řvali rozkazy.

Konečně přestaly vybuchovat pumy. Nálet trval jen krátce a přece jako by celou věčnost. Polacek zvedl hlavu a podíval se k nádraží. Nacházel se na okraji bahnhofplatzu. Několik vteřin bylo relativní ticho přerušované pouze dalšími výbuchy munice z hořících vlaků. Ty se však nyní zdály být téměř neslyšné. Uši měl zahlcené šumem a pískotem, srdce se snažilo vyskočit z hrudi a utéct. Hořely i některé domy v okolí nádraží a do mraků se zakusovaly kužely světlometů. Polacka polilo horko. Potom úlek jako by do něho narazil rozjetý vagón. Nádražní budova! Jeho byt! Jeho rodina! Hnal se zpět a spadl do čerstvého, několik metrů hlubokého trychtýře. Z hlíny okolo něho se kouřilo a stromy aleje ležely na zemi ohořelými kornami pryč od kráteru. Přelezl je a zíral na nádražní budovu. Podle siluety na pozadí požárů hořících vlaků viděl, že polovina domu je pryč. Brečel zoufalstvím a běžel k troskám. Pak slyšel brečet děti. Vřískala jeho dcera.

„Je živá, do prdele! Je živá!“

Ani manželka nebyla mrtvá. Uviděl je všechny stísněné v rohu bytu v patře budovy. Uviděl je, protože obývacímu pokoji chyběla jedna stěna. Ložnice zůstala celá, zato po kanceláři byla veta. Vydal se vzhůru, vstříc své rodině. Lezl po troskách mezi menšími plameny a uvědomil si, že stále ještě křečovitě svírá nádražáckou plácačku. Vztekle ji odmrštil.

Na odstavné koleji vybuchovaly cisterny s naftou jedna za druhou. Ohnivý květ a pak detonace. Vše zahlcoval neprůhledný černý štiplavý dým. Z města přijížděly první hasičské vozy a sanitky. Zkroucené dráty kolejí trčely do různých stran jako obludné hlavolamy a celý prostor nádraží byl rozryt, přeorán krátery po bombách. Major Schwarz ležel podél bývalé koleje roztroušen na deseti metrech náspu. Zasáhly jej nějaké kusy železa odletující od vybuchujícího vlaku. Někdo z hasičů vykřikl, že byl úplně rozbit železniční most přes Dunaj. Nejvíce pum prý ale spadlo na železniční spoje při jihovýchodním okraji města. Tam je to prý hotová spoušť.

Polacek konečně dostal svou rodinu na pevnou zem. Rozhlédl se po celé hrůze okolo sebe. Spatřil desítky povalujících se těl, požáry, zničené vlaky a kolejiště k nepoznání. Dráhy jsou pro válku důležité. A Göringovi a Hitlerovi hoši to asi nebudou mít tak snadné, jak to na pohled vypadalo, než se začalo střílet. Tihle Masarykovi a Benešovi hoši, jak se zdálo, to ještě také nezapomněli.

„Pff, kdo by to řekl?“ potřásl Polacek udiveně hlavou a mínil tím, že už ho hlava nebolí. Migréna zmizela.

Těžké blochy¹⁷ přelétly souvislou a pomalu postupující frontu. Piloti se snažili vyzdímat z motorů nejvyšší možnou rychlost, střelci kontrolovali kulometry a zírali do stále světlejšího nebe, zda proti světlu nezachytí pohyb stíhače. V půl páté hlásil pilot přelet československé hranice a hvězdy se již téměř ztratily. Miroslav zjistil, že se nadměrně potí, ačkoliv v této výšce žádné teplo rozhodně nebylo a pára se mu srážela u úst.

„Kouřit povoleno,“ oznámil velitel.

Současně se rozeřval druhý pilot.

„Jsou tady! Pozor! Zadní věž, máš mesouna na pěti hodinách!“

Miroslav se zapřel do sedačky a natočil hlavně udaným směrem, ale v matoucím šeru neviděl nic. Zaslechl palbu ze spodní věže a stále ještě nic neviděl.

Pak zahlédl přímo proti sobě rychle rostoucí siluetu a plamínek protivníkovy kulometu. Zmáčkl spoušť a přes rachot palby slyšel, jak projektily prosekávají trup letadla. Přikrčil se a nad ním se přehnala temná hmota.

„Dva motory,“ hlásil. „Je to stodesítka.“

„Jste v pořádku? Hlaste se,“ zajímal se navigátor. „Mějte oči na stopkách. Oni nás taky vidí blbě. Držte formaci a vytrvejte, navedeme je nad naše TOPLY.“

„Hoříme, levej motor v tahu!“ hlásil poplašeným hlasem jeden z pilotů.

Miroslav neviděl oheň, ale dozadu se táhnoucí stopu černého kouře.

„Do prkýnka dubovýho,“ zaklel navigátor. „Vydržet, byl jsem u zkušebních letů. Jeden motor nás udrží nahoře, jsme bez nákladu.“

„Jo, jenže teď už nás asi vidí,“ ozřejmil Miroslav do ‚hubafonu‘. „Já jeho ne.“

„Tak nežvaň a střílej! Je tady zase! Na pěti. Máš ho na pěti!“

Něco nalétávalo podruhé. Miroslav útočníka spíše vytušil, než spatřil. Vystřelil nazdařbůh a čelní silueta Messerschmittu vyrostla náhle odnikud přímo v kříži jeho zaměřovače. Zároveň zahlédl plamen protivníkovy kulometu. Světelné střelivo mu ukázalo, že se nestrefil jen o kousek. Instinktivně opravil náměr a vypálil znovu ve chvíli, kdy se nad jeho kabinou mihlo obrovské lesklé břicho.

– „Zásah! Dostal jsem ho! Tady horní zadní střelec, dostal jsem stodesítku!“

Neodpověděl mu nikdo.

„Hej, co je s vámi! Hlaste se!“

„Neozývají se,“ odušil dolní střelec. „Dostali to. Navigátor, pilot, hlaste se!“

„Nic,“ řekl Miroslav. Dostala to přední kabina.

V té chvíli již bylo znát, že letoun je neovladatelný, vybočuje mimo formaci a naklání se k levému křídlu.

Miroslav pocítil paniku a přinutil se zhluboka dýchat.

„Vyskoč!“ přikázal dolní střelec, který podle předpisu přebíral velení. „Jdeme ven. Tady nic nezachráníš.“

Letoun se ztelně naklonil.

„Nazdar na zemi,“ vykřikl Miroslav a vlezl dovnitř do trupu.

Zkontroloval padák a zahlédl kolegu, který právě vyskakoval z otevřených dvířek v trupu. Ledový víchř jej téměř vytáhl ven. Zadní křídlo ho minulo o půl metru. Padal dolů do ještě setmělé krajiny a netušil, jako vysoko se nachází. Výškoměr byl v pilotní kabině. Otevřel se mu padák. Podíval se za neovladatelným strojem, který se již dostával do kotrmelců a řítil se k zemi. Doufal, že se pilot nezmylil, že seskakuje nad vlastním územím.

Byly čtyři hodiny a třináct minut, když na velitelství Luftflotte 2 ve Wiesbadenu zazvonil telefon. Speerlův náčelník štábu zvedl sluchátko. Po několika vteřinách lehce pobledl a vypouil oči. Pak pomalu a jako ve snu položil sluchátko.

„Pane generále,“ vzpomatoval se, „letectvo Tschechei právě bombarduje Linz.“
Generál Hugo Speerle nevěřičně zamžikal očima.

„Před třinácti minutami jsem odvolal vzlet vlastních letek a perutí,“ řekl jako ve snu a pohladil si pokročilou pleš dlaní. „Údajně proto, aby Tschechei předčasně nedošlo, že už začala válka. A oni bombardují německá města. Překrásně osvětlená

německá města. Osvětlená nádraží a osvětlené železnice. Co jsem se nahádal s Guderianem o tom, že letectvo musí startovat za ranního šera, aby za světla bylo již nad nepřátelskými letišti. Náš motorový Heinz měl starosti, že tím prozradíme jeho pozemní úder. Jenže je ještě tma a oni jsou již nejméně hodinu ve vzduchu. S letadly plnými bomb. Pánové,“ obrátil se obtloustlý Speerle k důstojníkům štábu, „zdá se, že jsme to my, komu nedošlo, že už začala válka. Vůbec nám to nedošlo. Nikdy. Naše města jsou osvětlená a jejich zatemněná. Oni shazují bomby a my odvoláváme rozkazy ke startu. To je absurdní...“

Generál Speerle si ihned uvědomil, že Tschechei udělali přesně to, co měl udělat on a celá Luftwaffe. Zaútočili navzdory tmě, mrakům a počasí. Věděl velmi dobře, co to znamená. Vítězství, to je překvapení, které se koná v protivníkově hlavě.

„Tschechei vědí, že jejich těžká letadla brzy zničíme,“ domýšlel si. „Snaží se jich využít, dokud mohou nadělat nějaké škody. Proto riskují. Chtějí přerušit železnici, jedinou zásobovací trasu pro Listovu 14. armádu. Varujte generála Kesselringa a generála Felmyho. Ať zhasnou města a letiště. Varujte velitele leteckých sborů, pokud ještě není pozdě. Ale tolik bombardérů Tschechei nemají, aby útočili i na letiště. Zajímají je strategické cíle.“

Vzápětí se rozezvonyly další telefony. Na jednom z nich se vysvětlení dožadoval sám Brauchitsch, na jiných linkách zuřil generál Student, jemuž právě na zemi a na vlastním letišti masakrovali Tschechei téměř celou výsadkovou divizi. Vypukl zmatek. Nikdo nevěděl, co se děje, kolik ti Tschechei vlastně mají letadel a kam ještě pod ochranou mlhy a mraků míří jejich „zastaralé a neschopné“ bombardovací perutě. Nižší velitelé se dožadovali rozkazů. Na mnoha příhraničních letištích vzletly celkem zbytečně roje stíhacích letadel k ochraně. Několik stíhacích letek bylo vysláno za odlétajícími českými bombardéry a po celé délce hranic vzlétla pozorovací letadla. Jisté bylo, že Tschechei už nikdo nepřekvapí. Začala další válka s odvěkým nepřítelem.

Vrchní velení Luftwaffe si plně uvědomovalo priority a pořadí základních úkolů, které musí splnit jakékoliv letectvo, které chce být úspěšné v útočné válce. V první řadě je to zničení nepřátelského letectva, získání převahy ve vzduchu a posléze úplné ovládnutí vzdušného prostoru. Teprve poté přichází na řadu taktická podpora vlastních pozemních vojsk a zadržování nástupu záloh nepřítele ke klíčovým bojištím, také ničení infrastruktury, dopravy, zásobování, spojení a velení nepřítele. Když válka přestává mít charakter bleskového tažení a rysuje se dlouhodobý charakter konfliktu, přebírá letectvo úkol zničit výrobní a průmyslové kapacity nepřítele. Bombardování civilních aglomerací bývá většinou aktem zoufalství nebo krvežíznivého barbarství a morálku odhodlaných obránců vždy spíše utuží, než aby ji zlomilo. Armádní velení nikdy nesdílelo obavy československých politiků z toho,

že v prvních minutách války bude bombardována Praha či přímo Hrad, neboť to by svědčilo o naprostém diletantství z německé strany a generál Fajfr nepodezířoval Luftwaffe z diletantství.

Nástup pozemních jednotek proti Československu neměl probíhat frontálním nápořem, a proto nevyžadoval od samého počátku taktickou leteckou podporu. Počítalo se s celými dny až týdny soustřeďování sil a pokusy o průlom obranných linií se měly dít ohniskově, vždy jen na jednom či dvou směrech současně. Okamžitá letecká podpora pozemních akcí byla plánována od samého začátku války pouze v případě Rundstedtových úderů na Bruntálsku. V ostatních oblastech byla pozemním útvarům v prvním dnu přidělována pouze nepatrná podpora a většínou se týkala pozorovacích složek letectva. Úkolem hlavní části Luftwaffe zůstávalo zničení československého letectva.

Tento úkol měl být značně usnadněn překvapivým úderem na československá vojenská letiště, aby bylo možno zničit letadla ještě na zemi. Dalo se předpokládat, že mobilizovaná Československá armáda, která navíc zná předem ohlášený čas začátku války, nebude vyčkávat na osudový úder s letouny ukázkově srovnávanými na vzletových drahách. Přesto bylo pro dosažení vzdušné převahy nutné, aby byl letecký úder vůbec první akcí nastávající války, aby k němu došlo dříve, než si obránce uvědomí, že byl opravdu napaden.

Ve skutečnosti byl ideální scénář zmařen již aktivitou německého letectva ve Slezsku v noci před dnem X. Čechoslovákům nemohly ujít přelety německých leteckých formací, které na Bruntálsku shazovaly kontejnery se zbraněmi a s vybavením pro místní henleinovce.

1. října vycházelo slunce ve 4:57 ráno. Start prvních výsadkářů ze Saganu se uskutečnil ve 4:30 hod. Nad cílové prostory dorazily o půl hodiny později. Štáb Luftwaffe naplánoval vzlet první vlny, která měla provést úder proti českým a moravským letištím na 4:00 hod., aby k úderu došlo současně se shozem výsadkářů na Bruntálsku. Předpokládalo se, že československé letectvo není zařazeno na noční vzdušný boj a bude startovat teprve za svítání, kolem 5:00 ráno. Šlo o to předejít těmto startům nebo zničit letadla obránce v průběhu startu. Bombardovací údery nebyly u Čechoslováků předpokládány vůbec. Generál Fajfr však bombardování plánoval a uvažoval stejně jako jeho protějšek říšský maršál Göring. České bombardéry startovaly ve 4:00. Štábu Luftwaffe se do jeho plánů navíc zamíchalo OKH, které požadovalo oddálení leteckého útoku. Velitelé pozemních armád se obávali, že československé letectvo, jakmile vejde ve známost, že válka začala, začne narušovat soustřeďování jednotek prvního sledu a začne ničit mosty a komunikace. OKW přikázalo oddálit letecký úder o celou hodinu. Toto opatření však bylo nesmyslné a zbytečné, neboť ve 4:40 začaly dopadat první československé bomby

na slezská letiště a přibližně ve stejnou dobu i na Linec a Kremži. Stíhací letectvo měli Čechoslováci dávno rozptýlené na skrytých letištích a jeho část byla kolem 5:00 ve vzduchu, aby kryla návrat svých bombardérů a aby zachytila první německou vlnu.

Luftwaffe vyslala první vlnu svých úderných sil do vzduchu kolem páté hodiny, a protože tato vlna musela nutně směřovat nad česká letiště, věděli stíhači obránce, kde na ni čekat.

První akce letectva se tedy na obou stranách odehrávaly ještě za poslední tmy a za prvního svítání. Českoslovenští piloti nalézali své cíle snadněji, neboť je mohli vidět pyšně osvětlené a nepřipravené k obraně. Vůbec málokoho v Německé říši napadlo, že Čechoslováci by se nemuseli chovat pasivně a jako ovce vyčkávat, až je wehrmacht přikvačí hrdinsky zaříznout.

Návrat českých bombardovacích letek se odehrával většinou již za svítání. Jejich stíhání a nalezení bylo však velmi ztíženo nízkou pokrývkou mraků, v níž se letadla schovávala. Někteří velitelé rozpustili formace a vydali rozkaz jednotlivým letadlům k samostatnému návratu. Československé bombardéry napadly toho prvního válečného rána jen malý počet nepřátelských cílů, ale byly úspěšné.

Luftwaffe se otálení vymstilo. Její bombardéry vzlétly již za světla a mohly se také schovávat v mracích. Jejich cíle však byly poměrně malé, skryté v ranní mlze a v lesích. Zasažena byla navzdory špatné viditelnosti většinou jen velká a civilní letiště v blízkosti měst a všude tam, kde to trhliny v mracích dovolovaly. To, co však Němci bombardovali na velkých letištích, byly často makety a prázdné budovy. Na letištích bylo prvního dne zničeno pouze 6 % československých letounů, a to převážně letounů II. linie. Československé letectvo zničilo tohoto prvního dne na zemi více německých strojů než Luftwaffe českých. Němci naráželi na slabou a nedobře vybavenou protiletadlovou obranu, ale tato obrana byla připravena a také stíhací letky již kroužily schované v mracích.

Zdaleka ne všechny letouny útočníka byly moderní či kvalitní stroje a bombardérů rychlejších než československé stíhačky měli Němci jen několik desítek. V několika případech se československým stíhačům v dvouplošných Aviiích, díky akrobatickému výcviku a díky dvojnásobně silnější kulometné výzbroji, podařilo v souboji sestřelit protivníka v rychlém Bf-109. Luftwaffe utrpěla v prvních bojích co do počtu zničených strojů ztráty srovnatelné s obránci a nebyť modernějšího stíhacího doprovodu, ztráty by byly ještě větší. Přesto se Luftwaffe podařilo, již během dopoledne, převzít iniciativu a prosadit svoji vzdušnou převahu.

Pro československé stíhací letectvo byl generálem Fajfrem vypracován zvláštní plán nasazení, podle něhož měla stíhací letadla večer před bitvou přeletět na skrytá a blíže k hranicím vysunutá letiště, pak startovat podle potřeby a podle pohybů

nepřítele k bojovým akcím, vracet se na svá mateřská letiště a po nočních opravách a znovuvybrojení se opět přesouvat na bojová skrytá letiště. Československé letectvo bylo nuceno rezignovat na možnost ovládnutí vzdušného prostoru již proto, že nebylo schopno bombardováním vyřadit z provozu německá letiště. Muselo vést partyzánskou válku a hrát si se silnou Luftwaffe na schovávanou.

Velitelé letectva věděli, že válka začala, a jako většina československých velících generálů byli dopodrobna seznámeni s Plánem Zelený, který již dávno před 1. říjnem získala rozvědka. Dovedli odhadnout začátek nepřátelské aktivity i směry náletových koridorů nad republikou. Generál Fajfr měl u svého štábu zkušeného sovětského leteckého důstojníka generála Šmukševiče, španělského interbrigadistu. Masivní nálety Luftwaffe však zadrženy být nemohly. Dokonce ani první sled německého vzdušného útoku nemohl být zadržen. Mohl být pouze citelně napadán. Avšak škody prvního útoku byly minimalizovány počasím i ztrátou momentu překvapení. Československé letectvo ve své podstatě zatím přežilo. V příštích dnech musela Luftwaffe dělit svoji pozornost mezi nálety na důležité objekty a podporu pozemním silám.

V noci na 2. říjen se několik letek Luftwaffe pokusilo o noční bombardování českých a moravských měst. Akce měla mít psychologický dopad a měla přesvědčit obránce, že ani v noci nebude v bezpečí před údery ze vzduchu, a to i navzdory přísnému zatemnění. Ve skutečnosti šlo o trik. Bombardovací letky Luftwaffe dostaly pokyn využít za hranicí RČS světelných ohňových linií zapálených sudetskými Němci jako směrovou navigaci k českým městům a objektům. Tvůrce tohoto systému sotva kdy napadlo, že těchto navigačních linií bude v opačném směru moci využít nepřítel k navedení zbylých československých bombardérů přímo na nepřátelská letiště, pokud se nacházela v dosahu. Tento noční pokus již nebyl Luftwaffe opakován. Letky, které útočily podle těchto světelných linií ohňů zapálených soukmenovci v českém zázemí, většinou shodily svůj náklad do neobydlených oblastí, zabloudily nebo se dostávaly přímo do palby protiletadlových baterií. Analytici Abwehru usoudili, že tato pomůcka se zřejmě dostala do rukou obránců a byla využita proti záměru jejích tvůrců. Měli naprostou pravdu.

1. ŘÍJEN 1938 BRZY RÁNO – LIEGNITZ

Velitel 2. armády generál Rundstedt se ve štábu VIII. sboru v Niesse zjevil znenadání ještě dopoledne poté, co navštívil raněné příslušníky úderného předvoje 3. pancéřové divize rozstříleného brzy ráno na československé obranné linii u Malých Heraltic a krátce promluvil s generálem Fressmannem.

Velitel operace FRIEWALDAU generál Erich von Manstein již byl na místě a pozdravil velitele s pruskou řízností, přičemž úplně vypustil obvyklé Heil Hitler. Oba muži byli z docela jiné školy a navazovali na zcela jinou tradici. Původně také nepřísahali vůdci, ale Německu, a když byla přísaha změněna, skřípali zuby. Rozuměli si od prvního dne, kdy se potkali jako dva zapomenutí rytíři uprostřed bažiny plebejství, která zase jednou stoupala a bublala, ač její materiál byl nízký a zapáchající.

„Herr General, neměl byste tak často oblékat tento čestný plášť velitele 18. pěšího pluku. Moji podřízení si vás pak pletou s pouhým plukovníkem.“

„Shledávám to zábavným, generále,“ usmál se Rundstedt.

„Nechte si objednat nějaký teplý plášť. Než tato válka skončí, máme tu sníh...“

Rundstedt se usmál ještě pobaveněji.

„Už mi to navrhovali při návratu do aktivní služby, ale řekněte sám, jsem tak starý, že už to nestojí za to.“

„Nikoliv. Jste plný síly a jste jeden z nejlepších, které máme.“

Po téměř rituální výměně komplimentů oba muži zamířili k dlouhému stolu.

„Takže. Mé černé obavy ohledně úspěchu Studentovy operace se zřejmě naplnily nejvyšší měrou. Celkové ztráty se blíží ke třem tisícům. Poměr mrtvých a zajatých zatím nelze odhadnout. Fressmann se stahuje zpět za hranici. Pokud vám to ještě není známo, nebyli jsme první, kdo v této válce dostal napráskáno. O čtvrté ráno, ještě za tmy, prý české bombardéry úplně rozmlátily železniční uzel v Linci.

Nejméně na dva týdny tím vyřadili von Listovu armádu z možnosti aktivních operací. Bojuje se prý na Chebsku a ve Vitorazsku, ale zřejmě jde zatím jen o otukávání obrany. Jste připraven mne zkusit přesvědčit, můj milý Mansteine?“ zeptal se s jistou opatrností Rundstedt. „A jste stále odhodlán se o to pokusit?“

Mansteinovi zajiskřily oči.

„Jawohl, Herr General. Pojdte se podívat,“ vedl svého velitele k mapě rozložené po stole uprostřed místnosti. „Bylo by škoda zastavit přípravu. Čela docházejících divizí jsme navedli rovnou do výchozích postavení pro operaci a první úderné skupiny mají své rozkazy. Velmi lituji toho, že divize VIII. sboru dorazily až dnešního dne. Kdybych je měl na místě již alespoň včera, mohl jsem vyslat kupředu pěší předvoj, aby se infiltroval do celého lesního pásma a měli bychom alespoň nějaké krytí boků našeho průniku. Takto se musíme spolehnout na ordnery z Friewaldau a z okolí. Ti jsou již v akci. Trojský kůň je také venku ze stáje. Kdybychom to zastavili, odepíšeme naši pátou kolonu.“

„To záleží na vás,“ usmál se Rundstedt na svého podřízeného. „Dnes ovšem máte mnohem větší šanci prosadit svůj plán, než jste měl včera. Nezapomeňte, že před vůdcem jsem za operaci zodpovědný já sám.“

„Operace FREUDENTHAL možná nebyla tak neúspěšná,“ nadzdvihl Manstein obočí. „Pokud se podaří můj plán, můžeme jí přiřknout význam klamného útoku, a jako takový by zapadl do celkové koncepce operací.“

Rundstedt si pohrdavě odfrkl.

„Jen nechte věci, tak jak jsou. Ta operace byla zamýšlena jen jako experiment a nebylo v mé moci ji Göringovi odepřít, i když jsem si byl vždycky jist, že jde o druh šílenství. Jsem rád, že namísto mé armády nakonec krvácela Luftwaffe. Navíc mi ten masakr pomůže přesvědčit OKW, že se mýlí ve svých příliš optimistických prognózách. Všichni jsme Tschechei podcenili. Akce byla zřejmě vyražena předem. Nikoho nenapadlo, že Tschechei mohou udeřit první. Nikoho nenapadlo nařídít zatemnění v dosahu jejich doletu. Já nevím, proč jsou všichni tak skálopevně přesvědčení, že stačí vystřelit a oni se vzdají? Propaganda nás přesvědčila, že kromě Němců nikdo neumí bojovat. A tu to máme. Zmasakrovali větší část výsadkového pluku krátce po seskoku. Bombardovali Sagan, Breslau, Liegnitz, Krems a také jiná letiště. Nové zbraně a převratné taktiky. Pche! Student si nyní přikládá studené oblaky. Druhou vlnu výsadku mu zničili přímo na startovní dráze. On sám má prý jakousi žhavou střeptinu v zadku a prodlévá v lazaretu. Takže jim stará infanterie bude ještě dobrá.“

Generál Manstein zíral strnule do prázdna a vraštil husté černé obočí.

„Operace byla zražena? Co ještě bude zraženo? Operace FRIEWALDAU nemůže být zražena předem, protože nikdy před dnešním dnem nebylo uvažováno o jejím

provedení. Ani teď jste ještě s konečnou platností nerozhodl. Oni s ní nemohou počítat, leda by měli ve štábu jasnovidce.“

Generál Rundstedt vylíčil Mansteinovi vše, co sám zatím z kusých hlášení o debaklu Operace FREUDENTHAL věděl. Tankové pluky 3. pancéřové divize zůstaly bojem zatím nedotčeny, ale chyběly jim doposud roty těžkých tanků a zle byl pocuchán její motorizovaný předvoj. Tschechei se podařilo úplně rozbít 39. ženijní prapor Rathenow, 3. moto-cyklistický prapor Freinwalde a důkladně decimovat 1. prapor 3. motostřeleckého pluku Eberswalde. Tanky se musely vrátit do výchozích postavení, aniž zasáhly do bitvy. České dělostřelectvo totiž přeneslo palbu před linii, na místa jejich soustředění. České baterie měly prostor již předem zaměřený.

„Takové škody,“ sepjal Manstein ruce. „Ta ukvapenost! Tak dobré jednotky a tak precizní výcvik... Jestlipak to nyní nepozastaví vývoj naší vertikální strategie?“

„Zřejmě. Ale Göringovi to patří. Napříště si rozmyslí vměšovat se do ryze vojenských operací. Budiž to varování také pro vás, milý Mansteine. Válka již začala a Tschechei jsou na nohou. Čekají na nás. Nebude to jen procházka, jak si namlouvá Führer. Trojský kuň již může být dávno prozrazen. Nespolehejte se tolik na překvapení, jako na ně spoléhal kolega Student. Tschechei mají pozoruhodně dobré informace. Celý slavný Freikorps zlikvidovali ve svém týlu velmi operativně, pohotově a tiše. Vlastně s tím čekali až do poslední chvíle, ale všechny aktivisty sledovali a noc před seskokem zasáhli. Cokoliv, co bylo plánováno, může být již prozrazeno. Jen vaše operace nikoliv, v tom máte pravdu. Ta plánována nebyla. Tohle nemohlo být zrazeno, protože je to jen mezi námi a teprve od této chvíle. Nutnost improvizace v sobě nese jistý prvek překvapení, zdá se.“

„Chápu,“ potřásl Manstein hlavou. „Operace FREUDENTHAL nám ale přesto udělala dobrou službu. Odlákala pozornost nepřítele dále na východ k Jägerndorfu (Krnovu).“

„To mluvím pro vás,“ soudil vrchní velitel 2. armády. „To je ale jediný zisk z té frašky. Něco podnikat musíme. Váš plán je riskantní, ale odvážný. Novou operaci proti nejhornatějšímu a nejneschůdnějšímu úseku fronty jistě čekat nebudou, zvláště ne tak rychle po Freudenthalu. Ale nejásejte předčasně, ještě jsem nerozhodl. Nerad nesu odpovědnost za nějaké improvizace.“

Von Manstein se sklonil k mapě a vypadalo to, jako by svým mohutným orlím nosem kloval potištěný papír.

„Tedy od začátku. Koncentrace útoku do čtyř úzkých úseků podél komunikací. Z toho jeden k odlákání záloh na východ, jeden podpůrný a dva hlavní. Útok z předem zajištěného předpolí povedou kolony. Každá z kolon bude mít motocyklový průzkum a přímo v čele tankový prapor s vřazenými ženijními četami na pancéřových vozech. Vřazena budou i vozidla s 20mm rychlopalnými kanóny. Následovat

je budou nákladní vozy s pěchotou, vždy pluk od každé z našich tří divizí. A opět tankové roty. Kdyby došlo k zastavení kolony, pěchota sesedne a zajistí boky, tanky pojedou dál. V rychlém sledu musí za tanky projíždět další prapory motorizované pěchoty a dělostřelectvo. Pokud se průlom podaří, bude záležet na rychlém nasazení záloh, tedy zbylých pluků tří pěších divizí sboru (8., 18. a 28.). Cílem je proniknout za horskou bariéru, vstoupit do bitvy s polními jednotkami nepřítele v příhodném terénu, rozvinout křídla a stočit je nazpět k otevření bran u Grulich a u Jägerndorfu. Obranu nepřítele předpokládáme hlubokou, ale řídkou, koncentrovanou pouze u závor a zátarasů při komunikacích, s minimem dělostřelectva, organizovanou spíše k zadržení prolínající pěchoty, rozhodně ne k zadržování tankových kolon.“

„Teď mi to ukažte podrobně,“ poručil si Rundstedt.

„Podpůrný útok na levém křídle, od Jägerndorfu (Krnova) na Freudenthal (Bruntál). Začne o hodinu dříve než ostatní akce s nejméně hodinovou dělostřeleckou baráží a přesvědčí Tschechei, že se stále pokoušíme vést útok na stejném místě, na východě. Udeříme za svítání 5. plukem 3. pancéřové divize na Jägerndorf (Krnov) a údolím řeky Troppau (Opavy). U Herrlitz (Heraltic) se pokusíme prorazit na Freudenthal (Bruntál) a ovládnout údolí Moravice. Tento směr útoku zřejmě nebude úspěšný ihned napoprvé, neboť kromě pohraničních jednotek je v zápolí celá československá 8. pěší divize, kterou zburcoval výsadek. Náš útok ji upoutá na místě.

Nebudeme ale spoléhat na úspěch levého křídla. Kdyby se však úspěch dostavil, rozvineme jej. Pravé křídlo máme v Glatz (Kladsku). Je zde 30. částečně motorizovaná pěší divize, která již dnes večer bude také připravena a čeká, že vyřadíme těžká opevnění zde u Grulich (Králíků) a otevřeme dveře jejím kolonám. Její údernou sílu zesílíme motorizovaným SS pěším plukem Germania, který bude tvořit úderné čelo.

Nyní hlavní útok. VIII. sbor je rozmístěn zde v oblouku od Reichenst (Rychleby) a Münsteberg (Zerabice) přes Niesse (Nisa) po Neustadt a Mocker. Až se pozornost nepřátelské obrany bude plně soustředit směrem na východ, vyrazí tři kolony středu bez dělostřelecké přípravy, zato s leteckou podporou. Údernou složku kolon vytvoří dva tankové prapory 6. tankového pluku 3. divize a samostatný tankový prapor Panzer Lehr. Následovat je budou tři pěší pluky, po jednom od každé divize sboru. Shromáždíme pro ně veškerou dostupnou motorizaci. Připraveny budou dělostřelecké prapory, jeden od každé divize. Levá skupina vyrazí silnicí na Würbenthal (Vrbno), střední na Freiwalldau (Frývaldov) a pravá od jezera Ottmach přes Ramzovské sedlo. Střední frývaldovský směr bych považoval také za odlehčující. Je to jediná dosti široká silnice skrze celé horské pásmo, a proto bude silněji strážena. Silnice na Würbenthal skýtá levému křídlu větší naději na úspěch. Údolí

vypadá širší a v určitých místech by umožnilo rozvinutí kolon do šířky, obcházení překážek a tak dále... Mosty přes řeku budou zničené destrukčními četami, ale to není podstatné, vzhledem k mělkému toku. A toto je můj černý kůň, Herr General. Ta pravá cesta přes Ramzovské sedlo. Pro tanky na hranici schůdnosti. Prudké dlouhé stoupání a serpentiny. Zde nás nebudou čekat vůbec. Jejich těžká opevnění končí dělostřeleckou tvrzí Hůrka zde. Podle našich zpráv se zatím se stavbou dále na východ nedostali. Budou tam lehké zábrany, nějaká ta ocelová závora a kulometná hnízda. S tím se vyrovnáme. Jakmile překonáme sedlo, dostaneme se velmi rychle do Schönbergu (Šumperku), napadneme odzadu Grulich (Králíky) a současně s čelním náporem SS Germania pevnůstku zlikvidujeme nebo alespoň ochromíme a zaměstnáme. Otevřeme tak 30. pěší divizi dveře z Glatz. Ve středu pole to půjde dobře až po Freiwaldau, protože toto předpolí kontroluje Freikorps. Potom záleží na rychlosti, s jakou dokážeme provést tanky a vozidla přes hory. Na silnicích bude vždy nějaká uzávěra, snad ztratíme několik strojů, ale není tam souvislá ani těžká fortifikace. Od Troppau po Grulich je nestihli ještě postavit, to potvrzují také Sudetendeutsche, kteří k nám přešli. Pokud víme, jen samá polní opevnění a dřevěná lešení, staveniště připravená k betonáži, ale neuskutečněno. Příští rok bychom se tudy již nedostali. Největší naší výhodou bude rychlost náporu. Očekávají nápor po křídlech okolo těch hor, odsud z Glatz a od Jägerdorfu, ale my se náhle ocitneme zde, v Mährisch Schönbergu (Moravském Šumperku) za jejich zády.“

„Nablízku je jejich 7. pěší divize,“ upozornil von Rundstedt.

„Práce pro střední skupinu,“ vysvětlil Manstein. „Ta musí obsadit Schönberg a vydržet, aby zablokovala silnice z jihu ke Grulich a vytvořila prostor pro zadní útok pravé skupiny. Až projde třicátá, získáme zásadní převahu a jejich 7. PD zničíme. Vlevo se kolona, která projde přes Würbenthal, dostane do boku a do zad jejich 8. PD upoutané bojem u Jägerdorfu. Přes hory musí kolony proniknout do večera. Během noci vyřadíme pevnosti i divize vpravo a vlevo a ráno se začneme přeskupovat pod ochranou letectva. Kolem poledne bychom mohli dvěma rameny kleští vyrazit na Olomouc. Když půjde všechno dobře, budeme v Olomouci v noci v den X + 2. Skupinám by měli velet velitelé tankových praporů, ti jsou dostatečně ostří a agresivní.“

„Na letectvo příliš nespolehejte,“ varoval Rundstedt. „V tomto počasí. Luftwaffe dostane slovo teprve tehdy, až vy uskutečníte průlom a začnete s rozvinováním sestavy. Pak bude muset zablokovat protiakce jejich polních manévrovacích jednotek. Průnik přes hory bude vyžadovat masové nasazení ženijních útvarů. Převelím vám prapor zákopníků od štábu armády. Pokud prorazíte, zprostředkujeme von Listův nápor od Vídně, abychom udrželi jejich zálohy na jihu. Vaše funkce, Mansteine, bude koordinační, nikoliv velící. Přímé velení budete mít pouze nad třemi

skupinami po dobu průniku. Levému křídlu bude velet samostatně generál Fressmann a pravému generál von Briesen. Jakmile skupiny proniknou a dostihnou je hlavní tělesa pěších divizí, převezme velení generál Busch jako velitel sboru. Ale jestliže uspějete, dostanete napříště pod komando celý armádní sbor.“

„Děkuji, Herr General!“ sklapl Manstein podpatky a polkl radostí, neboť velitel armády byl jeho plánem zřejmě osloven. „Spolehněte se na nás. Rozlouskneme ten ořech a otevřeme vám brány.“

Von Rundstedt se chvíli starostlivě tahal za bradu, nakonec vzdychl a vedl dlouhý monolog.

„Je to riskantní záměr, provést tanky přes horské pásmo za takových podmínek, ale shodneme se v tom, že jiná možnost není. Mám rozkaz dostat se do Olomouce a podle OKW to má být do tří dnů. Nelíbí se mi to, ale nelíbí se mi celá tahle válka a já nemám proti těm opevněním jinou možnost než vám to dovolit, můj milý Mansteine. Všechno ostatní je jen plýtvání lidmi a municí. Útok 3. divize od Jägerndorfu narazí na lehká opevnění, a pokud je prolomí, dostane se okamžitě do bitvy s polní armádou, která stojí bezprostředně za linií. Upřímně vám řeknu, že bych považoval za obzvláštní štěstí, kdyby se podařilo prorazit právě tudy. Ve směru od západu máme silné a těžké, zcela dokončené opevnění táhnoucí se hřebeny Orlaueberg (Orlických hor) až sem ke Grulich (Kralíkům), kde stojí dělostřelecká tvrz schopná pokrýt dělostřelbou celé údolí. Linie je dokončena ještě dále k severovýchodu. Tudy neprojde ani myš. Zbývá nám úsek široký zhruba 30 kilometrů, kde není vybetonováno zhora nic, a lze očekávat pouze běžná polní obranná opatření. Jenže právě tento úsek tvoří horské pásmo, jehož vrcholy dosahují přes tisíc metrů výšky. Nemůžeme tam poslat nejprve pěchotu. Pakliže vyplýváme pěchotu na to, aby vytlačila z hor pěchotu obránce, docílíme nejvýše mnohadenního vyčerpávajícího přetlačování, a právě na tohle jsou tam připraveni. Jen bychom je donutili soustředit do hor více sil, přišli bychom o čas a výhodu překvapení. U 28. divize máme zvláštní 28. prapor Abwehru. Pošleme tam alespoň ten. Nezbyvá nám skutečně nic jiného než koncentrovat nápor v několika bodech a musí to být komunikace. Musíme ty hory doslova přeletět během jednoho dne, jinak sem stáhnou zálohy. Tři silnice a jedna horská železniční trať, která již bude stejně zničena. Na silnicích můžeme s jistotou očekávat několikanásobné uzávěry a boční palbu z okolních kopců. Zapojíme-li dalekonosné dělostřelectvo, riskujeme jeho zkázu, neboť Tschechi ho mají také a jistě lépe zaměřené. Výhoda domácího hřiště. O kulometná hnízda se budou muset postarat dvacítky umístěné na nákladácích. Luftwaffe nám v těch horách mnoho nepomůže. Střemhlavé bombardéry v lesích z výšky nic nerozeznají. Je to stejné jako s tím výsádkem. Zbývá nám jediná účinná zbraň, a to je překvapení a rychlost. Jestli dnešní Studentova neúspěšná operace odvedla

pozornost obránce a hlavně jeho dělostřelectvo směrem na východ, pak pro nás splnila účel, a my překvapivě prorazíme. Jestliže na nás v těch horách čekají...? Bůh nám buď milostiv.“

„Je to možné!“ řekl řinčivým tvrdým hlasem Manstein. „Musí se to povést. Pokud to vyjde, přesvědčím Keitela a Guderiana o svém plánu proti Francii. Pokud projdou tanky přímo přes hory Freiwaldau (Jeseníky), provedu je i přes Ardeny.“

„To už budete velet tankové armádě,“ ubezpečil horlivého generála Rundstedt. „Tak dobrá, Mansteine. Dejte se do toho. Ale kdyby útok uvázl, slibte mi, že v těch kopcích nenecháte zničit celou tankovou divizi. Guderian vyskočí z kůže, až zjistí, že jsme ji takto rozmontovali na jednotlivé prapory. Kdyby byly ztráty příliš velké, stáhneme se zpět. Zbytek sboru zůstane na pozicích, aby zachytil případný protiútok, kdyby ho Tschechei provedli.“

„Protiútok?“ užasl Manstein. „Myslíte, že jsou něčeho takového schopni?“

„To je to,“ kývl Rundstedt. „To, že my nevíme, čeho jsou schopni.“

Generál Rundstedt stále váhal a přemýšlel.

„Čela středových skupin musí být palebně silná. 24. divizi použijeme proti hluchým prostorům v Orlauberg (Orlických horách), pokud nezničíme Grulich. Více vojska v oblasti nemáme. Nahoře u Schweidnicz (Svidnice) se formuje 12. pěší divize a nějaké další zálohy. Ale raději bych je nenasazoval, je to jen Landwehr. Vaše tři skupiny budou mít dohromady 83 PzKpfw II. a 114 PzKpfw I. Pátému panzer regimentu u Jägerndorfu zůstane 59 PzKpfw II. a 79 PzKpfw I. Pravé křídlo v Glatz tanky mít nebude. Nemáme ani dostatek motorizované pěchoty. Pouze po jednom pluku na obou křídlech. Váš střed, to bude improvizace. Nu, hodně štěstí, Mansteine. Dejte se do toho.“

Po poradě se generál Rundstedt, jeden z nejstarších a nejpodivínštějších generálů wehrmachtu, odebral do své pracovny, kde se pohodlně usadil ke stolu, jako by zkoumal mapy a spisy na něm rozložené. Ve skutečnosti pootevřel zásuvku, ve které měl rozevřenou knihu, a četl si. Byl vášnivým čtenářem detektivek a přímo je hlтал, ačkoliv si uvědomoval, že nepůsobí dobrým dojmem, když si velitel armády v okamžiku vrcholného nasazení své formace v pracovně namísto práce docela civilně čte. Byl to skvělý překlad jednoho autora z Tschechei a odehrávalo se to v aristokratickém prostředí starého irského šlechtického sídla. Autor se jmenoval Eduard Fiker a generál mohl sotva tušit, že za několik málo hodin bude tento spisovatel detektivek střílet lehkým kulometem na jeho muže, mnoho jich zabije, sám bude raněn a napíše o tom knihu.

1. ŘÍJEN 1938

DOPOLEDNE – OLMOUC, ŠUMPERK

Brigádní generál Líčka, velitel Hraniční oblasti č. 36, nespal na velitelství v Šumperku tak dobře jako vrchní velení ve Vyškově. Bylo šest hodin ráno.

„Pořád se mi to nelíbí,“ mudroval nad několika hlášeními. „Jaký je váš názor, bratře plukovníku? Vy jste byl na linii.“

Plukovník Čejka se teprve před hodinou vrátil z inspekční cesty po postavení svého 13. pěšího pluku,¹⁸ aby ještě zavčasu zkontroloval stav 5. hraničního pluku organizovaného ze záložníků, právě vstrojovaného a vyzbrojovaného ve zdejších kasárnách. Potrásl hlavou.

„Přímo na Hůrku a na Králíky útočit nebudou, to by nemělo smysl a oni to vědí.“

„Rozvědka ale tvrdí, že u Kladska se koncentruje německá pěchota nejméně v síle divize. Prý je tam také motorizovaný pluk SS.“

„Nemají šanci. Jestli něco, bude to jen manévr k odlákání pozornosti. Musí mít v záloze ještě něco jiného. Je vůbec jisté, že zaútočí dnes?“

„To si pište, plukovníku, že dnes. Vždyť už to začalo. Kousek odtud. Ještě to asi nevíte, ale východně od Bruntálu se bojuje. Němci shodili v sektoru Mánesa (8. pěší divize) celý pluk výsadkářů. Ale byli jsme připraveni. Zároveň se motorizovaný předvoj jejich tankové divize pokusil o průlom přes Krnov. Výsadkáři už to mají spočítané a čelní útok od Lichnova přes Sosnovský les prý byl odražen. Ale tam nahoře stojí celá 2. von Rundstedtova armáda. To je nějakých divizí. Myslíte, že to, co předvedli dnes ráno, je všechno? Že si teď řeknou: Když se nám nepovedl trik s výsadkem, tak to holt zabalíme? Kdepak. Ti mají něco za lubem. Ti nebudou jenom tak stát a čekat, jak to dopadne na jiných úsecích. Ale co? Co mají

v úmyslu? Zjevně nemají těžké dělostřelectvo, tak to zkusili s výsadkem. Bez velkých ráží nemohou nastoupit proti těžkému opevnění, což znamená, že východněji na Opavu také nepůjdou. Přes Králíky se také nedostanou a přes Krnov neprošli. Tak kudy? Pošlou pěchotu do hor? To by riskovali obrovské ztráty, ale jinou možnost prostě nemají. Dále na východ jsou opevnění, na západ Orlické hory. U Trutnova jsme také opevnění. Rundstedt nemůže vyčkávat. Musí se o něco pokusit tady, kde nemáme dobudováno pevnostní pásma.“

Plukovník Čejka se podrbal na hlavě.

„Takže už jsme v tom. Ozbrojené formace henleinovců to teď zkoušejí každou noc. Ale soudil bych, že dnes to nebude jen takové běžné ořukávání pozic. Máte pravdu. Něco se změnilo. Doposud to byly jen takové nájezdy. Udeřit a stáhnout se zpět. Od dnešní noci se snaží za cenu ztrát udržet Albrechtice a dostat pod kontrolu Frývaldov. Jako by zajišťovali nástupní prostor pro něco většího. Včera se pokusili vyřadit elektrárnu v Kolštejně.“

„Záměr té dnešní ranní akce byl jasný,“ přemýšlel generál. „Otevřít linii u Heraltic a vyrazit na Bruntál. Do průlomu by se vhrnula tanková divize a za ní pěchota. Průnik po křídle. Chtěli obejít hory. Kdyby se jim to povedlo, odřízli by jedním vrzem všechny naše jednotky hájící Jeseníky.“

„No právě,“ ožil plukovník Čejka. „To je úder docela v jejich stylu. Obejít nepřístupné hory a oblast odporu jednoduše odříznout. Pak mi ale dvojnásob nedává smysl jejich dnešní noční nápor na Albrechtice a na Frývaldov. Bylo by přece plýtvání silami, pokoušet se obsadit předhůří hlavního hřebene, kdyby předpokládali, že jim obchvat jedním nebo oběma křídly ušetří horskou turistiku. Máte asi pravdu, bratře generále. Něco chystají.“

„To stojí za úvahu,“ sklonil se generál nad mapou. „Výsadek u Bruntálu mohl být zkouška. Zkoušejí si jen novou taktiku s nasazením výsadkářů? Kdepak, dnes to byl vážný pokus o průlom. Vzadu čekala v pohotovosti celá tanková divize, a kdyby prorazili, tak my, zde, bychom už brali nohy na ramena. Jenže jim to nevyšlo. Mají ztráty, a když nedokázali prorazit přes pouhou záchytnou linii, určitě to nebudou zkoušet proti těžkému opevnění. Tak silní nejsou. Jestliže to chtějí za každou cenu zkusit, a vědí, že přes opevnění to nepůjde, zbývají jim jenom ty hory! Říkáte, že Freikorps získává předmostí. Ale pro co? K čemu má takové předmostí sloužit? Z Albrechtic a z Frývaldova nemohou dělat nic jiného než nastoupit frontálně proti horským hřebenům. Že by se wehrmacht pokusil udělat průlom tam, kde to nejméně očekáváme? Ale za jakou cenu? Dělostřelectvo tam v lesích moc neuplatní a letectvo také ne. Aby prosákli horami, potřebovali by nejméně čtyři pěší divize a ještě zajištěná křídla. Jenže pěchota, i když projde horami, potřebuje zásobování a to vyžaduje silnice nebo alespoň cesty. A co potom? Boj o hory by trval několik

dnů, možná i týden. Unavená a zdecimovaná pěchota by sešla z hor a vylezla z lesů. Jenže tam by na ni čekaly dvě polní divize s těžkými zbraněmi. Ne. To je hloupost. Němci nejsou hlupáci a jejich důstojníci válčení rozumí.“

„Jenže když ovládnou hory, budou kontrolovat i silnice přes ně,“ oponoval Čejka. „A po kontrolovaných silnicích přesunou tanky i dělostřelectvo.“

„Silnice?“ zamyslel se generál. „Pokud vyloučíme Králíky a krnovský směr, kde stojí opevnění, máme zde v podstatě pouze tři schůdné cesty skrz horský masiv. Zde, v Ramzovském sedle, přímo od Frývaldova podél Keprníku, nebo ještě dále na východ, ve směru na Vrbno. Máte pravdu. Kdyby nás vytlačili z hor, mohli by po nich přisunout těžkou techniku. A pak se rozvinout. Tudy doprava, do zad Hůrce, aby tím otevřeli dokořán dveře u Králíků z kladského výběžku na Šumperk. Tudy doleva ke Krnovu. Ale to zase nejde.“

„Proč?“ zamžikal plukovník Čejka, překvapen závěrem generálových úvah.

„Protože na křídlech toho předpokládaného průlomů máme dvě polní divize a mezi nimi se formuje skupina 34. pluku.¹⁹ Němci o našich divizích vědí. Po dnešku dozajista vědí, že tu máme spoustu vojska v pohotovosti. I kdybyste měl ty čtyři divize, a prošel s pěchotou přes hory, na druhé straně nebudou vylézat kompletní divize, ale jen pochodové proudy, skupinky vojáků otresených bojem o horské pásmo. Jak byste procházel horami, dostával byste nakládačku nahoře na hřebenech, od našich hraničářů. Potřebujete čas, abyste zformoval větší jednotky. S takovým vojskem nemůžete otočit k západu a zaútočit na Hůrku a na Králíky. Za prvé bude mít pěchota jen lehké zbraně, za druhé má Hůrka volné palebné pole i dozadu. Začnete přesouvat tankové kolony. Jenže ty také nedorazí v rozvinuté bojové sestavě. Dorazí v koloně a jen po kouskách. Všechno to bude trvat dlouho a nám to nemůže uniknout. Nejenže by tu na vás dávno čekala kompletní zformovaná 7. divize s celým dělostřeleckým plukem a možná i další jednotky. Stihli bychom přisunout rychlou divizi z jihu a protitankové dělostřelectvo. I kdybyste přešel přes šestý pluk a přesunul nějaké tanky, zde by je po částech likvidovala polní armáda. Ani trojnásobná přesila by vám nepomohla. Utrpěl byste strašné ztráty.“

„Pravda,“ potvrdil plukovník. „Vždyť jsem procházel celou oblast již od včerejška. Jsme tam nahoře připraveni a jediný pluk se v těch horách může bránit celé týdny. Aby náckové ovládli silnice, museli by nejprve dostat pod kontrolu okolní svahy. Jsou to dlouhá a úzká údolí.“

„Takhle přemýšlet nemohou,“ odušil generál. „Přece jim už musí být jasné, že nás nemohou překvapit. Ukázali jsme jim, že po křídlech hory neobejdou. Musí je obsadit. To si ale vyžádá čas a nepřekvapí nás to, takže to nakonec bude marné. Museli by ty hory obsadit naráz a rychle, abychom nestihli reagovat. Klíčový je zde faktor času. Přesto něco chystají. A souvisí to s koncentrací sil v kladském výběžku.“

Náhle se generál rozhodl.

„Potřebujeme letecký průzkum. Zavolám Jiráska (velitelství 2. armády). Musí se ověřit, zda se nekoncentrují znovu i proti Krnovu a proti Opavě.“

Generál Luža neměl ve zvyku podceňovat podněty a připomínky svých podřízených. Ráno dosáhly jeho jednotky jistého vítězství a likvidovaly německý pokus o průlom. Byl to však chabý pokus, který neodpovídal síle a možnostem Rundstedtovy armády. Proto Luža okamžitě souhlasil s míněním generála Líčky, že tento pokus nemusel být posledním, a docela dobře mohl být jen matením obrany, pokusem odlákat pozornost 2. armády falešným směrem.

Kolem druhé hodiny odpoledne přistálo průzkumné letadlo. Přistálo jediné ze tří vyslaných a bylo prostřílené jako cedník. Informace však stály za riziko i za oběti. Generál Líčka dorazil, i s plukovníkem Čejkou, do Olomouce ve čtyři hodiny, spolu s veliteli obou polních divizí a s jejich zpravodajci.

„Měl jste pravdu, bratře generále,“ otočil se Luža na Líčku. „Nejenže dochází k bojovému rozvinutí 3. pancéřové divize proti Krnovu. Má teď podporu 3. pěší divize. A nejen to. Letecký pozorovatel zaznamenal přesuny praporek tankových kolon okolo celého výběžku na sever k Nise. Soustředili tam tři pěší divize a jejich předvoje se posunují na jih k Jeseníku. Přesunem tankových praporů se zároveň oslabuje úderná síla 3. pancéřové divize. Z toho lze soudit, že její přítomnost u Krnova má demonstrační nebo podpůrný charakter. Takže to vypadá na kombinovaný útok, tentokrát na širší frontě. Klešťový obchvat přes Krnov a Králiky, ale také něco ve středu úseku, přes hory. V noci dokončí formování a za svítání to spustí. Už jsem vyhlásil pohotovost všech částí armády.“

„Ale to není možné,“ rozkládal rukama zmatený generál Líčka. „U Krnova mají určitou šanci, ale proti Hůrce? Jen s pěchotou jediné divize?“

„Jsou tam i SS.“

„Jediný pluk. Motorizovaný, ale bez tanků. To přece nestačí. A útok přes hory? Co by tam mohli nasadit, aby se tím dostali dost daleko a dost rychle kupředu? To, co potřebují, je rychlost. Musí projít horami celí a nerozptýlení, musí to udělat rychle, a ještě rychleji musí postoupit dále, aby zastavili nástup našich záloh, než sami přisunou tolik sil, aby mohli svést regulérní bitvu v příjatelem terénu.“

Generál vypadal chvíli bezradný, zíral nehybně do mapy a vraštil čelo. Potom zapíchl prst někam severně od Pradědu.

„Tady plukovník Čejka vyslovil domněnku, že přes ty kopce chtějí přesunout obrněná vozidla a tanky. Ale tomu by musely předcházet nejméně týdenní boje pěchoty. Museli by nás vytlačit z kopců, aby získali kontrolu nad cestami.“

„To by nepřesouvali tankové prapory už teď a tak narychlo,“ zamrkal generál Luža.

„Leda by...“

Generál Líčka ztuhl leknutím nad tím, co jej právě napadlo.

„Jistě! Máte pravdu. Ty přesuny praporek tankových kolon jsou klíčem. Formování rychlých úderných skupin. Tři silnice, tři hlavní údolí, tři úderné skupiny. Rezignují na obsazení těch hor. Pokusí se prostě jen prorazit. Pokud by byli dostatečně rychlí a pokud by nás překvapili, pak by na druhé straně mohli odrazit protiútok Aleše (7. pěší divize) a mohli by zadržet náš protiútok na dost dlouhou dobu, aby si otevřeli další dveře z Kladska nebo z Krnova a přivedli posily. To je jediné vysvětlení.“

Generál Líčka se otočil na velitele armády, který přihlížel s tajuplným výrazem ve tváři.

„Je to možné? Mohlo by jim to vyjít?“

„Jste tady proto, abyste to posoudil,“ šklebil se Luža. „Je to váš úsek.“

„Hraničáři s kulomety a minomety by tanky nezastavili,“ přemýšlel Líčka. „Představte si velké kolony tanků a transportérů, jak se náhle valí z těch hor dolů, do širších údolí. Naše dělostřelecké baterie bychom ani nestihli evakuovat. Pěchota v horách nemá protitankové zbraně, nepotřebuje je, a při masivní soustředěné podpoře Luftwaffe...? Než se nedějeme, vyřadí z provozu naše velitelství, způsobí zmatek a za nimi projde pravidelná pěchota. Jejich divizní dělostřelecké baterie. Jejich tanky zadrží protiútok Aleše, než budou hotovi u Králíků, a pak se sem povalí celá 30. divize, která tam čeká. Z celé obrany Jeseníku pak zbudou jen ostrůvky pěšáků obklíčené v horách, zatímco tanky se povalí na Olomouc a přímo na HVOA. Strašná představa. To by byl konec!“

„Tak nás to také napadlo,“ pokýval Luža spokojeně hlavou.

„Tanky?“ užasl plukovník Čejka. „To je přece nemožné! Jak by přes nás mohli projet? Jsou tam zátarasy nad Vrbnem, a v Ramzovském sedle máme přece jen několik těžkých dělostřeleckých srubů. Pokud vím, alespoň dva strategicky umístěné. Tanky bez přímé podpory pěchoty? Bez čekání na podpurné jednotky? Bez dělostřelectva? I kdyby projely tanky a nám zůstaly okolní hory, pěchotu a dělostřelectvo za nimi nepustíme. To je ten jejich bleskový postup?“

„A právě o těch dělostřeleckých srubech v Ramzovském sedle možná nevědí,“ usoudil generál. „Jsou to čerstvé stavby a ještě z nich nesundali bednění, ale jsou hotové.“

„Ano,“ souhlasil plukovník Čejka. „Prohlížel jsem si je. Dva římani. Číslo 50 pro čelní palbu těsně za horizontem sedla s patnáctičlennou posádkou. Trochu atypický, ale s pancéřovým krytím střílny. A číslo 52 kontroluje silnici boční palbou

ze straně ještě před sedlem. Ten je větší, pro 33 mužů. V obou jsou protitankové kanóny i kulometry. A oba mají ještě bednění.“

„No právě,“ rozhodil rukama generál Luža. „Pro ordnery musela ta místa vypadat stejně jako ostatní staveniště, zatím jen připravená k betonáži. Také nemusí mít žádné informace o záchytné linii lehkých objektů a kulometných hnízd. Možná je to pitomost, a jen tady panikaříme, ale já také nevěřím, že se náckové spokojí s jednou nezdařenou výsadečkovou operací. A také si ale nemyslím, že budou stačit dva sruby v Ramzovském sedle. Musíme použít protitankový dělostřelecký oddíl Aleše. A Florián by si měl vyžádat podporu od Mánesa. Povolují nasadit dělostřeleckou zálohu sboru. Máme tři důležité silnice. Důležité body budou Vrbno a Ramzová. Využijeme noci a dopravíme děla tam nahoru. Vybudujeme dělostřelecké uzávěry. Vyškrábeme všechny protitankové zbraně. Vy, plukovníku, se nyní vrátíte nahoru ke hranici a obejdete celý svůj úsek, protože jestli to zkusí a jestli ještě nezačali, pak někdy zítra po ránu. Nestačí přehradit komunikace. Ještě v noci vyšlou malé skupinky pěchoty. Povedou je místní ordneři. Budou se pokoušet infiltrovat do lesů kolem silnic a údolí. Pokusí se obsadit důležité křižovatky a uzlové body. Před svítáním vyrazí kolony. Ty budeme muset zastavit a ničit je po celé délce, po celé silnici, ještě než se k těm vašim závorám dostanou. Budeme vyřazovat přednostně spojovací a velitelské vozy. Budeme likvidovat jejich ženisty. Stáhněte jednotky SOS a připravte je na takovou možnost. Vybudujte kulometná hnízda ve svazích, pokud tam již nejsou. Pokud povezu pěchotu na nákladních autech, nesmíte dovolit, aby se rozvinula do kraje a do lesů. Vždycky se kryjte pod stromy a počítejte s letectvem. Volné roty rozdělte na družstva, a každé dostane minomet i kulomet. Postavte z nich létající oddíly, které se budou přemisťovat tam, kde nastanou potíže. Předem vyberte kryté trasy pro pohyb kolem silnic a vesnic. Jeďte ihned. A vy, pánové, pojdte k mapě. Podíváme se, co máme k dispozici a jak to tam za tmy dostaneme.“

1. ŘÍJEN 1938 SVÍTÁNÍ – SEVERNÍ ČECHY

Desátník Krsek zpozorněl. Nebyl v lese žádným nováčkem, o čemž by mohla vyprávět celá Brdská zimní brigáda, svérázná a drsná trampská parta, se kterou trávil každý víkend v některém z brdských kempů. Na Zlatém dnu nebo v hospodě U Zrzavého paviána v Halounech jej nazývali generálem Packardem. Zde byl jen desátníkem a velitelem předsunuté hlídky o síle jednoho družstva.

Ranní svítání bylo vždy zvláštním časem. Šero plné přeludů, ve kterém předměty, stromy, větve i postavy ztrácejí pevný tvar a přelévají se podle lidských očekávání a fantazie. Čas, který všechny bojovné indiánské kmeny volily pro svůj zákeřný a neočekávaný útok. Hodina mezi psem a vlkem.

Packard nechal dalekohled v pouzdře. Nemělo smyslu snažit se shora z kopců zahlédnout něco tam dole. Městečko Chrastava a celé předpolí až daleko na sever k Žitavě se topilo na dně mléčného jezera. Z majestátně se převalující mlhy čněl proti světlajícímu obzoru jen vrchol pohraničního kopce Oybínu.

„Tiše, tam...,“ ukázal Packard k okraji lesa.

Navzdory matoucímu šeru a mlze nebylo pochyb. Okrajem lesa, tak aby se vyhnuli otevřené mýtině, přebíhala řada příkrčených postav v zástupu za sebou.

„Osm, deset,“ počítal vojín Turek polohlasem. „Jedno družstvo. Ordneři?“

Packard zavrtěl nesouhlasně hlavou.

Vojín Frejka vytáhl zpod pláště signální pistoli, ostatní odjistili pušky a příkrčili se v mělkém dolíku. Packard však položil Frejkovi na pistoli ruku.

„Ještě ne, pardi. Je to jen družstvo. Nějaký zvědný oddíl. Potřebujeme zajatce.“

„To jsou naši,“ vyhrkl náhle Turek. „Ty uniformy.“

„Tiše. Nejsou to naši. Jen mají uniformy. Mrzký Kiowa se zbytečně maskuje za bílého muže, protože nemá pásky.“

Světlé pásky na levém rukávu byly rozpoznávacím znamením, které předchozího dne přikázal zavést pro přední hlídky velitel hraniční oblasti č. 33, divizní generál František Melichar. Zkušený voják již dávno před starým traperem předpokládal, že přední oddíly nepřítele přijdou v československých uniformách, aby co nejdříve mátlly obránce a vmísily se do jeho sestavy. Přikázal stažení oddílů SOS vyčerpaných každodenními přestřelkami s ordnery a vyslal smíšené hlídky pravidelného vojska a pohraniční stráže s příslušným označením.

Desátník „generál“ Packard odhadl, kudy musí podezřelá skupina projít. Rozdělil svých dvanáct mužů a připravil léčku. Něco takového nedělal poprvé. Bojové hry byly oblíbeným sportem mezi trampskými osadami. Mlha, která stoupala z údolí, dobře nesla zvuky, a tak mohl za chvíli zaslechnout tlumené dusání těžkých bot nepřátelského oddílu. Zazněl tlumený povel v komolené češtině a vojín Kunc tázavě vzhlédl na svého velitele. Vzápětí kdosi předal povel německy. Nepřítel zřejmě vysílal smíšené hlídky vedené domácími Němci. Nyní již nebylo pochyb.

Nepřátelské komando doklusalo mezi první stromy a zastavilo se.

„Hände hoch!“ zahřímá Packard a po obou stranách se v mlázi objevily hlavně československých pušek.

„Odhodit zbraně! Jste obklíčeni!“ upřesnil Packard ve své mateřštině a zdvihl se proti německému veliteli.

„Ale kamaráde,“ zašklebil se Němec v československé uniformě s hodností četaře.

Vzápětí se pokusil namířit na desátníka parabelum, ale zůstalo jen u pokusu. Němec se chytil za prsa, ze kterých mu trčel ukázkově vržený bajonet a padl dopředu.

„Mne nebudeš nazývat kamarádem, skunku!“ zahřímá Packard, který vždy na osadním kempu Zlaté dno vyhrával malované placky ve všech potlachových²⁰ soutěžích ve vrhu nožem. Ostatní Němci strnuli bez pohybu.

Bylo třeba odzbrojit a zajmout německou hlídku dříve, než spustí poplach. Nebylo jasné, jak daleko či blízko jsou další Němci. Zajatci konečně pochopili, že pro jejich komando válka skončí dříve, než pořádně začala.

Vzdorovat v nahloučené skupině hlavním trčícím na všech stranách z mlázi by se rovnalo sebevraždě. Začali odhazovat zbraně a zvedat ruce. Byli odzbrojeni a prohledáni. Packard nechal na mýtině dva muže s příkazem pozorovat a před postupujícím nepřítelem se stáhnout bez boje. Pak vedl zajatce pod namířenými hlavními do kopce. Na hřebeni se zastavil. Na východě vycházelo za mraky slunce a matně prosvětlovalo mléčné moře pod sebou. Vojín Turek na jeho pokyn konečně vytáhl signální pistoli a k nebi se vznesla zelená raketa. Téměř ve stejný okamžik

vylétla vzhůru stejná zelená raketa o dva kilometry dále vpravo a níže po svahu se z toho směru ozvalo několik výstřelů. Následovala kulometná dávka.

„Tak hybaj, skunkové, už to začalo,“ rýpl starý traper Packard alias Kožená punčocha nejbližšího Němce hlavní pušky do zad a vedl skupinu k vlastním liniím.

1. ŘÍJEN 1938 RÁNO – VYŠKOV, VRCHNÍ VELITELSTVÍ (PALACKÝ)

Generál Krejčí vstal podle plánu v osm hodin. S uspokojením přehlédl počasí a nasál chladný vlhký vzduch. Vyčistil si zuby panákem vodky a nechal si uvařit ranní kávu. Pak odejel do operační místnosti skryté ve mlýně Chobot, aby si vyslechl hlášení.

Tak už to začalo, pomyslel si. Pocítil úlevu. Nyní, ať již válka dopadne jakkoliv, nelze nic zastavit. Ať se již stane cokoliv, hanba to nebude.

První ucelená informace o likvidaci nočního pokusu o výsadek u Bruntálu, která přišla k poledni, mu rozehrála na tváři škodolibý úsměv.

„Celý pluk již první den? To není špatné.“

„První vyhrání z kapsy vyhání,“ sýčkoval plukovník Frána.

„Jistě více než pluk,“ mínil náčelník štábu generál Fiala. „Likvidovali jsme dva pěší prapory desantu, který seskočil na padácích, a další dva až tři prapory letecké pěchoty, která přistála v letadlech na lukách. Dostali jsme většinu jejich nejlepších instruktorů a velitelů rot. Také bylo zničeno zatím neurčené množství letounů s materiálem, řádově desítky. Útok motorizované pěchoty 3. divize byl odražen pouhou záchytnou linií LO posílenou v noci protitankovými kanóny. Ti ostatní to vzdali a vrátili se. Tanky se ani neobjevily. Ovšem ti parašutisté, to prý byla jen jedna vlna desantu, ta druhá byla, podle hlášení, zastižena našimi bombardéry přímo na vzletových plochách slezských letišť a zle pošramocena. Vůbec nevzlétla. Tak jako tak, nevycházela jim koordinace akcí. První vlna Junkersů s pěchotou, to, co z ní přilétlo, se musela vrátit, protože na zemi nestihli připravit přistávací plochy. Druhou jsme zničili na letištích a zřejmě teprve třetí přistála.“

„Letecké útoky čekáme každým okamžikem, jakmile se zlepší počasí,“ hlásil zástupce generála Fajfra major Zich. „Zatím došlo jen k jednotlivým nekoordinovaným a slabým akcím proti velkým a známým letištím. Jediný skutečně masivní nápor Luftwaffe byl podniknut na podporu výsadku. Také už bombardovali nádraží Plzeň, Brno a Budějovice. Naši stíhači se s nimi bijí, ale dlouho to nepotrvá.“

„Máme zde první informace od velitelů armád,“ hlásil dále Fiala. „V oblasti 2. armády se útočník zatím soustředí proti neopevněnému pásmu u Jeseníku, v oblouku od Krnova po Králíky. Nepřítel vůbec neútočí na těžká opevnění, spíše hledá slabá místa v obraně. Vypadá to, že ještě nemají v bojové pohotovosti dostatek divizí a zkusí prorazit pouze tam, kde byli nejvíce připraveni. Mobilizují na poslední chvíli a ještě se přesunují. To znamená, že nápor bude teprve postupně sílit.“

V severních Čechách se soustředí v pásmu od Liberce po Českou Lípou a pak ještě ve směru Most. Nikde se nepříteli nepodařilo překročit první obrannou linii. Jsou to jen průzkumné oddíly. Hledají nějakou slabinu nebo demonstrují činnost a hodlají vázat naše síly.“

„To jsme předvíдали,“ poznamenal plukovník Moravec.

„Reichenauovy silné tankové formace ve směru Cheb a Domažlice prozatím neútočí, jen se soustředí v předpolí. Na jihu jsou hlášeny střety menších oddílů pěchoty od Volar po Vitorazsko. V oblasti 4. armády pouze přestřelky. Ke skutečně vážnému pokusu o průlom došlo jen u Bruntálu a u Krnova. A tam to bylo dost slabé.“

„Však by to bylo dost silné, kdybychom o tom nevěděli předem,“ poznamenal Krejčí. „Nepodceňujte je. Jednou se jim něco takového povede a pak se nestačíme divit.“

„3. armáda hlásí až neobvyklý klid na hranicích s Maďarskem i Polskem,“ doplnil plukovník Pták. „Ustaly dokonce i obvyklé teroristické provokace. Čekáme na podrobnější hlášení od zpravodajců a od civilních orgánů. Pro velitele HO-31 (Blažej) byl v noci schválen příkaz k postupnému vypuštění rybníků v celé oblasti toku Lužnice a Vltavy, kvůli zatopení a podmáčení terénu. Proti údolí Lužnice prosakují od Gmündu čelní útvary 45. pěší divize a v týlu je dozbrojována 44. pěší. 27. pěší se snaží pronikat z jihu, přímo k údolí Vltavy ve směru na Budějovice. Pokud chtějí v té oblasti vážně postupovat na sever, pak zřejmě nemají informace o našich zálohách na Vysočině.“

„Však jsme změnilí nástupový plán na poslední chvíli. Zatím budeme vyčkávat, až budou jasné hlavní směry nástupu nepřítelů a pak znovu zvážíme rozložení záložních divizí.“

„Na Volary nastupuje horská divize a podporuje ji 7. pěší. Asi se budou stáčet k východu na Krumlov a koordinovat postup s dvacátou sedmou.“

„Vyčkáme,“ uvážil vrchní velitel. „Velitelé vědí, co mají dělat. Vojcechovskému pošlete ke zvážení, aby 5. pěší divizi v noci přesunul ke Strakonícím. Měl by ji blíž k nasazení, kdyby prorazili od Krumlova na sever západně od Budějovic.“

Generál Krejčí se náhle zarazil.

„Je to vlastně podivně diletantské vedení války. Čekal jsem, že v prvních dnech nás budou jen zkoušet a oťukávat, ale u Bruntálu udeřili hned naplno. A bylo to slabé. Žádný celkový koordinovaný nápor se nekoná. Co to dělají? Budou nám servírovat jednu svou divizi po druhé? To je podivně plýtvání silami. Udeří na jednom místě a po prvním neúspěchu se stáhnou. Jako by vůbec nebyli připraveni. Ale proč s tím tedy vůbec začínali? Pevnosti nelze dobýt tak, že zaútočíme vždy jen na jednom místě hradeb, je třeba přilnout k celému obvodu naráz. Jestli chtěli zaútočit z chodu, dělají to špatně. Jestli nás hodlají obléhat, pak nám ponechali spoustu možností k výpadům a jednu stranu otevřenou, takže to nebude mít žádný účinek. Jsou to vůbec Němci, tahle armáda?“

Generální štáb se dále věnoval logistickým otázkám. Generál Krejčí se dožadoval informací o pokračujících jednáních se Sověty ohledně přeletu nových letadel na Podkarpatskou Rus. Centrální podzemní tanky pohonných hmot ležely poměrně blízko hranic a musely být hájeny za každou cenu. Rozvážení zásob střeliva a benzínu bylo nutno urychlit, dokud trvalo špatné počasí. Civilní obyvatelstvo mělo být vyzváno, aby zachovalo chladnou hlavu. Pokud by došlo k hromadným útekům z měst před nálety nebo z přímo ohrožených oblastí, bylo třeba, aby se uprchlíci snažili rozptýlit se po lesích a v nepřehledném terénu. Pokud možno neprchat po silnicích a po cestách. Prchající dav na cestě by byl snadným cílem nepřátelských stíhaček a především by ucpával cesty pro rychlé přesuny vojska. Obyvatelstvo nesmí vytvářet žádné velké skupiny nebo tábory. Vše bude napadáno letectvem. Ztráty budou minimální, pokud lidé zachovají chladnou hlavu a rozptýlí se. Pro uprchlíky bylo nutno zařídit distribuci vojenských stanů a polních kuchyní z rezerv, což bylo starostí ministerstva, ale ministerstvo obrany sídlilo nyní na Slovensku a bylo třeba ho poněkud vtahovat do válečné reality.

Odpoledne přišly znepokojivé zprávy ze štábu 2. armády.

„Podle posledních informací od Jiráska se Němci opět k něčemu chystají. Přesouvají tankové prapory od 3. pancéřové divize, kombinují je s motorizovanou pěchotou a sestavují úderné divizní skupiny. Vypadá to, že chtějí prorazit přímo přes hory hned několika proudy. Rundstedt se příliš snaží dosáhnout rychlého úspěchu. Generál Luža se ozve, jakmile bude mít jasnější přehled,“ hlásil generál Fiala.

Členové štábu vyžadovali podrobnosti. Pokud byl odhad generála Luži správný, měl Rundstedt zahájit svůj pokus o překonání Jeseníků až k ránu příštího dne. To by znamenalo, že generální štáb stejně nestihne ničím významným přispět. Protitankové zbraně by se do té doby na sever přesunout nepodařilo. Bylo však možno vyhlásit 2. rychlé záložní divizi pohotovost k přesunu na sever, kdyby se německým tankům přece jen podařilo proniknout do týlu Lužovy linie.

Nakonec přišly na pořad prognózy a souhrnná hodnocení prvního dne války.

„Podle našich indicií má přijít hlavní nápor snad zítra nad ránem, a to ze západu,“ poznamenal plukovník Moravec. „Možná s tím nějak souvisí Rundstedtův záměr v Jeseníku.“

„Ano,“ souhlasil Krejčí. „Tomu by odpovídalo celé to mohutné soustředění útočné vozby. Od Chebu po Tachovsko jsou to dvě motorizované divize, jedna lehká a jedna tanková. To jsme ale očekávali. Po pravdě řečeno, nemáme v té oblasti příliš mnoho vojska schopného takovou lavinu zastavit. Snad až na Plzeňské čáře. Možná na několik dnů...“

„Celé je to postavené na hlavu,“ přisadil si generál Hájek. „Podle jejich nástupových plánů se chtějí vyhnout postupu v kolonách pouze úzkým údolím Mže ke Stříbru. Naplánovali si obchvaty přes Tachov na jihu a na severu přes Císařský les k Tepelské plošině. Tomu neodpovídá složení Reichenauovy armády. Má málo pěchoty. S motorizací se přes tyhle lesy a kopce nedostane. Jsou tam dvě lehké obranné linie, je tam několik rokádnicích potoků v severojižním směru. Hluboká skalnatá údolí. Celkem žádné cesty. Museli by celý masiv Císařského lesa obejít ze severu a k tomu potřebují obsadit Falknov a Karlsbad. Tam zase narazí na první vojskovou skupinu.“

„Máte pravdu,“ souhlasil generál Fiala, a přitáhl si opět mapu. „Evidentně jim zbudou dvě možnosti, jak se s tím plechovým cirkusem dostat k Plzni. Nakonec to budou muset riskovat údolím Mže přes uzávěry v Žandově, a za Planou je to uzavře mezi lesy a kopce až ke Stříbru. To se asi bude týkat hlavně 1. tankové divize. Nebo touto pahorkatinou, přes Tachov a Horšovský Týn. Tam zřejmě nasadili obě motorizované divize. A mohli by tam uspět. Až narazí na Plzeňskou čáru, stejně je to stočí nahoru ke Stříbru. Tam dojde ke koncentraci a možná i k průlomů. Jde o to, jak dlouho Plzeňská čára vydrží. Dále k jihovýchodu proti Českému lesu moudře nenasadili nic. Ani jediný pluk. U Domažlic máme silnou uzávěru, a oni tam postavili jen jedinou pěší divizi. Pak máme celý dlouhý masiv Šumavy a ten také nekryjí ničím. V celém tomto úseku bude čtyřem motorizovaným divizím čelit šest roztroušených pěších a dva dělostřelecké pluky. Na severu další tři pluky vojskové skupiny, a za nimi 2. pěší divize u Plzně. To máme ekvivalent čtyř našich

divizí, proti jejich šesti divizím. V záloze na Rakovnicku stojí 18. pěší divize. Opevnění a terén jsou na naší straně. Vojechovský má slušnou šanci.“

„Chtěl bych něco navrhnout,“ dodal si odvahy plukovník Moravec. „Je to vlastně hloupý návrh a předem se za něj stydím, ale řeč faktů je nezvratná. Celé území před Plzeňskou čarou je obydleno sudetskými Němci, nám nepřátelského smýšlení. Jestli máme mít nějakou šanci se ubránit, musíme tuto hrozbu eliminovat. Bratr Luža dokázal doslova přes noc vyčistit celý úsek, ve kterém měli seskočit výsadkáři. Kdyby to neudělal, možná by německý desant uspěl a civilní obyvatelstvo by zaznamenalo těžké ztráty na životech. Takto, po válce, se budou moci vrátit na své majetky.“

„Už vidím, kam směřujete,“ pokýval smutně hlavou generál Krejčí. „Jistě, vedeme válku, kterou jsme nechtěli, a nemůžeme si tedy brát lekce z Gutha-Jarkovského, jestliže chceme zvítězit. Goebbels to patřičně propagandisticky využije, ale on už to stejně nějakou dobu hlásá. Doposud hlásal lži. Prý vyháníme sudetské Němce po statisících. Já si také dovedu představit ty statisíce, jak se v zástupech valí proti bezmocným německým tankům, ucpávají cesty, znemožňují nálety Luftwaffe a v zázemí způsobují zásobovací a ubytovací krizi. A je to velmi lákavá představa, kdybychom to vhodně načasovali...“

„Bratře generále,“ oznámil plukovník Pták. „Volá pan prezident.“

Ještě než generál Krejčí stihl dokončit hovor, přišly alarmující zprávy z Vojechovského štábu. V Chebu opět vypuklo henleinovské povstání a dva prapory SS Totenkopf zahájily postup na toto město směrem od ašské linie.

1. ŘÍJEN 1938

ODPOLEDNE – OLMOUC, VELITELSTVÍ 2. ARMÁDY (JIRÁSEK)

V 11:15 zažila Olomouc první nálet, který trval, ve třech vlnách, až do 13:00 hodin. Německé Stuky se soustředily spíše na vojenské letiště Nový dvůr, kde zničily zpevněné plochy, makety letadel a přilehlé budovy, ale zcela pominuly čtyři utajená náhradní letiště v nejbližším okolí. Základny Litovel, Červenka, Senice a Tovačov zůstaly nedotčeny. Zatím. Bylo poškozeno nádraží, kam se ihned sesypaly železniční a ženijní čety 2. ženijního pluku. Výškové bombardéry se kvůli mrakům nedokázaly zaměřovat, a ačkoliv Luftwaffe nasadila svoji první letku nejmodernějších He-111, pumy dopadly většinou mimo cíl. Heinkely se musely vracet na wagramské letiště, neboť ranní poškození slezských letišť prozatím vylučovalo systém kyvadlových přeletů jih-sever a naopak.

Generál Luža vyslechl zprávu plukovníka Skály o napadení otáčejících se bombardérů letouny 49. a 53. stíhací letky V. perutě²¹. Ztráty na obou stranách nebyly doposud vyčísleny. Bylo zřejmé, že německým bombardérům se většinou daří unikat z dosahu československých stíhaček. Nové heinkely byly v horizontálním letu rychlejší než stíhací avie. Navíc se nálety odehrávaly na tak malé vzdálenosti, že bombardéry mohl krýt stíhací doprovod. Letecká podpora 2. armády byla vůbec slabá. Soustředěná pozornost Luftwaffe k celé oblasti, mezi Jeseníkem a Olomoucí, Lužovi pouze potvrzovala, že se na příští ráno cosi skutečně chystá. Bombardování se zaměřovalo na komunikace, na mosty a letiště, dále na nádraží, a všechna zjištěná soustředění československých vojsk. Byly ničeny komunikace severně

od Olomouce, což mělo zřejmě ztížit přesuny posilových a záložních jednotek na sever k Jeseníku.

Generál sundal brýle a usilovně je čistil. Jeho úkolem bylo ubránit severní hranici a necouvnout ani o metr. Nesměl připustit ani to nejmenší prolomení obranných linií. Nemohl manévrovat ani riskovat. Napadlo ho, že vrchní velení až příliš spoléhá na neprostupnost severní hranice. Naštěstí doposud nevstoupily do konfliktu polské divize, ale když tuto skutečnost konzultoval s generálem Fialou, připadalo mu, že náčelník generálního štábu je tím rozčarován. Pochopitelně. V Hlavním štábu měli na zřeteli politický plán na zatažení Ruska do války proti Polákům. Dobrý plán, jenže nyní byl Luža ochoten děkovat nebesům, že Poláci s válkou nespěchají. Jednoho po druhém. Nejprve rozbít hlavu Rundstedtovi a potom Bor-tonowskému, ale ne hned všem najednou.

Generál tuto noc, na rozdíl od jiných velitelů armád, spal jen dvě hodiny. Kdyby se bývalo nepodařilo zlikvidovat pokus o výsadek u Bruntálu, zažila by 2. armáda horké chvílky, neboť útok 3. pancéřové divize na Krnov by byl s jistotou úspěš. A kdyby uspěli Němci, přidali by se vzápětí jistě i Poláci. Dost na tom, že již v první den války musela armáda nasadit některé útvary polních divizí. Takto mohl generál sám ohlásit první významný úspěch. Němci snad počítali s neúspěchem operace, šlo o nový a nevyzkoušený druh zbraně. Ale ztráty na lidech a na materiálu je musely šokovat. Pro české velitele z toho plynulo mnohé poučení, pokud bude československá armáda někdy uvažovat o zavedení výsadkového typu vojsk.

Generál se sklonil nad mapou,²² kterou přinesl náčelník jeho štábu generál Vejmelka. Poradě byl přítomen ještě velitel armádního letectva plukovník Plass.

„Začíná se to rýsovat,“ usoudil Vejmelka. „36. pluk vede zadržovací ústupové boje o Frývaldov. Téměř celé pásmo frývaldovského výběžku je již obsazeno nepřítelem. Ztratili jsme předpolí a veškeré jednotky stahujeme na hlavní obrannou linii. Ti v Kladsku se skutečně chovají, jako by jen stáli u dveří a čekali, až jim někdo otevře zevnitř. Zatím se bije jen pěchota o Králický Sněžník a na opevnění jsme zaznamenali dělostřeleckou palbu. Téměř neúčinnou.“

„Bratr Líčka je chlapík,“ kývl generál Luža. „Ten se dovtíпил, oč tu jde, i když neměl informace průzkumu. Oni musí udeřit rychle, aby neztratili moment překvapení. Takže improvizují. Postaví kolony s pancéřovými čely, a až obrněnci prorazí, využijí pěšáky k rozšíření a zabezpečení průlomů. Nesmějí prorazit! Stáhneme tam všechny tři prapory 7. dělostřeleckého pluku od Aleše, ale bude to stačit?“

„Ten pluk je nedozbrojený,“ upozornil plukovník Vejmelka. „Právě ho přezbrojují a děla jsou na cestě. Do zítřka je nedodají.“

„Nedá se nic dělat,“ rozhodl se generál. „Zkompletujte to na dva prapory a přešuněte je. Okamžitě. K útoku dojde nejpozději zítra ráno. Třetí prapor počká

na kanóny v Šumperku. Hlavně sežeňte všechny protitankové oddíly, které jsou v dosahu, a do rána mohou být na pozicích tam nahoře. Četnické oddíly si vezmou na starost všechny vesnice v tom pásmu, až po národnostní hranici. Nechci žádné sabotáže za linií obrany! Těžké baterie, které nám dodalo HVOA, tam nahoru nedostaneme a jejich instalace trvá celou věčnost. Ale mají úžasný dostřel. U Skleného máme již zakopaný 305. moždířový. To je 9 moždířů ráže 210 mm a 9 moždířů ráže 305 mm. Když je nevyčmucha Luftwaffe, rozmlátíme s nimi celé Kladsko i s celou 30. divizí. U Milotic se poflakuje 304. houfnicový. Ten má 48 houfnic ráže 150 mm. S tím rozmlátíme kolonu, která přijede od Krnova. U Rudné se zahrabal 302. houfnicový. Také 48 houfnic ráže 150 mm. Ať je zaměří na Vrbno a na silnici severně od něj. Ukážeme jim, jak vypadá překvapení. Ať je zaměří na přístupové komunikace a přeruší je, ale až za těmi tanky. Chci, aby náckové uvázli v horách. Chci, aby měli ztráty. Velké ztráty. Stejně jako ten výsadek. Vymysleli další šílenou akci a předpokládají, že takové riziko bychom od nich nikdy nečekali. Poskytují nám jedinečnou šanci připravit je o spoustu tanků a vozidel. Aktivujte naše skryté dělostřelecké pozorovatele ve Frývaldově a v okolí. Bude to těsné. Bude nesmírně důležité, aby neprozazili. Vlastně na tom záleží vše. I kdyby prorazili, linie se nesmí zhroutit. Jednotky zůstanou na pozicích a budou se snažit uzavřít za nimi komunikace. Informujte Hůrku, ať nejsou překvapeni, kdyby přišel útok od jihovýchodu. Kladská brána musí zůstat zavřená, ať se děje cokoliv. Vy, plukovníku, připravte protiletadlovou obranu. Zvláště u dělostřeleckých postavení těžkých baterií, protože Luftwaffe se je jistě pokusí umlčet.“

„Nějak se mi nezdá, že by sázeli jen na tohle,“ upozornil plukovník Plass. „Co když zároveň zaútočí Poláci na Těšín? Co když půjde o koordinovaný dvojitý útok?“

„To by bylo zlé,“ usoudil Vejmelka. „Zatím ale nemáme žádné zprávy rozvědky, že by se Poláci pokoušeli přisunout větší útvary do blízkosti hranic. Tam jsou jen hraničáři a nějaká nacionalistická domobrana. Nejbližší polní pluky leží nejméně na jeden denní pochod od hranice mezi Katovicemi a Novým Targem. Kdyby nastupovali současně s Němci, útočili by jako první a snažili by se odlákat naše zálohy na východ. Pro jistotu požádáme Palackého, aby alarmoval 12. divizi. Spolu s 8. divizí by jejich nápor mohli udržet do té doby, než Rundstedt pochopí, že si musí dát pauzu, jinak mu nebudou stačit rakve. Ale chtěli by těšínské nádraží, ti Poláci. Také Třinec a celou tuhle strategickou železnici, to je jednou jisté. Tuze moc by ji chtěli.“

„Jistě, ta železnice!“ narovnal se generál Luža, jako by dostal žihadlo. „Zavolejte Palackého. Podplukovník Krupička. Zavolejte Opavu a Ostravu, hlavní nádraží. Potřebujeme volné vagóny a mašiny. Plošinové vagóny. Potřebujeme všechny ty jejich forychtunky pro nakládku a vykládku materiálu. Chápete to, pánové? Máme

železnici a můžeme zde udělat totéž co na magistrále. Čatlošův projekt! Pamatu-
jete? V Sibiři jsme také vítězili proti přesile úplně jednoduchým trikem. Převr-
jeme vojsko vždy tam, kde ho bylo nejvíce třeba. Poráželi jsme jednoho nepřítele
po druhém. Když budeme mít stálou polní hotovost na kolejích, můžeme našimi
dělostřeleckými bateriemi libovolně manévrovat od Ostravy po Kladsko. Rozu-
míte? Tato železnice musí být udržována a opravována bez ustání, protože ji budou
bombardovat denně. Je třeba vyčlenit k tomu specialisty. V Kroměříži je 2. ženijní
pluk. Protivzdušná obrana a naše řídké letectvo budou zasahovat jen v případě
takového nutného denního přesunu. Ale musíme mít ty vlaky. Použijeme zvláštní
skupinu 34. pluku a doplníme ji. Vytvoříme z ní stálý mobilní sbor, schopný rych-
lého nasazení na ohrožené úseky po celé délce hranic. Máme obrněný vlak u HO
36. My musíme mít pohotovostní krizové vojsko. Hasiče na kolejích!“

13. a 36. pěší pluk hájily přes 150 opevněných objektů, ale málokde se nepřítel
dostal až na dosah pevnostních kulometů a zamaskovaných houfnic. Jednotlivé
roty 5. hraničářského pluku tak, jak byly vyzbrojovány, stoupaly do hor a vytvá-
řely v členitém lesnatém terénu předsunutá postavení, minometná a kulometná
hnízda obsazovaná většinou pouhým družstvem. Bojovalo se ještě v předpolí.
Německá pravidelná pěchota se již odpoledne 1. října začala od severu vsakovat
po malých skupinkách do předhůří Jeseníku. Tam, kde postoupila k linii malých
srubů vz. 37 a 38, zavládl v řadách útočníků zmatek. Bylo to pozorováno a hlá-
šeno z více míst. Pěšáci zřejmě nenesli výzbroj ke zdolání srubů, a jakmile se dostá-
vali do jejich křížové palby, ustupovali a hledali hluché prostory. Německé velení
evidentně nepočítalo s řopíky v horách. Nad celou hranicí bez ustání přelétala
německá letadla, která postřelovala terén a plýtvala pumami, ale to vše nemělo
zde v horách téměř žádný přímý dopad na morálku a akceschopnost obránců. Pod
korunami hustých jehličnatých stromů nemohli piloti a bombometčící nic pod-
statného postřehnout. Těžké souvislé bombardování z výšky bylo úplně vyloučeno
a bylo by ještě větším plýtváním municí. Nízko nalétávající stíhačky a střemhlavé
junktory se vystavovaly palbě protiletadlových 20mm kulometů. Veškerou tíhu
bojů nesli němečtí pěšáci. Postupovali do strmých strání proti zásekům z pokáče-
ných stromů a proti zamaskovaným kulometným hníždům. Vlekli své minometry
a plamenometry, bedny s municí, kulometry a běžnou výstroj. Vyčištění každého
takového záseku stálo mnoho padlých a hodiny úsilí. Při tom všem se osádka ohro-
ženého záseku stačila většinou včas stáhnout a zaujmout podobné, předem přípra-
vené postavení jen o několik desítek či stovek metrů výše. Střely olupovaly šedou
kůru mohutných jedlí a smrků, které zde všude stály jako velké muří nohy obřích
draků zařaté do země spáry svých kloubovitých kořenů. Všechno zde, v této zemi,

vypadalo jako v pohádkách o začarovaném lese zlého kouzelníka. Mlha, zákeřné přepady, miny a granáty, střelba ze zálohy, dělostřelecké a minometné přepady, proti nimž nebylo obrany. A hory byly ještě hluboké a vysoké a po dobytí jednoho hřebene bude nutno dobývat další a vyšší a tam někde vpředu teprve ležela hlavní opevněná linie obránců této začarované země, tam teprve vstoupí do hry dělostřelectvo a těžké zbraně. Čím hlouběji postoupila německá pěchota do českých lesů, tím hůře mohla být zásobována. Daleko od silnic, po lesních cestách, mohly zásobovací oddíly postupovat zase jen pěšky, nanejvýš s koňskými povozy. Takové zásobovací trasy byly vždy znovu přepadány záškodnickými oddíly nepřítele, který znal terén. Wehrmacht vsadil na psychologický efekt rychlých průlomů a postupů do týlu nepřítele, na paniku a rezignaci, kterou taková taktika slibovala, ale blesková válka se nekonala. Namísto ní se začínala rodit koncepce psychologické války na straně obránce. Šlo o záměr působit co největší ztráty na živé síle a technice nepřítele. Zlomit morálku vojáka, který za strašných ztrát vytlačí obránce z jeho postavení a druhý den ho tam najde znovu, a musí začít od začátku, přičemž i do jeho nástupních prostor dopadají československé dělostřelecké granáty, ničí komunikace a objekty v předpolí na německé straně a nenechávají vojsko ani v noci v klidu. Zlomit odhodlání vojáka, kterému mizí před očima jeden kamarád za druhým, který vidí odjíždět přeplněné lazaretní vlaky, kterému dochází náboje, který je denně vystaven strachu, stresu, blátu a zimě a před sebou vidí stále tytéž zamračené a zákeřné hory plné kulometů, pušek, min, zátarasů a pevností, a cítí se opuštěn vlastním letectvem i vlastními tanky, které mu nemohou zde, v těch hrozných hvozdech, přes všechnu propagandu minulých let, ani trochu pomoci.

1. ŘÍJEN 1938 – NOVOHRADSKÉ HORY

Rotmistr Miroslav Volf prožil jeden z nejpodivuhodnějších dnů svého života. Účastnil se jedné z úplně prvních bojových akcí války. Bombardoval rakouský Linec, sestřelil nejmodernější německou stíhačku a sám byl sestřelen při zpátečním letu. Z celé pětičlenné osádky letounu se zachránil pouze on a druhý spodní střelec. Seskočil padákem do hustého lesa, uvázl na stromě, slezl nezraněn, ale svého kolegu nenalezl. Volat nahlas nebo vystřelit světlici se neodvažoval.

Ještě hodinu po svítání neměl nejmenší tušení, zda se nachází na německém, nebo již na českém území. Na všechny strany se rozprostíraly lesy, které se mu zdály být nekonečné. Krajina byla kopcovitá, ale odnikud žádný pořádný rozhled. Pro jistotu se vytrvale probíjel na sever. Šel mimo cesty, skrýval se v hustších lesních podrostech, byl promoklý od neustávajícího deště a měl hlad. Záhy zaslechl dunění vzdálené bouřky. Nejprve pouze ojedinelé hromy. Později zvuky houstly a slévaly se v neustávající tlumené hřmění. Nedokázal určit, zda zvuk kanonády přichází zřepedu nebo zezadu, jestli je fronta před ním a on na německé straně nebo naopak. Spíše lokalizoval dělostřelbu kdesi nalevo od sebe na západě. Pak se schovával před nízkou letícími, zřejmě německými stíhačkami. Letěly také k severu, jenže to mu neprozrazovalo nic o jeho poloze vzhledem k hranicím. Pripadal si jako pohádkový Jeníček bez Mařenky a za nějakou perníkovou chaloupku by byl vděčný, pokud by ovšem ježibaba neměla německou uniformu nebo dirndl a bílé podkolenky.

Konečně se dostal na okraj lesa a uviděl pod sebou v údolí jakousi vesničku. Domy vypadaly opuštěné a ani z jednoho komína nestoupal dým. V tomto kraji nebylo možno rozeznat česká stavení od německých. Miroslav stál ukrytý na okraji rozlehlé pískovny. Les dosahoval až těsně k hornímu okraji desetimetrového srázu, pouze v jednom místě stromy chyběly. Končila tam lesní cesta, kterou nedávno přerušila rozšiřující se těžba. Miroslav se mimoděk přikrčil, neboť zahlédl pohybující

se postavy. Na dálku rozpoznal, že se jedná o civilisty. Rozhodl se zjistit více a kradl se lesem tak, aby jeho směr zkřížil cestu. Ještě než se mu podařilo připlížit mokrým podrostem až na okraj cesty, zaslechl zvuk silných motorů. Konečně, snad bude moci zjistit více. Jen opatrně.

Zůstal schovaný v hustém mlázi. Plazil se mezi nízkým smrčím a získal výhled na širší část lesní cesty, která zde vytvářela točnu, po níž se pravděpodobně otáčely povozy svázející klády z lesa. Nyní bylo rozšířené místo obsazené asi patnácti chlapy v civilních šatech. Dva muži měli na sobě československou uniformu a přílby na hlavách. Miroslav v duchu zajásal a málem vyběhl z lesa, když si uvědomil, že chlapi si všichni, včetně vojáků, připjali na levý rukáv červenou pásku s hákovým křížem. Náhle bylo vše jasné. Ordneři. Henleinovci. Záškodnická skupina. Musel se tudíž nacházet v pohraničí, což nebylo žádné překvapení. Potom uviděl několik těl v hraničářských uniformách SOS ležících u cesty. Málem se zalkl vztekem.

Zvuk silných motorů zesílil a ze zatáčky vyrazila motorka se sajdkárou a kulometem. Oba vojáci měli na sobě šedé německé uniformy a charakteristickou přílbu.

Vedoucí ordnerů vyšel na cestu a pozdravil ledabylým vzpažením ruky. Motocyklista zastavil. Když utichl motor, ohlásil se henleinovec smluveným heslem:

„Blücher! Heil Hitler!“

Hovor pokračoval v němčině, které Miroslav příliš nerozuměl. Pochopil, že ordneři vyčistili cestu a ovládají blízkou vesnici, kam mohou navést příjíždějící kolonu, neboť tam začínala zpevněná silnice do vnitrozemí.

Motocyklista kývl a otočil stroj, aby informoval svého velitele. Krátce pohlédl na zakrvácené mrtvolky československých vojáků, přidal plyn a zmizel v zatáčce. Kolona, která se vynořila během tří minut, čítala vpředu šest lehčích tanků, které Miroslavovi připomínaly předpotopní obludy. Za tanky následovala tři plně obsazená nákladní auta a několik motorek se sajdkárami. Z prvního nákladáku vyskočil oficír, který vytahoval z pouzdra mapu a domlouval se s velitelem ordnerů. Henleinovec rozkládal rukama, ukazoval cosi v mapě a potom ve směru, kterým odbočovala užší cesta do lesa. Oficír ukázal na širší, proježděnou cestu, ale ordner vrtěl dlaní v záporném smyslu a ukazoval na užší cestu. Miroslav užasl. Tato cesta, to již věděl, vedla ke srázu nad pískovnou. Hodlají snad tanky zaujmout palebné postavení nad vesnicí? Nedávalo to smysl. Přesto si ordner naskočil na pancíř prvního tanku a ten se rozjel naznačeným směrem. Za ním se hnuly ostatní stroje.

Miroslav se nyní mohl přesunout lesem hlučněji, neboť řvoucí motory tanků vytvářely dokonalou akustickou clonu. Pak uviděl neuvěřitelnou věc. První tank vedený ordnerem se prodíral po úzké lesní cestě a hranami pancíře porážel a vyvracel malé stromky po stranách. Na místě, kde musel tank nutně zastavit, ordner vylezl na věž a ukazoval stále kupředu. Tank nezastavil, neboť řidič měl omezený

výhled a spoléhal se na navigátora. Sunul se dále, dokud se před ním neotevřela propast, kterou do poslední chvíle nemohl spatřit. Ordner seskočil z pancíře na stranu do lesa. A náhle bylo pozdě. Mohutný, těžký stroj se převážil dopředu, záď krátce vystřelila vzhůru a obrněnec se zřítíl do hloubky. S rachotem se převracel po prudkém svahu, až na dno pískovny, kde začal hořet. Ordner vykročil vstříc druhému tanku a naváděl jej stejně jako prvý. Bylo to neuvěřitelné a Miroslavovi se posléze rozbřesko. Toto byla past na německou kolonu a civilisté nebyli ordneři, ale skuteční českoslovenští hraničáři.

Teprve řidič čtvrtého tanku postřehl, že se děje cosi nepatřičného, spatřil dým stoupající z pískovny a zastavil svůj stroj včas. Velitel tanku se vysoukal z poklopu. Civilista vytáhl pistoli, a střelil ho přímo do hlavy. Potom vyskočil na pancíř a zbytek zásobníku vystřelil dovnitř. Mohl použít granát, ale chtěl dostat nepoškozený tank. Ze všech stran se ozvala střelba, hlavně odzadu z vozové točny. Past sklápěla. Zbylé dva tanky se nemohly na úzké cestě otočit, nemohly ani couvat vzhledem k nákladním autům za sebou. Z lesa štekaly kulometry a kosily německé pěšáky snažící se seskočit z korby. Začaly létat granáty a v hustě obsazených autech neměli němečtí pěšáci žádnou šanci na přežití. Poslední auto vybuchlo a zatarasilo cestu zpět. Kulometry přenesly palbu na motocyklisty. Zabití českoslovenští vojáci u cesty museli být skuteční ordneři oblečení do hraničářských uniforem.

Oficír, velitel kolony, vyběhl z kabiny prvního nákladáku a běžel k lesu po okraji srázu. Pouzdro na mapy ho tlouklo do boku. Miroslav vytáhl z kombinézy pistoli a zastoupil oficirovi cestu.

„Hände hoch!“ řekl, na co stačila jeho němčina.

„Německý oficír zastavil, jako by spatřil smrt, naprosto ustrnul v předklonu a zíral na Miroslava. Jistě očekával v té strašné a nepoddajné zemi ledacos, ale ani v nejdivočejších snech si nedovedl představit, že bude již v prvních hodinách války zajat uprostřed jižních pohraničních lesů českým pilotem, který ho bude chtít zastřelit signální pistolí.

Miroslav německého velitele odzbrojil, vzal mu i pouzdro na dokumenty a vedl jej zpět k vojákům, kteří na pilota uprostřed lesů zírali neméně udiveně.

„Hej, hoši,“ zazubil se zadní střelec Miroslav Volf. „Nevíte, kde je tady nádraží a kdy jede vlak na Německý Brod?“

„Do háje,“ zaklel ten, co shazoval ze srázu tanky. „Do divadla bys nechtěl?“

2. ŘÍJEN 1938 RÁNO – CHEBSKO

Max Werner si nasadil tankistickou kuklu a vyhoupl se do velitelské pozice v poklopu tanku. Motor zaburácel a stroj se trhavými pohyby zařadil na své místo v koloně. Max se rozhlédl. Čelo kolony tvořily samé PzKpfw II. Nyní se celá tato železná masa pomalým, obludným a nezadržitelným pohybem sunula po úzké silničce údolím říčky Odavy, hlavního přítoku Ohře směr severovýchod, přímo na Eger (Cheb). Mlha zahalovala již od rozbřesku vše do vzdálenosti několika desítek metrů. Pouze vpravo bylo lze tušit zdvíhající se hřeben nějakého horstva.

Pěší jednotky vpředu byly v akci již od 6:00 hodin předchozího dne a hlásily dotyk s nepřítelem. Boje byly zmatené, linie žádná a protivníci se v mlze hledali navzájem, jako by hráli na babu. Nebyla to však nevinná hra, padli již první mrtví a zranění. Vypukla válka.

Maxův tank byl předposledním strojem první rotní kolony praporu, který se po neslavné berlínské přehlídce vrátil k mateřské 1. pancéřové divizi. Před ním se jako loutka vedená na provázcích sunul spojovací SdKfz 263 s radiostanicí. Pouze velitelský tank mohl vydávat rozkazy jednosměrným rádiem. Ostatní tanky byly vybaveny jen přijímači. Nemohly odpovídat nebo se domlouvat. Velitelé mohli jen přijímat rozkazy a plnit je. Za první částí kolony se řadila vozidla ženijní roty.

Velení zřejmě dostalo informace o protitankových uzávěrách, na které kdesi v údolním zárezu malé říčky narazil motocyklový průzkumný oddíl. Max se znovu rozhlédl po celé koloně ztrácející se v mlze. Mohl jen tušit tu strašlivou sílu železa, motorů a ohně. Jak by mohl někdo takovou sílu zastavit? Na československé straně by muselo být nasazeno mnoho baterií protitankového dělostřelectva, aby způsobily byť jen malý zmatek v takové secvičené lavině oceli. V mlze navíc nebylo možno zamířit a nepřítel tanky uvidí, až bude pro něho pozdě.

Maxův tank se nečekaně zhroupl a zastavil. Celá kolona zastavila. Z mlhy před tanky vyrazila motospojka a zablácený voják v sajdkáře za kulometem cosi křičel na velitelský tank. Pak to Max uviděl na vlastní oči. Mlha vpředu ztmavla a jednotlivé skvrny nabývaly podobu postav. Velitel signalizoval „nestřílet“. Vracející se jednotky prvního sledu? Co se tam vpředu stalo?

Nebyli to vojáci, ale civilisté a za okamžik byli tu. Dlouhý a zdánlivě nekončící zástup uprchlíků se valil po úzké silnici od českých hranic. Většinou venkovani. Nesli své uzlíky, táhli káry a vozíky plně naložené nejrůznějším majetkem, od peřin a balíků šatstva až po hodiny s kukačkou. Někteří z nich tanky obcházeli, ale povozy se nemohly vyhnout, a tarasily cestu. Přibývalo jich. Někteří vyjížděli do pole a uvízli tam. Náhle jich bylo všude plno. Valili se jako řeka, lhostejní ke všemu.

Velitel tankového praporu zjevně netušil, co si má počít. Uprchlíků byly tisíce, a nemohl prostě jen vydat povel kupředu. Ti lidé byli soukmenovci, sudetští Němci prchající před krvežíznivou soldateskou Tschechei. Muži a synové většiny těch lidíček již dávno bojovali na straně Říše. Konečně přišel povel vypnout motory. Celý naplánovaný postup se zastavil a pěchota vpředu zůstávala bez podpory. Nikdo nemohl říci, jak je zástup dlouhý. Vypadalo to, že zde tankový prapor, čelo a hrot celého útoku zůstane trčet hodiny.

2. ŘÍJEN 1938 – LONDÝN

Ministr zahraničí vlády Jeho Veličenstva Lord Halifax vypadal velmi zuřivě, ale zůstával stranou a přenechal slovo o něco klidnějšímu Chamberlainovi,²³ který uvítal předvolaného sovětského velvyslance.

„Čechoslováci porušili mnichovskou dohodu, víte to? Včera ráno zaútočili letecky na Německo a vyvolali válku.“

Majskij se usmál, jako by na tuto otázku dlouho čekal, a vychutnával si svoji roli.

„Jistě, máme své informace. Ale obávám se, že vaše interpretace je chybná, pane ministerský předsedo. Československo žádnou mnichovskou dohodu neuzavřelo, tedy ji nemohlo porušit. Jediný, kdo zde porušil své dohody, obávám se, je Francie. A stalo se to právě v Mnichově, pokud se nemýlím.“

„Ale Československo je nyní agresorem!“ vyštěkl Halifax netrpělivě. „Zatahují Evropu do války.“

„Ani zde nemohu souhlasit,“ usmál se labužnický Majskij. „Pokud vím, Československo předložilo již před Mnichovem přesvědčující důkazy o tom, že na jeho území v ašském výběžku pronikly pravidelné jednotky SS a také nad jeho územím bylo sestřeleno německé letadlo. Jsou tedy napadenou zemí a vedou obrannou válku. A ty preventivní noční nálety? To máte tak. Když do vás někdo strčí a ještě se napřáhne k ráně, nebudete čekat, až udeří, že? To byste nemusel přežít. Raději udeříte sám. Přesně tak chápu jejich postup a přesně tak si ho vyloží celý civilizovaný svět. Ostatně, není nanejvýš zajímavé, že Německo nevyhlásilo mobilizaci, a přesto mělo včera v noci na československých hranicích připraveno pět svých kompletních armád k útoku? Takové armády neshromáždíte přes noc. Museli je evidentně za účelem napadení Československa shromážďovat již dávno před tím, než byla v Československu vyhlášena mobilizace. Pan německý kancléř Hitler v posledních dnech několikrát veřejně vyhrožoval tomuto malému státu agresí. Existují nezvratné důkazy o tom, že Německo vyvolávalo a financovalo v Československu

občanskou válku. Přece nechcete vážně tvrdit, že Německá říše je nevinnou obětí československé agrese?“

Chamberlain kroutil hlavou v zuřivém nesouhlasu, ale neodpověděl. Posléze vznesl strohý dotaz.

„Sovětský svaz bude Československo podporovat?“

„Neznám ještě oficiální stanovisko,“ vymluvil se Majskij. „Snad pouze vojenským materiálem, pokud to bude možné. Pokud by se Francie rozhodla vyhlásit Německu válku, pak určitě dodržíme své závazky v plném rozsahu. Také to zřejmě záleží na tom, co vzejde z mimořádného jednání Společnosti národů pozítří. A také to záleží na postoji a jednání Polska. To je ovšem zatím můj soukromý názor. Přejete-li si, vznesu oficiální dotaz do Moskvy.“

„Vždyť je to šílenství!“ vykřikl náhle Halifax, který se přestával kontrolovat. „Copak mohou zvítězit sami? Obklíčené malé Československo proti celé německé armádě? Chtěli jsme je toho uchránit!“

„Oni si nemyslí, že jste je chtěli ochránit,“ oponoval s rozkoší Majskij. „Oni dvacet let věřili, že jim pomůžete, a nyní zjišťují, že jste je prodali. Oni věří, že lépe je zemřít než být otroky. Tak je to prosté.“

„To je... To je iracionální!“ zařal Chamberlain obě pěsti a zdvihl je teatrálně k prošedivělým spánkům. „To je opravdu vražedný optimismus.“

„Dovolte, abych vám vyprávěl jednu starou ruskou bajku,“ opřel se Majskij o parapet okna a napil se. „Je o optimismu. Je to bajka o dvou žábách, které skákaly jednoho teplého večera kolem chlěva venkovského statku. Hledaly něco dobrého k snědku a vskočily nízkým oknem dovnitř do chlěva. Ke své smůle spadly právě do velkého vědra s mlékem. Naprosto beznadějná situace. Oběma žábám bylo jasné, že se v mléce pravděpodobně utopí, neboť nebylo možno vylézt ani vyskočit a vědro bylo příliš hluboké. Žába pesimistka si řekla, že má-li se utopit, nebude se před smrtí ještě vysilovat a trápit. Klesla ke dnu a utopila se. Žába optimistka také předpokládala, že se utopí, ale také věřila, že jeden se nemá nikdy vzdávat, protože co kdyby? Převalovala se a plácala sebou v mléce nesmírně dlouho, tak dlouho, až vysílením ztratila vědomí. Když znovu přišla k sobě, podivila se, že není utopená. A víte, co se stalo? Když sebou plácala a tloukla v tom mléce, utloukla pod sebou vrstvu másla, které ji nadnášelo a o které se pak mohla opřít, aby vyskočila. A to je rozdíl mezi vámi a Československem, pánové.“

Zcela jiná atmosféra vládla toho dne v Chartwellu, kam se na své venkovské sídlo uchýlil Winston Churchill. Pozdě večer zde přijal několik politiků, představitelů opozice ve vlastní konzervativní straně.

„Jsem rozhodnut podat demisi,“ předeslal po několika minutách hovoru Duff Cooper, jediný zde přítomný člen vládního kabinetu. „Nesnesu to. Taková ostuda. Prodali jsme je a oni bojují. Newille se strašlivě zmýlil. Clivedencům²⁴ jejich hra nevychází! Nemohu na tom mít spoluúčast.“

Winston si dolil brandy a potáhl z doutníku.

„Uklidněte se, přáteli, ještě bych s tou demisí posečkal. Británie se během týdne docela změní, věřte mi.“

„Je čas,“ řekl rozhodně Anthony Eden. „Je čas, abychom se do toho vložili. I za cenu nějaké dohody s labouristy a s ostatními. Winstone, vy nás musíte vést. Uděláme vás premiérem. Proneste řeč a vyvoláme v parlamentu hlasování o důvěře v Chamberlainův kabinet. Attlee bude souhlasit s tím, abyste vládu národní jednoty vedl vy.“

„Není čas,“ mínil konečně Churchill. „Ještě není čas. Nevyhráli bychom nyní v parlamentu hlasování o důvěře. To musí vyvolat opozice, jinak poškodíme stranu. Pravda je taková, že na Československu zatím nikomu nezáleží a Británie touto válkou bezprostředně ohrožena není. Ba naopak, všichni se v duchu konejší představou toho, jak Německo vykrvácí na československých pevnostech a Západ mezitím posílí. Pravda je ovšem taková, že Británie mírem zesílit nemůže, neboť právě mír udržuje u moci ty, kdož oslabení způsobují.“

„Bude to stejné jako ve Španělsku, rozčiloval se Eden. „Budeme se jen dívat, jak je tam pobíjejí.“

„Španělsko nebylo připraveno,“ usoudil Churchill. „Je to rozdělený národ. To Čechoslováci nejsou. Kdyby bylo Španělsko z jednoho kusu a napadl je cizí národ, v žádném případě by neuspěl tak jako Franco. A kromě toho, nemyslím, že by si tamní obyvatelstvo nebo okolní Evropa polepšili, kdyby byl Franco poražen a zvítězili tam komunisté. On je katolický diktátor, ale není fašista. Československo připraveno je. A nebylo překvapeno. Naopak překvapili Němce a udeřili první. Slyšeli jste poslední zprávy? Kdo by to byl řekl? Ti se nezaleknou. Tam nestojí revoluce proti secvičené armádě. To je armáda proti armádě. A mají ducha a vůli. Podle mých informací se zatím wehrmachtu žádný blitzkrieg nepodařil. Tamní válka se rychle změní v poziční boje. A za těchto okolností, vzdor tomu, že je to ostuda pro Británii i pro Francii, bude konzervativní většina hlasovat ještě stále pro Chamberlaina.“

„A kdy bude čas něco podniknout?“ zeptal se trpce Duff Cooper. „Až bude Československo rozbito, obyvatelstvo povražděno a jediná demokracie ve středu Evropy zničena?“

„Ne, to ne,“ zatočil Churchill sklenkou proti světlu. „Řeknu vám, kdy bude čas. Čas bude, až do hry vstoupí bolševické Rusko. Potom se situace úplně změní. V Německu, ve Francii, i v Británii.“

2. ŘÍJEN 1938 RÁNO – JESENÍK, OPERACE FRIEWALDAU

Desátník Fiker ležel spolu s jinými muži ve stráni Keprníku a bezmocně zatínal zuby. Vojína Kuděje, svého zástupce, ztratil při přechodu přes otevřenou planinu pod Ramzovským sedlem. Granát mu utrhl nohu. Dělostřelecká palba nepřítele zde byla nepřímá, ale zvlášť koncentrovaná. Nyní se Fiker musel dívat na to, jak se nepřátelské tanky pomalu a nezadržitelně probíjejí skrze zátarasy a uzávěry k vrcholu sedla. Rozmístil své družstvo podle předpisu, granátníky a kulometčíky do palebného postavení, úderný hlouček napravo. Prozatím nevydal rozkaz k palbě. Fikerovo družstvo bylo jedním z oněch skrytých spících družstev, která zde měla pouze zaujmout postavení a vyčkat na svůj čas určený červenou světlicí. Nepřátelskou palbu k sobě přitahovalo zatím jen několik kulometných hnízd k tomu určených. V mlze se lesem a houštinami pomalu přesouvaly stovky pěšáků, o nichž nepřítel neměl tušení, neboť na to, aby se snažil ovládnout a kontrolovat hory, mu nezbývaly síly. Nepřítel se zakoval do oceli a zajímala ho pouze silnice a železnice.

V jednom z Fikerem pozorovaných lehkých tanků I/5. panzer regimentu 3. tankové divize seděl kulometčík Ferdinand Mayer a snažil se krátkými dávkami věžového kulometu krýt ženisty, kteří odklízeli zábrany a vyplňovali překop vyhloubený napříč úzkou silničkou. Čelo kolony postřelovaly minomety a dávky z kulometných hnízd na stráních okolních kopců, ale zdálo se, že nepřítel je zaskočen, obrana řídká a obránci nedisponují v tomto úseku žádným dělostřelectvem schopným vést účinnou protitankovou palbu. Silnici šplhající serpentínami nahoru k sedlu lemovala poměrně rozlehlá pole a les byl příliš vzdálen na to, aby kulometná palba prostrélila slabé boční pancíře lehkých německých tanků. Pro pěchotu a ženisty byly ovšem nebezpečné i střely odrážející se od pancíře na všechny strany. Mayer sám

se podvědomě přikrčil vždy, když se ozval chrastivý zvuk, jako by na pancíř zvenku někdo vhodil lopatu štěrku. České dělostřelectvo vedlo pouze vzdálenou přehradnou palbu na Frývaldov a na jiná místa ve svém předpolí. Baterie ukryté kdesi za horskými hřbety byly velmi dobře zastřílené, neboť zaměřování bylo vyzkoušeno ještě v době míru. Tato palba ztrpčovala život jednotkám v týlu, ale postupující kolony kryté horizontem přestřelovala. S kulometnými hnízdy bojovala 20mm rychlopalná děla umístěná na kolopásech a nákladních vozech.

V příkopech u cesty leželo několik nehybných těl obránců již dobytých postavení, ale těl v německých uniformách zde leželo daleko více. Nepřítel svá postavení v horském sedle bránil úporně a nemanévroval, jako na jiných úsecích obrany. Tschechei zde neustupovali a raději padli ve svých pozicích. To vše svědčilo o skutečnosti, že právě tento úsek obrany je pro obránce klíčový a obránce to již pochopil. Obránce byl zaskočen a vykupoval svými životy čas pro přísun záloh. Nyní záleželo na rychlosti. Tschechei nesměli dostat šanci přisunout do hor posily a do týlu zálohy. Ženíjní rota měla mnoho padlých, ale ztráty bylo nutno akceptovat, protože jakmile bude sedlo vyčištěno a linie proražena, pohnou se kupředu tanky a ty již nepřítel nezastaví. Nic nezabrání rychlému postupu na Schönberg a do zad pevnostem v Grulich. Zátarasý byly složitými a velmi důmyslnými konstrukcemi, i když se jednalo jen o polní typ opevnění. Zvláště důmyslné byly protitankové rozsocháče svařené a nýtované z částí železných tra verz a kolejnic. Mayer tento typ překážky neznal a oceňoval je, coby tankista. Ježek neboli rozsocháč nešlo rozbít výbušninou jako betonové jehľany a dračí zuby. Ježek se po výbuchu nálože pouze odkutálel o kus dále a zůstával pro tank stejně nepřekonatelný. Pěšáci museli ježky odvalit ručně, ale ty byly spojeny drátem a na mnohých byly navěšeny granáty nebo balíčky s trhavinou. Mayer netušil, že předchůdcem tohoto českého vynálezu byla mnohem menší trojhranná kotvice s ostrými hroty, která o několik století dříve, rozsypána před vozovou hradbou selských vojsk, naprosto rozvracela jízdní útoky železných rytířů a likvidovala jejich koně.

Nad vrcholem Keprníku se zaleskla křídla Ju-87. Stuka nalétávala s děsivým jekotem křídlových sirén do protější stráně a Mayer sledoval, jak se od trupu odpoutala dvacetikilogramová puma mířená na jedno z doposud aktivních kulometných hnízd. Pilot rychle zvedl stroj, aby se sám dostal z dosahu kulometů, a stráň zahalil oheň a dým výbuchu. Do všech stran se rozprskla vyvržená hlína a kusy stromů. Kulomet však po chvíli obnovil palbu. Střemhlavé bombardování nebylo příliš účinné proti tak malým cílům a letadla spíše jen plýtvala municí. Velení zřejmě letectvu nařídilo neníčit souběžně procházející železnici. Mohla být pro Němce užitečná.

Desátník Fiker bezmocně sledoval tanky projíždějící vesnicemi pod sedlem. Prorazily již několik zátarasů a blížily se nezadržitelně k nejvyššímu bodu hřebenu. Vesnice v předpolí hořely a dým se povaloval v údolním zářezu jako clona, která neoslepovala kulometčíky a střelce v kopcích, ale jako ve vatě se v ní motali oslepení němečtí vojáci i jejich vozidla. Dva nehybné stroje trčely v příkopu podél silnice, ale celou kolonu nebylo možno zničit. To ani nebylo Fikerovým úkolem. Zpoza horizontu vylétla červená světlice, signál Šípkovým Růženkám k probuzení. Fiker nařídil přesun družstva dle instrukcí na dostřel k silnici. Kulometčík Vrána s podavačem zaujali pozici pro lehký kulomet vz. 26, nezaměstnaní úderníci se odplazili vyhledat záměnné postavení a oháněli se pak polními lopatkami o padesát metrů níže po svahu. Fiker ukázal rukou na nákladní automobil, vyjíždějící právě z dýmové clony, a Vrána zamířil. Střely ráže 7,92 mm rvaly plachtu a posléze zasáhly také kabinu řidiče. Palbou nezranění ženisté vyskakovali podél silnice a hledali úkryt. Následující tank odsunul nákladák za krajnici a pokračoval. To již Vrána s kulometem upaloval lesem po svahu dolů. Na Fikerovu původní pozici se okamžitě zaměřilo 20mm dvojče a jeho palba rvala křoviska i větve v okolí. Krycí kulometné družstvo zasypalo palbou posádku dvacítky. Nyní ožilo ve stráni několik dalších, doposud mlčících kulometů a zhoustla i palba z pušek. Podavač nasadil nový pás, střelec natáhl závěr a pokropil německé ženisty, kteří se příkopem u cesty pokoušeli plazit kupředu k zátarasu. Úkolem záložníků 36. pěšího pluku nebylo zastavovat tanky, ale likvidovat ženijní družstva a nevpuštit za tanky pěchotu. Tak zněly rozkazy.

Mayerův tank se sunul na konci první roty po silničce vedle horské železniční trati, která také procházela sedlem. Kolona pronikla dvěma horskými vesnicemi Ramsou a Spornhau a blížila se k místu, kde se údolí na horizontu zužovalo k hrdlu. To bylo také nejvyšší místo terénu, jímž procházela a kde se křížila silnice s železnicí. Konečně nechali za sebou dým a řidič tanku přestal kašlat. Konečně byla odstraněna poslední závora a kolona se přehoupla přes vrchol sedla. Ostrý záblesk ve stráni přímo nad silnicí šlehl Majerovi skrze průzor do očí, až ucukl bolestí. Následovala detonace a první velitelský stroj kolony se otočil napříč silnicí. Levý pás se svezl z napínacích a pak i pojezdových kol jako skládací dětské lepoporelo. Osádka stroje se pokoušela vylézt. Kulometčíka již v poklopu zkroutil zásah. Druhý záblesk a stroj nastavující střelci zranitelný bok vybuchl. Přece jen tedy protitankové dělo! Všechny zbylé tanky a rychlopalná děla zahájily palbu do místa, z něhož vyšly výstřely. Bylo zde několik novějších PzKpfw II., vyzbrojených již kanónem, ale zoufale chyběly těžké tanky. Dělo ve stráni střílelo dál a zasáhlo další tank tak silně, že mu výbuch munice oderval věž. Střelec Mayer v hrůze zíral na podivuhodný kanón, který střílel stále ze stejného místa jako na střelnici, navzdory skutečnosti,

že byl právě doslova zasypan střelami z několika rychlopalných dvacítek. To místo přece před chvílí vybuchlo?! Potom dostal zásah stroj stojící přímo před ním. Další protitankové dělo se zastřílelo zleva za stráně na okraji lesa. Černý a mastný benzínový dým pronikl do průzorů Mayerova tanku a řidič se opět rozkašlal. Mayer náhle pochopil. Kolona vjela do křížové palby dvou betonových pevností, které zde byly postaveny²⁵ navzdory Fressmannovým žvástům o tom, že Tschechei zde ještě žádné pevnosti nestihli postavit.

Mayer si byl jist, že pro něho tím válka definitivně končí. Rozstřílené přední stroje zatarasily cestu po silnici a na rozvinutí do stran nebylo údolí dost široké, nehledě na les a členitý terén. Kupředu nebude možno postupovat, zvláště ne proti skrytým, a pro tanky i pro letadla nezničitelným kanónům. Pěchota neměla šanci, neboť celé sedlo křížovaly dráhy trasovacích střel kulometů, políčka v okolí rvala minometná palba. Vrátit se nelze, neboť kolona vzadu tarasí silnici až někam k hranicím. Zpanikařil, otevřel poklop a vyskočil ven.

Fikerův kulometčík počkal, až se Němec vysouká celý, a elegantně ho smetl krátkou dávkou. Srub číslo 52 ve stráni přenesl boční palbu k prostředku viditelné kolony a vyřadil dva lehčí stroje ve svahu pod sedlem. Čelo kolony, několik desítek vozidel, zůstalo uvězněno v pasti. Vylétla zelená světlice a ve stráních okolo se probudilo dalších několik kulometných i minometných družstev. Děla z pevnůstek páčila dále. Některé stroje se pokoušely otočit a vyjet ze silnice přes příkop do volného pole a zpět dolů z kopce. Kolona podobná přeseknuté žízále se také bránila palbou, ale ta postupně slábla.

O několik minut dříve a o několik kilometrů východněji projel liduprázdnou vesnicí Heřmanovice jiný tank PzKpfw II., příslušný k II. praporu téhož 5. pluku téže panzer divize, jehož velitelem a střelcem zároveň byl desátník Joachim Krebs. Zdálo se mu, že o pancíř tanku zazvonilo několik neškodných střel z lehkých pěchotních zbraní. Střelec byl ale daleko a palba postrádala nutnou razanci. I tak se instinktivně příkrčil. Věděl, že stačí jediná kulka, která prorazí pancíř, začne se odrážet od stěn, a všichni uvnitř jsou ve vteřině mrtví. Domy ve vsi hořely a po celém okolí se válel hustý dým. Několik strojů bylo již vyraženo granáty vrhanými z bezprostřední blízkosti pěšáky ukrytými v příkopech vedle silnice. Tanková kolona postupovala se ztrátami, ale poměrně bystře kupředu, po pravém břehu Schwarze Troppau. Pěchota zůstala daleko vzadu, mezi tanky popojíždělo několik vozů ženijních rot. Ženisté co chvíli opouštěli vozy, klusali podél kolony kupředu, odstraňovali jednu překážku za druhou a likvidovali zátarasu za cenu úděsných ztrát. Při pohledu na ně byl Joachim vděčný za to, že byl povolán k tankům.

Celé údolí bylo pod kulometnou palbou z obou stran z ukrytých hnízd, která se neustále přemísťovala. I přesto postup pokračoval. Tlačence vznikla teprve pod kopcem Mühlberg, protože na čelo kolony se zaměřilo několik polních protitankových kanónů, rozmístěných v údolním zářezu. Krebse tato palba zasáhnout nemohla, jeho stroj popojížděl příliš daleko za čelem kolony. Přestřelka trvala téměř půl hodiny, než se předním tankům středních typů ve spolupráci s rychlopalným dělostřelectvem podařilo umlčet protivníkovy kanóny a vyhnat ho z postavení. Nad údolím se s hukotem přehnal několik desítek projektilů velkorážních baterií, které velitel požádal, aby z týlu poslaly své pozdravy tomuto údolí. Konečně se opět mohlo pokračovat vpřed. Pouze na tom záleželo. Vpřed! Všechno ostatní bylo nepodstatné a také chybné. Jakmile tanky proniknou skrz pásmo na druhou stranu, Tschechei sami stáhnou své oddíly z hor.

Když tank projížděl oním místem, stáhly se desátníku Krebsovi mimoděk vnitřnosti do malého uzlíku. Nemohl nevidět rozstřílené a nehybné stroje stranou silnice. Kolona zde ztratila více než jednu četu. Další vesnice, vlastně jen shluky usedlostí roztahané podél silnice a říčky. Opět plameny a hustý dým, v němž se řidiči a jejich stroje motali jako slepci bez valného výhledu do okolí, do příkopů a křovisek, z nichž stále vyskakovali nepřátelští vojáci a strkali do pásů tanků trhaviny upevněné na dlouhých tyčích. Desátník Krebs jednoho z nich zastřelil právě u tabulky se jménem vesnice. Mnichov! To jej, navzdory situaci, rozesmálo. Krebs věděl, že Mnichov znamená totéž co München a Krebs München viděl, byl tam na sjezdu NSDAP ještě před tím, než ho povolala armáda v rámci plíživé mobilizace proti Československu. Tato díra vyčůraná do sněhu neměla s Mnichovem nic společného. Vlastně to byla drzost, takhle si pojmenovat několik chatrčí v horách. Vzhledem k tomu, že zde žili soukmenovci tesknící po staré vlasti, to však bylo pochopitelné.

Od hořící vesnice se ale silnice rozdvojovala a tanky mohly postupovat po zpevněné vozovce po obou březích Troppau. Postup se zrychlil. Kolona konečně vyjížděla ze sevření strání a lesů do volnějšího prostoru. Údolí se rozšiřovalo a čelní četa se pokoušela o rozvinutí do rojnice. Můstek přes říčku byl vyhozen do vzduchu a tanky jej objížděly vodou. Zde začínala železnice. Byli na druhé straně hlavního horského pásma. V dohledu se objevila větší vesnice a Krebsův velitel roty soudil, že je to Würbenthal (Vrbno pod Pradědem), důležitá ves před Freudenthalem (Bruntálem). Spatřil vlastně jen špici kostela, neboť vesnici a celý údolní úsek zahalovala dýmová clona.

Krebs spatřil také roj dvouplošníků, který se rozvinul, a jednotlivé stroje jako by hodlaly tanky přeletět směrem k hranici. Byly to dvouplošníky Š-328 pozorovací letouny, pomalé a lehké. Co mohla tato letadla svést proti německému nástupu?

Navíc se každým okamžikem nad kolonou a nad údolím přehnal formace stíhaček Bf-109. Luftwaffe ovládala nebe v oblasti bojů. České letouny letěly dosti vysoko pod spodní hranicí mraků, zřejmě jen na pozorovací misi, takže je bylo těžko zahlédnout z jiného letounu, ale ze země proti mrakům ano. Náhle se však let vedoucího stroje zlomil a dvouplošník padal střemhlav na tankovou kolonu. Krebs měl pocit, že se pilot zbláznil. Hodlá tanky postřelovat z kulometu? Pokusil se zamířit svůj kanón vzhůru, ale zjistil, že úhel je příliš ostrý a nemůže zvednout hlavěň tak vysoko, aby letadlo zasáhl. Klidně, ale v úžasu sledoval letoun, který se choval tak, jak by se byla chovala německá Stuka ve střemhlavém náletu.²⁶ A náhle to uviděl. Od trupu českého dvouplošníku se oddělila jedna jediná puma a padala přímo na něho. Myšlenky se mu zastavily. To přece nebylo možné? Tschechei nemají střemhlavé bombardéry! Puma nezasáhla tank, ale exploze vyrvala kráter přímo do silnice a vehnala štiplavý dým s horkým vzduchem do otevřeného průzoru. Krebs se prudce rozkašlal. Byl hodnou chvílí ohlušen. Když začal vnímat, zaznamenal, že tanky před ním i za ním sjíždějí z cesty a pokouší se rozvinout v terénu. Pak se jeden z domů po pravé straně doslova rozprskl v ochromující explozi a zasypal tanky i silnici sutí. Tankistům zvonilo v uších a přestali rozeznávat zvuky. Krebs si uvědomil, že toto nemohla být další puma ani nastražená mina. Černý sloup sazí z komína domu zůstal stát po několik vteřin strnule ve vzduchu. Takové úkazy způsobuje dělostřelecký granát.

Dělostřelecký pozorovatel schovaný kdesi v horách nahlásil korekci a daleko odsud vydal dělovod příslušný povel. Další exploze hodila Krebsem dopředu na pancíř tanku. Ihned vyhlédl průzorem a jako v němém filmu spatřil, jak na stroj jedoucí před ním dopadla shora celá věž tanku vyrvaná z ložiska. Byla pomačkaná jako dlouho nakopávaná plechovka. Neslyšel svist dělostřeleckých granátů, protože neslyšel nic, ale exploze střel velké ráže vyhazovaly do vzduchu zdivo, kamení a hlínu po celém údolí. Vybuchovalo vše, kam se podíval. Ale v černém dýmu z hořících tanků toho brzy moc neviděl.

2. ŘÍJEN 1938 VEČER – SLEZSKO, NIESSE (NISA)

Večer začalo hustě pršet. Generál Manstein zíral do map a občas si pohladil téměř bílé vlasy. Již věděl, že Operace FRIEWALDAU skoro uspěla,²⁷ ale na to nikdo nebude brát ohled. OKW bude tankový úder skrze horské pásmo hodnotit jako naprostý hazard. Vůdce operaci Rundstedtovi pouze doporučil, nepodepsal se pod ní ani ji výslovně nepřikázal. Manstein věděl, že příště by to již dokázal. A kdyby to byl dokázal, nezůstal by jen velitelem divize. Nyní se jistě nestane ani tím. To, co se stalo, jej v mnohém poučilo. Příčiny neúspěchu byly zřejmé. Poznamenal si je na rub mapy:

- *Základní poznatek: Tanky lze provést horami k Schwerpunktů útoků, ale nelze je provést horami, které jsou samy již hlubokou obrannou linií, aniž bychom hory před tím ovládali. Postup tankových kolon dlouhým a úzkým údolím při současném postřelování a napadání nepřítelem přináší neúnosné ztráty na lidech a technice.*
- *Infiltraci a průnik skrze obrannou linii nepřítele lze vést jen tehdy a tam, kde jsou zálohy obránce natolik vzdáleny od linie, že nemohou být včas přisunuty. Rozhodující je faktor času a moment překvapení. V tomto případě bylo dosaženo momentu překvapení, ale ten byl znehodnocen faktorem času.*
- *Soustředění tankového praporu divize k průlomů horským pásmem nestačí, neboť zatímco postupující kolona účinně bojuje jen na svém čele, nepřítel ji poškozujje po celé délce z obou boků.*
- *Nebyly k dispozici záložní tankové prapory, neboť druhý pluk 3. pancéřové divize byl vázán obchvatným manévrem u Jägerndorfu. Horské pásmo bylo v tomto případě dostatečně hluboké a obrana dostatečně členěna na to, aby obránce zničil každou sebe-koncentrovanější kolonu tanků dříve, než horami projede do otevřené krajiny. Počet tanků zde není rozhodující.*

- Průlom vyžaduje větší účast podpůrných jednotek přímo v tankových kolonách. Podpůrné jednotky (dělostřelectvo, ženisté, pěchota) musí být také chráněny pancířem a plně motorizovány, hipotrakce je zde příliš zranitelná.
- Útok byl proveden z chodu, bez důkladného průzkumu, zvědové z řad domácího odboje neodhalili dohotovené a vybetonované pevnostní stavby v Ramzovském sedle. Také chyběly komplexní informace o druhé linii betonových kulometných pevnůstek podél horního toku říčky Troppau. Tato linie by pravděpodobně zastavila i prolínání pěších praporů horami.
- Neúčinná letecká podpora nedokázala nahrazovat chybějící dělostřelecké baterie. Střemhlavé bombardování nestačí, v horském terénu proti rozptýleným hnízdům odporu nepřítele je nepřesné. Ovládnutí vzdušného prostoru nezabrání obráncům ukrytým v horách v likvidaci vozby i živé síly útočníka. V tomto případě by se uplatnila útočná pancéřovaná děla na pásových podvozcích.
- Pěchota nebyla k dispozici v dostatečné koncentraci. Útoků měl předcházet několikadenní boj pěších jednotek o kontrolu nad horami, ale v tom případě by byl promarněn efekt překvapení. Nepodařilo se zajistit křídla průniku tak, aby tanky mohla následovat pěchota, aniž by byla pobíjena palbou z boků.
- Nepřítel použil zvědné letouny jako střemhlavé bombardéry – nebylo předvídáno.
- Nepřítel použil děla extrémních ráží. O možnosti jejich nasazení v tomto úseku obrany neexistovala žádná informace.
- Nepřítel nebyl dostatečně překvapen a zaskočen, nespolehal se pouze na pevnosti, jak bylo předpokládáno. Syndrom Maginotovy linie není zde tak silný jako u Francouzů. Přítomnost velkého počtu baterií dělostřelectva svědčí o včasném přisunutí jednotek záložní pěší divize přímo k linii v horách, což nasvědčuje těsné a nepředvídatelné blízkosti záloh. Záloha měla být zaměstnána dále na východě, např. polským útokem.
- Selhala výsadková operace (zrada?). Operace Trojský kůň jako celek neuspěla. Oddíly Freikorps dobyly jen ojedinělá postavení v předhůří, ale tato postavení neměla větší význam pro celkový záměr průlomu. FS je účinnou zbraní jen při střetu s hraničáři. Ve střetu s pravidelnou armádou selhává.
- Chyběla podpora dělostřelectva. PzKpfv II. nedisponuje dost silným kanónem a nedokáže likvidovat protitankovou baterii. Obsluhy 20mm kanónů nejsou kryté proti kulometné palbě. Zcela chybí těžké tanky a kanóny ráže 88 mm. Dalekonosné dělostřelectvo nepřítele bylo zastrílené a cíleně poškozovalo návratové trasy motorizovaných útvarů, což způsobilo velké konečné ztráty na technice, která musela být zanechána v horách.

Informace se pomalu doplňovaly a skládaly se v celistvý obraz neúspěchu. Západní úderná skupina pronikla k vrcholu Ramzovského sedla, ale byla zastavena palbou protitankových kanónů z neodhalených a nepředpokládaných betonových pevnůstek. Východní skupina prakticky za velkých ztrát překonala hlavní horské pásmo a dosáhla Vrbna pod Pradědem. Střední skupina byla zastavena v hlubokém údolí, na křižovatce před horou Praděd. Obě tyto skupiny doslova rozstřílela daleká palba baterií 150mm děl přesně naváděná dělostřeleckými pozorovateli v horách. Západní křídlo v kladském výběžku bojovou činnost pouze nedůrazně a rozpačitě demonstrovalo, ale po poledni začaly do údolí Nisy dopadat granáty skutečně extrémních ráží a k večeru byla 30. divize nucena stáhnout se na sever. Východní křídlo, celý tankový pluk a podpůrné jednotky 3. pancéřové divize znovu obsadily Krnov a pronikly, částečně rozvinuty, údolím řeky Opavy téměř až k Bruntálu, ale zde byly zastaveny obrannou linií a palbou 150mm děl. Podpůrný útok 3. pěší divize proti linii u Opavy neuspěl vůbec.

Ztráty oba velící generály Mansteina i Rundstedta deprimovaly. Tankové rot, kterým se podařilo proniknout kupředu, se nevrátily. Byly ztraceny. Nevrátilo se 124 tanků, neboť obránce vystihl slabinu útoku kolonami a po zastavení postupu skupin přenesl palbu dalekonosných děl na přístupové komunikace. Československé letectvo za cenu vysokých vlastních ztrát dokázalo účinně narušovat pokusy Luftwaffe napadat palebná postavení baterií dalekonosných děl. Poté, kdy byly kolony znehybněny, vracely se posádky tanků pěšky, neustále napadány nepřátelskou pěchotou. Tankisté byli vyděšení a potvrzovali poplašnou zprávu, že některé těžké kulometry Tschechei dokážou již ze vzdálenosti 100 metrů prostřelit boční pancíř německých lehkých tanků. Pěchota i posádky tanků zaznamenaly obrovské ztráty (vzhledem k současnému celkovému stavu německých tankových vojsk) a divizní ženijní útvary byly téměř úplně likvidovány. Ztráty se počítaly na tisíce mužů. Lazarety v zápolí se plnily zraněnými.

Nepřítel naopak zaznamenal ztráty na letectvu a Luftwaffe zničila několik protitankových baterií. Letectvu se přece jen podařilo vyřadit 6 velkých děl 304. pluku, ale k úspěchu to nestačilo. Úzké údolí potoka bylo zataraseno zničenou technikou, útok se nemohl rozvinout a nepřicházelo v úvahu jej opakovat. Českoslovenští pěšáci měli ztráty v řádech stovek mužů, zejména v jednotkách, které byly poschovávány podél cest a komunikací, kde vojáci pálili na tanky z bezprostřední blízkosti bez ohledu na vlastní životy, v nepřehledném křovinatém terénu vyskakovali přímo na pancíře projíždějících tanků, stříleli do průzorů a upevňovali zde výbušniny, než byli sami zabiti.

Jen několika německým strojům a zadním částem kolon se podařilo ustoupit. Tschechei k večeru obnovili obrannou linii v Ramzovském sedle, nad Frývaldovem a u Mühlbergu, včetně zátarasů. Silnice již přehradily nové uzávěry a improvizované protitankové příkopy. Ženistům se zde podařilo odvézt do týlu 28 nepoškozených, a ve zmatku opuštěných německých tanků, jimiž pak byly vybaveny předzvědné oddíly 7. a 8. divize.

Opevnění napříč Jeseníkem bylo nyní posilováno a vrstveno do hloubky. Generál Rundstedt nemohl očekávat, že by noční boje v horách vedly k nějakému výraznějšímu úspěchu. Cítil hořkost a rozčarování. 3. pancéřová divize se nacházela doslova v troskách a jako celek nepoužitelná. 8., 18., a 28. pěší divize musely odepsat po jednom pluku, v celé armádě mohl ženisty počítat na prstech. Schwedlerův IV. sbor musel vyklidit kladský výběžek a na východě se Fressmann stahoval ze stále bombardovaného Krnova. Pouze VIII. sbor se pevně uchytil ve Frývaldově a v celém předpolí horského pásma. Zde budou zřejmě nadále pokračovat vyčerpávající střety menších pěších jednotek v horách. Luftwaffe bude v dalších dnech pátrat po oněch dalekonosných bateriích nepřítele a bude se snažit je zlikvidovat. Ofenzivní síla 2. armády byla ovšem na několik týdnů ochromena. Rundstedt musel čekat na zformování a dozbrojení 12. a 32. pěší divize, pouze IV. sbor se mohl pokoušet pronikat východně od Orlických hor na Broumov a Trutnov. Zde se ale žádného zásadního průlomu dosáhnout nedalo. Zde na severu nehodlali obránci manévrovat. Snažili se držet hranici zuby nehty za každou cenu. A zatím se jim to dařilo.

2. ŘÍJEN 1938, PODVEČER – CHEBSKO

Max Werner spatřil rumělkovou záři po levé ruce. Odrážela se od nízkých mraků. Tam hořel Eger (Cheb). Ráno toho dne se stal velitelem tankové roty, když dosavadní velitel padl. V Egeru bojovala 1. lehká divize, zatímco 10. pěší v součinnosti s Dietrichovým plukem SS Liebstandarte Adolf Hitler obsazovaly a čistily celou chebskou kotlinu. Ta byla ovšem na západě uzavřena masivem Císařského lesa, na jihu masivem Českého lesa a na severu Krušnými horami. K obsazení těchto rozsáhlých lesnatých horských oblastí neměl generál von Reichenau ani dost pěchoty ani dost času. Poněkud jej překvapilo, jak úporně a zuřivě se bily československé oddíly v ulicích Egeru. V lesích a kopcích čekaly další takové zuřivé jednotky, početnější a operující ze zajištěných linií. Zbývala mu jediná možnost, totiž proniknout údolními komunikacemi při řekách mezi lesními masivy. 10. pěší se mohla vydat směrem na Falknov a Karlsbad, jakmile dokončí práci v předpolí. 1. lehká divize byla nadále použitelná pouze jako podpůrná jednotka, neboť její tankový prapor se nechal vlákat do pouličních bojů v Egeru a zde přišel o téměř polovinu svých strojů. 1. pancéřová mohla bez odkladu vyrazit údolím řeky Mže, k západu.

Nový velitel XVI. tankového sboru generál Guderian se velmi bránil vyslat elitní útvar uzavřeným hlubokým údolím po jediné nevalné silnici, ale velitel armády von Reichenau argumentoval tím, že o něco jižněji, přes území Tachovska, zároveň pronikají dvě Wietersheimovy pěší motorizované divize (2. a 13.) a mohou Schmidtovým tankům poskytovat krytí a pěší podporu alespoň z pravého boku. Guderian nakonec souhlasil, neboť uznal, že přešlapování „na předsíni“ by k žádnému vítězství nevedlo.

I. prapor pronikal pomalu a za velmi slabé letecké podpory z nástupiště jižně od Egeru k železniční trati Eger – Pilsen. Proudů uprchlíků brzdily postup po celý den a horské pásmo po pravé ruce chránící vstup do Böhmerwaldu (Českého lesa)

se motorizovanému předvoji nepodařilo překonat. Tanky se stočily k západu, prolomily postavení českých hraničářů a postupovaly severovýchodním směrem. Zbytek Tschechei se stáhl do horských postavení na linii Žandov – Kynšperk, kde byla vojáky I. praporu 18. pěšího pluku připravena první dělostřelecká uzávěra.

Po poledni přišel rozkaz probojovat se podél železniční trati západním směrem a obsadit Dolní Žandov. Před městečkem stál obrněný vlak²⁸, který neustále ustupoval a pálil 80mm kanónem, kterému nemohly konkurovat ani věžové zbraně PzKpfw III. Za vlakem zůstávala trať úplně zničená a zorána železničním pluhem. Motocyklový předvoj se pokusil projet již ráno, ale vjel přímo do minometné a kulometné palby. Když dorazily tanky a jedna rota vyrazila kupředu, ukázalo se, že údolní uzávěru tvoří i čtyři protitanková děla. Jeden stroj hořel, ostatní se stáhly. Tanky se zastavily a čekaly na dělostřelectvo, neboť pronikat do sevřených údolí podél železnice, aniž by byl nepřítel zároveň vyhnán z pozic ve stráních a na okolních hřebenech, by bylo holým šílenstvím. Samotné tanky neměly šanci ohrozit dělostřelecká postavení Tschechei, neboť ta byla umístěna ve vyšších polohách a v nepřístupném terénu. Děla nemohla ohrozit ani pěchota, neboť uzávěru kryla česká pěchota a žádný obchvat nepřipadal v úvahu. Pokud měl oříšek řešení, byly jím houfnice nebo letectvo. Luftwaffe přiletěla, nalétávala a bombardovala, co jí nízká oblačnost dovolila. Letadla zasahovala jen velmi nepřesně a plýtvala municí, pokud se piloti právě nespletli a nesypali pumy do vlastních postavení. Bomby zapálily městečko, ale nevyřadily děla. Podpora letectva měla spíše psychologický význam, který však jako by na Tschechei vůbec nepůsobil. Domácí letectvo se zatím neobjevilo.

Původně zamýšlený rychlý a překvapivý průnik se nepodařilo rozvinout, všechno zdrželi uprchlíci záměrně vyhánění Československou armádou k hranicím. Tato země vůbec nebyla vhodná pro tankové útoky. Žádný *bewegungskrieg* se zde nemohl uskutečnit a z tanků se stával podpůrný prostředek. Rychlé přesuny tankových kolon a vyvolávání zmatku v zázemí zde nebyly myslitelné. Tschechei se rvali jako lvi, a i v těch řídkých případech, kdy se tankům podařilo prorazit, pěšáci neuprchli, ale dál zadržovali německou pěchotu. Toto byla pevnost, kterou bylo třeba vyhladovět a obklíčit, dobít pásma za pásmem, linii za linií za vynaložení obrovské energie a hrozivých ztrát. Pomalý postup s sebou nesl jedinou výhodu, totiž možnost využívat kombinace všech druhů zbraní, které postupovaly spolu.

Žandov hořel a mezi domky se krylo několik družstev obránců. Zdálo se, že Tschechei nemají žádnou účinnou protitankovou pušku ani sériově vyráběnou protitankovou minu, ale na protitankové dělostřelecké baterie bylo třeba dávat pozor. A také na jednotlivé ukryté pěšáky a pasti.

Po bombardování nařídil velitel praporu opakovaný útok. Městečko měl prapor získat ještě před setměním. Maxův tank zpomalil a pustil před sebe jiné stroje. Max se s nimi mohl domlouvat pouze optickou signalizací, protože velicí tank s jednosměrnou vysílačkou byl zničen jakousi improvizovanou minou již kolem poledne. Náhle spatřil tři československé tanky shazující maskování a vyrážející z úzkých uliček na otevřenou louku. Byly to lehké tanky vz. 34, ale byly jen tři. Max očekával, že se ještě ukážou nějaké další, ale skutečně to byly pouze tři stroje proti rozvinutým dvěma rotám německých PzKpfw I. Lákají je? Je to nalíčená past? Zdálo se mu, že se české tanky snaží spáchat sebevraždu. Všechno pochopil v okamžiku, kdy první český tank vystřelil. Náhle Maxovi došlo, v čem spočívá ona nepochopitelná odvaha. Český tank střílel kanónem dosti velké ráže, nikoliv pouze kulometem. Zastavil a hned první ranou vyřadil lehký PzKpfw I., který se snažil proniknout do boku nepřátelské formace. Německé tanky tohoto typu neměly kanón, ale pouze těžký dvojitý kulomet, proti nepřátelskému cementovanému pancíři neúčinný, zvláště při čelním střetu. Začala pálit i zamaskovaná polní protitanková děla. Gejzíry hlíny, které náhle vytryskly z povrchu louky, prozradily Maxovi, že se zapojila baterie houfnic, která musela stát někde dále za městečkem. Po trati se opět přiblížil obrněnec, ale byl zasažen a rychle se stáhl. Po několika minutách se německý prapor opět obrátil a zanechal na poli čtyři nehybné stroje²⁹.

Dělostřelecký oddíl zasypal městečko granáty ráže 105 mm. Na kraj se snesl soumrak plný vzdálené palby a osamělých kulometných dávek. Začalo hustě pršet a Max Werner zalezl do radiovozu, aby si pro zajímavost poslechl vysílání českého rozhlasu v němčině. Zprávy z bojišť jej ohromily. Nikde se zatím nepostupovalo. Na severní Moravě (podle českého komentátora) utrpěl generál Rundstedt dvě katastrofální porážky. Byl zničen paradesantní pluk a těžká děla v horách prý rozstřílela Fressmannovu 3. pancéřovou divizi i několik pluků pěchoty. Tschechei prý zničili více než 120 tanků. Doslova nesmyslnou se zdála být zpráva, že česká letadla ještě za tmy minulého dne bombardovala Linec a ve Slezsku zničila desítky letadel i s nastoupenými výsadkáři druhé vlny na překrásně osvětlených letištích bez ochrany. Mohla to být jen propaganda, jenže také nemusela. Max Werner zjistil, že tahle válka se mu opravdu nelíbí. Tímhle tempem nebude do tří dnů po válce, a dokonce ani do tří týdnů.

Artilerie regiment dorazil v noci a za svítání zahájil palbu na vesnici a na kulometná hnízda v horách. Luftwaffe nepřiletěla, spustil se hustý liják a uhasil hořící Žandov. Kdesi nad mraky duněly velké formace německých bombardérů směřujících do nepřátelského vnitrozemí.

2. ŘÍJEN 1938 – PLZEŇ

Anna Volfová přežila první nálet na Škodovku. V noci spala oblečená a syna uložila do proutěné ošatky, do které dala také zásobu jídla a bandasku s čistou vodou. V noci se ale nic nestalo a ráno vstávala brzy. Když se rozezněla poplachová siréna, bylo již téměř poledne. Seběhla do sklepa spolu se dvěma rodinami, které ještě obývaly dělnický činžák na Křimické ulici. Dunění leteckých motorů a svist padajících bomb slyšeli až do úkrytu. První exploze se ozvala překvapivě blízko. Anna cítila, jak se zatřásla zeď domu a na hlavu se jí sypala omítka ze stropu. Uvědomila si, že sklep je příliš neochrání, pokud dům dostane přímý zásah. Následovalo několik minut strachu. Bomby vybuchovaly všude okolo a zdálo se, že každou chvíli musí některá zasáhnout dům. Vlastně se zdálo, že každá zasáhla dům. Děti brečely a sousedka sténala hrůzou. Starý Kadlec hlasitě klel. Konečně po několika minutách, které se zdály být věčností, bylo po všem.³⁰

Dveře nebyly zasypané. Anna ulici téměř nepoznala. Rozkašlala se, když vdechla dým a prach. Všechno se změnilo. Některé domy již nestály, jiné hořely. V troskách se válel sožár pouličního osvětlení a na okraji zasypané ulice stříkal proud vody z porušeného potrubí.

„Škodovku to vůbec nesebralo,“ řekl soused Čejka. „Minuli fabriku a nasypali to sem. A to byl asi jen začátek.“

„Máme smůlu, že Skvrňany stojí hned vedle,“ doplnil řezník Ruml.

„No, to se na to vykašlu. Takhle to bude vypadat celou válku,“ mínil starý knihář Pinduch.

Anna zaslechla první zoufalý nářek. U kanálové mříže se povalovala noha v červeném střevíčku. Dětská noha. Zvedl se jí žaludek. Někteří lidé sháněli sousedy a kdosi prosil o pomoc, protože jeho rodina byla zřejmě zasypana v nějakém sklepe. Přibíhali muži s náradím a odstraňovali sutiny. Přes potok již přijížděla první nákladní auta s vojáky plzeňské posádky. Ti vyskakovali s náradím v rukou a okamžitě se pouštěli do překopávání ruin. Obyvatelé ukazovali mladému poručíkovi